

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม
เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2556

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะห้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม
เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม
เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2556

สุรศักดิ์ รักษาสุข. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
เรื่อง ผลสัมฤทธิ์และสลักหินอ่างศิลา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ผลสัมฤทธิ์
และสลักหินอ่างศิลา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย
จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการสอนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลสัมฤทธิ์และสลักหิน
อ่างศิลา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลสัมฤทธิ์และสลักหินอ่างศิลา
แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎี
คอนสตรัคติวิสต์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าเปรียบเทียบ
คะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย t-test (dependent)

ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง
ผลสัมฤทธิ์และสลักหินอ่างศิลา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพึงพอใจพบว่า
ผู้เรียนที่เรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลสัมฤทธิ์และสลักหินอ่างศิลา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม
แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะและความตระหนักในการอนุรักษ์
ศิลปะท้องถิ่น ในระดับมาก

A STUDY ON MATHAYOM YEAR 6 STUDENTS' LOCAL ART LEARNING ACHIEVEMENT
VIA CONSTRUCTIVISM THEORY BASED ON THE SUBJECT OF
"ANGSILA STONE CARVING".

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

May 2013

Surasak Raksasuk. (2013). *A Study on Mathayom Year 6 Students'Local Art Learning Achievement Via Constructivism Theory Based on The Subject of Angsila Stone Carving*. Master's Thesis. M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisory Committee: Asst. Prof.Dr. Sathit Thimwatbunthong.

This thesis studying aims to study the achievement via Constructivism theory based on the subject of "Angsila stone Carving" .

The studying group is mathayom 6 Chonkanyanukoon 40 students, 2nd semester, 2012.

The materials of this analysis is the lesson plans of Local Art. Stone Carving of Angsila and the Attitude Evaluation in the learning of stone carving of Angsila products. via constructivism theory. The data analysis is from statistics of standard deviation, Ra and the comparing of pretest – past test with T – Test (dependent).

This research study found that after the studying group learnt about stone carving of Angsila products via constructivism theory, They have got higher Achievement in level of .05 and very good level in the Attitude Evaluation.

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

ของ

สุรศักดิ์ รักษาสุข

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

.....กรรมการ

(ดร.อชิษฐ์ วิจิตสถิตรัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ และดร.อิทธิพร วิจิตสถิตรัตน์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า นอกจากนี้ยังมีผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศศิริ บวรกิตติ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง ดร.สถาพร พฤษภูมิ และ ดร.ปรีชา ไพรินทร์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ให้กำลังใจ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ และโปรแกรมที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีค่าแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณาจารย์และนักเรียนโรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรีทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตร่วมรุ่นทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจและแสดงความห่วงใย ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวคุณพ่อ คุณแม่ และญาติ ที่คอยช่วยเหลือห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมาตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย

สุดท้ายนี้ คุณความดีและประโยชน์อันเกิดจากปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณ บิดามารดา และ ครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดทั้งผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดี จนประสบความสำเร็จในวันนี้

สุรศักดิ์ รักษาสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศิลปะ.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศิลปะ.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียน.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง.....	42
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้โครงการ.....	51
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	63
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียน.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น.....	74
ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น.....	76
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	77
ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง.....	85
การจัดกระทำข้อมูล.....	87
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	87
สรุปกระบวนการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น	89
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	89
ผลการประเมินแบบวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน.....	90
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	93
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	93
ความสำคัญของการวิจัย.....	93
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	93
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	94
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	94
การเก็บรวบรวมข้อมูล	95
การกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล	95
สรุปผลการวิจัย.....	96
อภิปรายผล.....	96
ข้อเสนอแนะ.....	98
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก.....	110
ภาคผนวก ข.....	116

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
ภาคผนวก ค.....	122
ภาคผนวก ง.....	129
ภาคผนวก จ.....	132
ภาคผนวก ฉ.....	136
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	141

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	85
2 กำหนดการสอน.....	87
3 ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	90
4 ผลการประเมินแบบวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้.....	91

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครู.....	61
2 ขั้นตอนการจัดทำโครงงานของผู้เรียน.....	62
3 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	80
4 การนำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง.....	83

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง สังคมโลกก็มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้ประเทศหรือสังคมต่างๆ สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดสภาวะการแข่งขัน ผลจากการแข่งขันและการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ต่างๆ นั้น มีผลกระทบต่องานวิถีชีวิตของมวลมนุษยชาติทั้งโลกในด้านครอบครัว ชุมชน ศีลธรรม จริยธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมวิชาการ. 2541: บทนำ) รวมถึงการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลและแพร่กระจายระหว่างสังคมและประเทศ ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท โดยเฉพาะในสังคมเมืองหลวง เมืองแห่งศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการศึกษา (สำนักการศึกษา. 2550: 1)

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นหัวใจของการพัฒนาสิ่งต่างๆ ทั้งปวงดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาสังคมประชาชาติและประชาคมโลกในทุกด้าน การศึกษาทำให้คนไทยและประชาคมไทยเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมไทยได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคนช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดชีวิต (อมเรศ ศิลาอ่อน. 2545: 2) การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี (รุ่ง แก้วแดง. 2540: 1) แต่การพัฒนาการศึกษาของคนไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่รัฐไม่สามารถสร้างคนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพให้ดีเท่าที่ควร เนื่องมาจากการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม (ประเวศ วะสี. 2543: 5) วิกฤติที่สำคัญของการศึกษา คือ วิกฤติของผู้เรียน ผู้เรียนมีความทุกข์เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ต้องจำใจเรียนรู้สิ่งที่ไกลตัว ขาดการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ต่อผู้เรียน (นวนนจิตต์ เขาวงกิตพิงส์; และคณะ. 2545: 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวดที่ 4 มาตรา 22 กำหนดไว้ว่าการศึกษาคือต้องมุ่งพัฒนาคนให้เต็มไปด้วยศักยภาพ โดยให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้ถึงวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อ

ป้องกันและแก้ไขปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. 2542: 12) ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะตอบสนองกระบวนการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจึง ควรนำเหตุการณ์และสภาพปัญหาจากชุมชน สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาศึกษาเรียนรู้ วิเคราะห์เพื่อสร้างความรู้ วิธีการใหม่ สร้างระบบใหม่ สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริงมากกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีการท่องจำเพียงอย่างเดียว เป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อ จึงจะเป็นอริยทรัพย์ในตนเอง มีพลังปัญญารู้ทันโลก (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 2)

ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะตอบสนองกระบวนการพัฒนาผู้เรียนจึงควรนำเหตุการณ์สภาพ ปัญหาจากชุมชน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาศึกษาเรียนรู้ วิเคราะห์ ให้สอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิตและชุมชน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 3) เพราะเป้าหมายของการ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อ เป็นการมุ่งให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องเกื้อกูลต่อชีวิตจริง ให้รู้จักถิ่นฐาน เกิดความรัก ภาคภูมิใจในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะได้มี ประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นแล้วการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริงจนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา (กรมวิชาการ. 2539 ก: 9) สอดคล้องกับอุษณีย์ โพธิสุข ที่กล่าวว่าควรจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้มีโอกาสสัมผัสกับ ท้องถิ่นของตนเองโดยสร้างความตระหนักให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของสิ่งที่มีค่าที่มีอยู่ ซึ่งครูมีหน้าที่ สำคัญในการจัดประสบการณ์รวมทั้งการเรียนการสอนให้กับเด็กได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน (อุษณีย์ โพธิสุข; และคณะ. 2544: 122)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตราที่ 7 และมาตราที่ 23 ได้กล่าวถึง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรโดยให้มีการผสมผสานกับศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้ ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ ภูมิใจและตระหนักในความเป็นไทย ขณะเดียวกันก็สามารถนำไป ผสมผสานให้สอดคล้องกับความรู้สมัยใหม่ได้ (วิระพงษ์ แสง-ชูโต. 2545: 12) กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา กล่าวถึง การจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองย่อมทำให้ ผู้เรียนมีความรักความผูกพัน รู้สึกหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความต้องการเข้าไป มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในที่สุด (กรมวิชาการ. 2542: คำนำ) ในการจัด กิจกรรมการเรียนเพื่อส่งเสริมค่านิยมผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นโดยตรง เพราะการที่จะทำให้ ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในเรื่องใด ๆ นั้นจะต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำด้วยตนเองไม่ใช่การเรียนจาก ตำราเรียนเพียงเท่านั้น (จุไรรัตน์ คนคล่อง. 2545: 3)

การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองนอกจากการจัดการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงแล้วจะต้องมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (กฤษฎา ยศขรรค์. 2546: 38)

การศึกษาวិเคราะห์เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาด้วย คือ การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นโดยการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (วัชรินทร์ ลือติอติชัย. 2550: 9) ดังนั้นทางโรงเรียนได้มีนโยบายให้ครูได้พัฒนานวัตกรรมทางการสอนศิลปศึกษา ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นคือ ได้มีการนำเอากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักการศึกษา และคุณสมบัติของการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ตามมาตรา 24 ที่มุ่งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และสามารถแสวงหาความรู้เพื่อประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา (กรมวิชาการ. 2544: 13)

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ซึ่งต้องอาศัยแนวการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความสามารถจากตัวตนของผู้เรียนดังนั้นความรู้และความภาคภูมิใจในการแสวงหาความรู้จึงอยู่ที่ผู้เรียน ไม่ได้อยู่ที่ครู ผู้เรียนคือศูนย์กลางของการพัฒนาความรู้ (Learner Centered) (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2550: 88) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลายเข้าไปช่วยในการจัดการเรียนการสอน (ทิศนา แคมมณี. 2548ก: คำนำ)

การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง นั้นเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีจุดเน้นที่สำคัญอยู่คือ การที่ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความรู้สึกอยากรู้อยากเรียนและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่แท้จริง มีโอกาสได้วางแผนการเรียนรู้เอง กำหนดแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง ลงมือเรียนรู้ตามแผนและควบคุมกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาวิเคราะห์หรืออภิปรายเชื่อมโยงสัมพันธ์ สรุปความรู้ของตนเอง แล้วจัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจ (พจนา ทรัพย์สมาน. 2550: 16-22)

ทิศนา แคมมณี กล่าวถึงแนวการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ ครูจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม (Devries. 1992: 3-6) คือ จากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ เปลี่ยนไปเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือ การเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก “instruction” ไปเป็น

“construction” คือเปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” ไปเป็น “การให้ผู้เรียนสร้างความรู้” บทบาทของครูก็คือจะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นที่สนใจในการที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้คำปรึกษาแนะนำทั้งทางด้านวิชาการและสังคมแก่ผู้เรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้นครูยังต้องมีความเป็นประชาธิปไตย และมีเหตุผล ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) พบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ การคิด วิเคราะห์ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลาย สัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และเป็นการเรียนรู้ตามความเหมาะสมในระดับการศึกษา ของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม จึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะและความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

ความสำคัญของการวิจัย

เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 240 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากเลือกนักเรียนจาก 6 ห้องเรียน จำนวน 240 คน โดยสุ่มเลือกห้องเรียนละ 6-7 คน ที่ความสามารถในการเรียนไว้แล้ว จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวม 40 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 3 ครั้ง (นักเรียนใช้วันหยุดเสาร์ อาทิตย์ จำนวน 3-4 ชั่วโมง ก่อนสรุปกิจกรรมในครั้งที่ 3) โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดขบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนด้วยตนเอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ **หน่วยการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น**

เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคน

ประกอบด้วย ประวัติของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ประเภท รูปแบบ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ และกระบวนการผลิต

เรื่องที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ประกอบด้วย กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ของผลิตภัณฑ์สลักหินในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism)** หมายถึง ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่กล่าวว่า ความรู้เกิดขึ้น สร้างขึ้นโดยผู้เรียน ไม่ใช่เป็นการให้จากผู้สอนหรือครู

2. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปะท้องถิ่น ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ จาก 3 เรื่องในหน่วยการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ได้แก่

เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคน

เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

เรื่องที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

3. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) หมายถึง การสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ต่อไปนี้ คือ

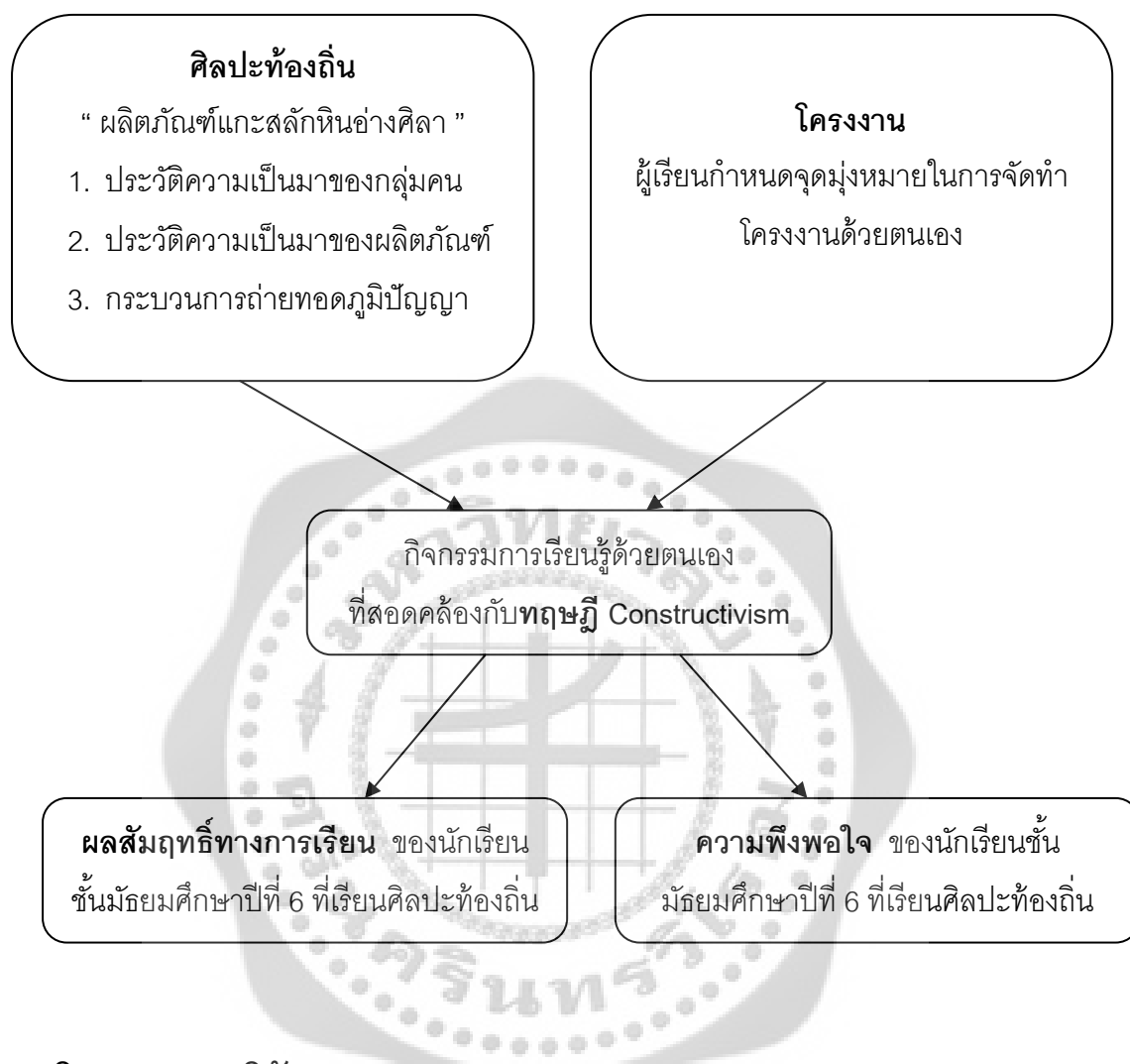
1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น
2. ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น
3. นักเรียนร่วมกันเขียนจุดประสงค์ของการจัดทำโครงการศึกษาศิลปะท้องถิ่น

โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

4. นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน
5. ปฐกษาศูผู้สอน
6. เสนอโครงการพร้อมแผนปฏิบัติงาน
7. ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต
8. ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
9. ดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงาน
10. บันทึกข้อมูล สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล
11. สรุปผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดทำโครงการ
12. เสนอโครงการในรูปแบบรายงาน แก่ครูผู้สอน และนำเสนอโครงการหน้าชั้นเรียน
13. ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น
14. ตอบแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น

4. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึก และ ความคิดของผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัดของหลักสูตร โดยได้รับการจูงใจในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีความเจริญงอกงามทุกด้าน กระตือรือร้นในการเรียน มีความสนใจและพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งวัดได้จากคะแนนการตอบแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา โดยได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนดีขึ้นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
- ผู้เรียนที่เรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา โดยได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) มีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศิลปะ
 - 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
 - 1.2 หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.5 มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.6 ตัวชี้วัด
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศิลปะ
 - 2.1 หลักสูตรศิลปะ พุทธศักราช 2551
 - 2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 - 2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียน
 - 2.4 ครูกับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะ
 - 2.5 คุณค่าของศิลปะ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน
 - 3.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.2 ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.3 ขอบข่ายและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.6 แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.7 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้
 - 4.2 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

- 4.3 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Instruction Emphasizing Self-Learning Process)
- 4.4 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม (Constructivism Theory)
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้โครงการ (Project-Based Instruction)
 - 5.1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project-Based Instruction)
 - 5.2 วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method)
 - 5.3 ประเภทของโครงการ
 - 5.4 ลักษณะสำคัญของโครงการและจุดมุ่งหมายของการสอนโครงการ
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.4 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.5 การวัดความรู้ความเข้าใจ
 - 6.6 การวัดและประเมินผลวิชาศิลปะ
 - 6.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียน
 - 7.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 7.3 วิธีสร้างความพึงพอใจในการเรียน
 - 7.4 การวัดความพึงพอใจในการเรียน
 - 7.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น
9. ทักษะของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศิลปะ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 บัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการศึกษากับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมในชุมชน ดังสรุปได้ต่อไปนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 23 หลักการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบอบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งการหาวิถีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลให้เต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรม

ของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพจึงต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้หลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นมากที่สุด

กรมวิชาการ (2545: 4-8) ได้เสนอเนื้อหาสาระ โครงสร้างและรายละเอียดของ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังนี้

1.2 หลักการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1.2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบน พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

1.2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.3 จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มี ศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

1.3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

1.3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

1.3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

1.5 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระดับที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

1.6 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระดับที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)
(กรมวิชาการ. 2545: 4-8)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศิลปะ

2.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

หลักสูตรศิลปะ พุทธศักราช 2551 กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ สาระสำคัญที่ประกอบกันขึ้นเป็นวิชาศิลปะ นอกจากสาระดนตรี และนาฏศิลป์แล้ว สาระสำคัญประการหลัก คือ

สาระทัศนศิลป์ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงาน ทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการ ของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่า งานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

1.2 สารและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์ ประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ข้อ

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนนั้น ควรเป็นการร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วน ด้วยสมอง กาย ใจ และเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้จึงควรจัดให้ผู้เรียนรู้จักขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยใช้กระบวนการคิดเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางการจัดการเรียนรู้รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียนเป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียน ต้องมีการใช้ข้อมูล ทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเองและการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ได้ด้วยการตัดสินใจ/เลือกยุทธศาสตร์ กระบวนการ/ประเมินตนเอง/วางแผนปฏิบัติงาน/ลงมือปฏิบัติ/ ตรวจสอบและปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิด ใหม่/แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย/ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทาง/สำรวจทางเลือกที่เหมาะสม/ตั้งข้อตกลงร่วมกัน คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบ/ทำให้ ชัดเจน/จัดระบบ/ให้เหตุผล/วิเคราะห์/ทำให้กระจ่างชัด/ตั้งสมมติฐาน/ทำนาย/ประเมิน/สังเคราะห์/คิด ไตร่ตรอง (Reflective Thinking) วิธีนี้จะคิดด้วยการตั้งคำถามตนเอง/เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้าความ ความหวัง และประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน/ประเมินวิเคราะห์ตั้งสมมติฐาน/แสวงหาทางเลือกที่ เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ศิลปะด้วยการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผล ด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง สรุปด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง

3. การเรียนรู้แบบการประเมินตนเอง (Self Assessment) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ศิลปะที่มีการลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล

4. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem-based Learning) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเอง หาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหาและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 15)

การเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มิใช่เป็นเพียงการเรียนการสอนที่อยู่ในกรอบจำกัดทางศิลปะเพียงเท่านั้น วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวที่เราอาจกำหนดฐานความคิดไว้ 5 ด้านดังนี้

1. ฐานความรู้ (Knowledge based) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) สร้างภูมิปัญญาสร้างความรู้ที่บูรณาการเข้าด้วยกัน สร้างการเป็นผู้แสวงหา ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้

2. ฐานนักเรียน (Student based) การศึกษาที่ต้องคำนึงผู้เรียน เริ่มที่ผู้เรียน พัฒนาผู้เรียน ครูต้องตระหนักว่าโลกและสังคมวันข้างหน้าเป็นของนักเรียน เขาต้องมีพลังที่จะพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ ด้วยตัวของเขาเอง ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นต้นแบบและมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีพลังกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. ฐานชุมชนและสังคม (Community and society based) กระบวนการเรียนการสอนต้องเชื่อมโยงและมีประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม อาจเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ดูดซับความรู้ร่วมกับชุมชน และนำความรู้ไปพัฒนาชุมชน

4. ฐานอนาคต (Future based) การศึกษาทุกด้านรวมทั้งศิลปะต้องมุ่งเน้นการสร้างสรรคไปสู่ออนาคตชีวิตของผู้เรียนในอนาคต นำอดีตมารับใช้ปัจจุบันและอนาคต อนุรักษ์เพื่อเป็นฐานของปัจจุบัน มิใช่เพียงอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์

5. ฐานจริยธรรม (Ethic based) โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม จริยธรรม ความดีงาม การมีชีวิตเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เพื่อโลกและเพื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ระบบบ้านระบบโรงเรียนและระบบสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2548: 47-54)

นอกจากนั้น เกสร ธิตะจาวี ได้กล่าวถึงแนวทางการสอนศิลปะในโรงเรียน คือ การสอนศิลปะที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนเป็นสำคัญเริ่มตั้งแต่ความพร้อมของผู้สอนในการเตรียมการสอน โดยการศึกษาลักษณะนิสัย เนื้อหาวิชา การทำสื่อการสอน การกำหนดกิจกรรมการเรียน

การสอน ตลอดจนหลักการประเมิน ศิลปะศึกษาในโรงเรียน ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแม้จะมี การเรียนการสอนที่เป็นพื้นฐานทางศิลปะให้กับนักเรียน คือ การเขียนภาพระบายสี การปั้นและการ แกะสลัก การพิมพ์ภาพ และการออกแบบเศษวัสดุ เพื่อเป็นการฝึกทักษะในการทำงานกิจกรรม ดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (เกสร ธิตะจารี. 2543: 12)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนนั้นมีอยู่หลายวิธีครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาอื่นๆ ที่ง่ายหรือเทคนิคขั้นตอนที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ในการจัดการเรียนรู้อาจจะเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ โดยเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้นปี ดังนั้น ครู ควรมีการวางแผนการสอนให้ดีโดยมีการจัดการเรียนการสอนและเทคนิคการสอนที่ผสมผสานกับการ ใช้จิตวิทยามาใช้พัฒนาทางศิลปะของเด็กรวมทั้งการวางแผนการสอนที่พร้อมรับมือกับปัญหาที่อาจจะ เกิดขึ้นได้ ดังนั้นครูควรจะต้องมีการแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมต่างๆ ให้ดีก่อนที่จะนำ กิจกรรมเข้ามาสอน และควรทำการศึกษาลักษณะเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร เข้าใจใน หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรรวมทั้งมีการแสวงหาศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอและควรจัด กระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับชุมชนและสังคมเพื่อผู้เรียนจะได้นำไปใช้อย่างถูกต้อง

นอกจากนั้นประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้นักเรียนสร้างสรรค์กระบวนการ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผลที่ได้คือการนำไปสู่การพัฒนาทางด้านศิลปะได้อย่างรวดเร็วโดยนักเรียนมี การรับรู้และมีขอบเขตเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางศิลปะ การสังเกต การชื่นชมและการติดตามผลการสอน ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.4 ครูกับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะ

การเรียนรู้ศิลปะนั้น มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจวิชาศิลปะศึกษาจึงเป็น กระบวนการจัดการเรียนการสอนอีกวิชาหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กหรือผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออก อย่างอิสระ มีเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการที่จะสื่อออกมาในรูปแบบของผลงาน ศิลปะ การจัดการเรียนการสอนควรเริ่มต้นที่ครู เนื่องจากครูเป็นผู้นำวิธีการสอนไปสอนให้กับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถ และมีความรู้ความเข้าใจถึงศิลปะได้อย่างถูกต้อง การจัดการเรียน การสอนที่ดีนั้นครูควรศึกษาลักษณะจิตวิทยารวมถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยมาศึกษาให้มี ความเข้าใจเป็นอย่างดีก่อนการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้น ครูศิลปะควรมีวิธีการสอนที่แตกต่างกัน ไปจากครูผู้สอนในวิชาอื่นๆ ในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้นมีรูปแบบ การจัดกิจกรรมอยู่หลายประการเพื่อให้ผู้เรียนมีกระบวนการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ตลอดจนผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการศึกษาพบว่าได้ มีนักการศึกษาถ่วงถึงการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาดังนี้ คือ

นवलลอบ ทินานนท์ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในระดับชั้น ประถมศึกษามีอยู่หลายประการและหนึ่งในนั้นคือ การต้องการปลูกฝังเด็กเป็นคนช่างคิด ช่างทำ โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ของศิลปะศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตามจึงควรส่งเสริมการพัฒนาทางสติปัญญาควบคู่ไปกับการแสดงออกของเด็ก (นवलลอบ ทินานนท์. 2545: 99)

อารี พันธุ์มณี กล่าวสนับสนุนถึงการจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษา ดังนี้ การเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษา นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ นั่นก็หมายถึงว่า การเรียนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ริเริ่มวางแผน จัดการ เสนอความคิด มีการตัดสินใจ และมีการประเมินความสำเร็จ พัฒนาปรับปรุงโดยที่ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่ตื่นตัว มีความกระตือรือร้น คล่องแคล่ว ว่องไวและรู้สึกสนุกสนานกับสิ่งที่ตนทำ และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น และรู้สึกตื่นเต้น ตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่ทำให้เกิดนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดอย่างมีอิสระ (อารี พันธุ์มณี. ม.ป.ป.: 143)

กล่าวโดยสรุป การวางแผนการสอนที่ดี คือครูจะต้องนำการจัดการเรียนการสอนและเทคนิควิธีการสอนมาผสมผสานกับหลักการทางจิตวิทยาเพื่อใช้ในการพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก เข้ามาช่วยในการวางแผนและเตรียมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแก้ปัญหาคำเรียนการสอนด้วยกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีก่อนที่จะนำกิจกรรมเข้ามาสอน ผู้สอนก็ควรศึกษาหลักสูตรเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร เข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้อง

1.5 คุณค่าของศิลปะ

การส่งเสริมศิลปะหรือการส่งเสริมให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าศิลปะ โดยทั่วไปการสอนศิลปะในชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาชั้นนั้น มิได้มีเป้าหมายที่จะให้นักเรียนมีอาชีพในทางศิลปะ แต่เพื่อปลูกฝังให้เกิดความรู้ ทางสุนทรียภาพ รู้จักนำเอาความรู้นี้ไปบูรณาการประยุกต์กับการศึกษาวิชาอื่นๆ ตลอดจนการปรับปรุงชีวิตในอนาคตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการศึกษาชั้นนั้น มิใช่เพียงแต่สอนให้ทำในภาคปฏิบัติเท่านั้น แต่ควรต้องอบรมให้มีความซาบซึ้งในศิลปะทุกๆ ไป นับตั้งแต่ความมุ่งหมายของวิชาศิลปะ อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรม ศิลปะกับชีวิตประจำวัน ตลอดจนคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมประจำชาติและศิลปะสากล เป็นต้น

เลิศ อานันท์นทะ กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีพร้อมกันในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กมีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุด และส่งเสริมความเจริญเติบโตตามวุฒิภาวะความสนใจ ความต้องการของเด็ก อีกทั้งศิลปะยังมีคุณค่าในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กดังต่อไปนี้คือ

1. ทางด้านสติปัญญา (Intellectual Growth) ศิลปะจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้โดยการที่เด็กได้เรียนจากการกระทำ มีประสบการณ์ตรงในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้จะเสริมสร้างให้เด็กเกิดปัญญา ความรู้ รู้จักการแก้ปัญหาต่างๆ มีความเชื่อมั่นและสามารถคิดสร้างสรรค์ในสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

2. ทางด้านร่างกาย (physical Growth) การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิดจะส่งเสริมให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหว และการใช้เครื่องมือออกแรงในการทำกิจกรรมศิลปะ ช่วยทำให้ร่างกายและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ได้เคลื่อนไหว ทำงานประสานสัมพันธ์กัน อันมีส่วนช่วยพัฒนาให้ร่างกายเจริญเติบโต

3. ทางด้านสังคม (Social Growth) ศิลปะเป็นสื่อให้เด็กมีโอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างความเข้าใจอันดี รู้จักรับผิดชอบร่วมกัน โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกิดประโยชน์ในวิถีทางของประชาธิปไตย

4. ทางด้านอารมณ์ (Emotional Growth) ศิลปะช่วยสนองความต้องการที่แสดงออกและการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เมื่อเด็กสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสำเร็จ เด็กจะเกิดความพึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใสมีการแสดงออกอย่างเสรี มีความมั่นใจในตัวเองอันเป็นพื้นฐานของความเจริญทางด้านอารมณ์ (เลิศ อานันทนนะ. 2549: 30)

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวถึงคุณค่าของศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษามุ่งพัฒนาคุณลักษณะ 3 ด้านของเด็ก ดังนี้

1. คุณลักษณะทางทัศนคติ ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรักศิลปะ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เห็นคุณค่า บทบาททางศิลปะในชีวิตและสังคม เห็นคุณค่าวัฒนธรรมและความดีงาม เห็นคุณค่าของอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

2. คุณลักษณะทางการรู้คิด ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งของตนเองและสังคม คุณภาพทั้งของไทยและสากล ศิลปะที่สัมพันธ์กับมนุษยสัมพันธ์ และระบบเศรษฐกิจ

3. คุณลักษณะทางการแสดงออก ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้ทำงานศิลปะ พัฒนาการทำงานอดิเรกใช้ศิลปะช่วยเหลือวิชาชีพ เพื่อชีวิตประจำวัน พื้นฐานการศึกษาต่อหรือวิชาชีพในอนาคตนับเป็นการปลูกฝังกระบวนการทางการรู้คิด จะมุ่งในการสร้างสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในจิตใจเด็กเสียก่อนเพราะการปลูกฝังให้เด็กรู้จักรักและซาบซึ้งในความงามเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เบิกบานใจ ความรู้สึกอันเป็นนามธรรมดังกล่าวนี้คือมูลฐานของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้วยเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 202-203)

จากทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้นอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า ศิลปะมีคุณค่าต่อการส่งเสริมความเจริญของงาม และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันดีงามของทั้งไทยและสากล นอกจากนี้ยังพัฒนาลักษณะนิสัยให้มีระเบียบวินัยในการทำงาน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวมสามารถอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

3.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำกล่าวที่มีผู้กล่าวถึงความหมายที่สอดคล้องกับคำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) และภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) หรือบางครั้งเราเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องพบว่าผู้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้หลายลักษณะ โดยรวมเนื้อหา ครอบคลุมคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีนักการศึกษาหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวถึง ภูมิปัญญาไทย หรือ องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ ประยุกต์พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2545: 162)

วิชัย วงษ์ใหญ่ ได้กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2527: 28-29)

รุ่ง แก้วแดง และวีระพงษ์ แสง-ชูโต ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) ว่า หมายถึง ความรู้ที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน มีการถ่ายทอดและประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต ซึ่งได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งต่อกันไปในท้องถิ่น เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของสังคมในท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการพัฒนาตามศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับกาลสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำรงวิถีชีวิตของคนไทย (รุ่ง แก้วแดง. 2542: 204; และวีระพงษ์ แสง-ชูโต. 2545: 1)

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรท้องถิ่นหมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติบ้านเมือง (กรมวิชาการ. 2542: 61)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาไทย นั้น คือองค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับกาลสมัย หลักสูตรท้องถิ่นจึง หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการนำหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น

3.2 ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้มีความรุ่งเรืองทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น เราให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว ยิ่งพัฒนามากก็พบว่าประเทศไทยต้องวิ่งตามและพึ่งพาภูมิรัฐของต่างประเทศอยู่ตลอดมา เป็นการพัฒนาที่นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมายจนการพัฒนาประเทศและการจัดการศึกษาได้ทอดทิ้งของดีที่ประเทศเรามีอยู่คือภูมิปัญญาท้องถิ่น (ณัฐยา ทิพรัตน์. 2545: 61) ซึ่งประเวศ วะสี และนิธิ เอี่ยมศรีวงศ์ กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้ คือ

1. มีความจำเพาะของท้องถิ่น เนื่องจากมีการสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์และสังคมหนึ่งๆ มีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นนั้นๆ มากกว่าภูมิปัญญาจากภายนอก นำไปใช้ในท้องถิ่นอื่นอาจไม่ดีนัก
 2. มีความเชื่อโยงหรือบูรณาการสูง ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีการเชื่อมโยงกันระหว่างชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการพยายามนำธรรมชาติมาอธิบายเป็นรูปธรรมที่สามารถแตะต้องได้ เช่น พระภูมิเจ้าที่
 3. มีความเคารพผู้อาวุโส ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญกับประสบการณ์มากกว่า
 4. การสร้างสรรค์การปรับปรุงระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดอยู่กับที่แต่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอด โดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้าน
- (ประเวศ วะสี. 2534: 40-45; และนิธิ เอี่ยมศรีวงศ์. 2536: 10)

สรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความสามารถและทักษะของคนไทยที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา มีความจำเพาะของท้องถิ่น สังคม ชุมชน เป็นการสร้างสรรค์จากความเคารพ ผู้อาวุโส ความเชื่อ ความศรัทธาให้เกิดเป็นรูปธรรมที่สามารถแตะต้องได้ เช่น พระภูมิเจ้าที่ เป็นต้น

3.3 ขอบข่ายและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

อังกูล สมคะเนย์ ได้จำแนกภูมิปัญญาชาวบ้านออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เรื่องเกี่ยวกับ คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็น

พื้นฐานขององค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นการประกอบพิธีกรรม การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และการใช้แรงงานของตนเอง รวมถึงการหาผลผลิตต่างๆที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนา ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย นิทานหรือตำนานพื้นบ้าน คติธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาคำทนายต่างๆ ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน

กลุ่มที่ 2 เรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี

ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี จะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งก็คือผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่แสดงให้เห็นคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาเฉพาะกลุ่มชน หรือท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเจริญของงานและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้นๆได้แก่ การละเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ ศิลปะการแสดง เช่น หนังตะลุง มโนราห์ ศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่นขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มที่ 3 เรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น

ในอดีตวิถีชีวิตของคนไทยมีความเป็นอยู่โดยธรรมชาติ ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ จับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์เอง ในการประกอบอาชีพนั้นเป็นการทำเพื่อให้มีอยู่มีกินมากกว่าที่จะทำเพื่อความมั่งมี ความร่ำรวย โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอกมาเป็นตัวกำหนดหรืออิทธิพลในการผลิต แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากซึ่งเป็นผลมาจากการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศ เพื่อเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ระบบการผลิตของชาวบ้านได้รับผลกระทบไปด้วย จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างรุนแรง ผลจากความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจึงได้มีบุคคลหนึ่งนำไปใช้เป็นบทเรียน เกิดแนวคิดการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชนบท จึงได้มีการริเริ่มฟื้นฟู

ทรัพยากรในท้องถิ่นที่ได้มีการสูญเสียไปให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์พร้อมปรับสภาพการดำเนินชีวิตที่เคยถูกรบกวนด้วยระบบธุรกิจการค้า กลับมาสู่อาชีพเกษตรกรรม เพื่อความอยู่รอดโดยอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติ กลุ่มบุคคลดังกล่าวยืนหยัดต่อสู้ด้วยความเข้มแข็งกับความล้มเหลว และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจด้วย กำลังกายสติปัญญา ส่งสมประสบการณ์จากการผสมผสานกลมกลืนได้อย่างเหมาะสม สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง บุคคลเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องและนำเอาหลักการหลักการความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ไปถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นต่อไป ได้แก่ การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำงานจักสานจากไม้ไผ่ งานจักสานจากเตยปาหนัน งานจักสานจากหวาย งานประดิษฐ์สิ่งของจากเปลือกหอยแตก การจัดทำผ้าบาติกและการเขียนลายผ้าบาติก

กลุ่มที่ 4 เรื่องของแนวความคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้มีบุคคลนำแนวความรู้และหลักการที่เคยปฏิบัติกันมา นำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและท้องถิ่น ซึ่งนับว่าบุคคลเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม ได้แก่ การทำไร่นาสวนผสม ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การนำสมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรค การถนอมอาหาร (อังกุล สมคะเนย์, 2535: 37)

รัตน์ บัวสนธิ ได้จำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
2. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์
3. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพมีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิต

เพื่อพึ่งพาตนเอง (รัตน์ บัวสนธิ, 2535: 57)

มาลินี สวดยคำข้าว ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยยึดเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ทั้ง 5 หมวด คือ หมวดขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา หมวดภาษาและวรรณกรรม หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี หมวดการละเล่น ดนตรี และการพักผ่อนหย่อนใจ หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (มาลินี สวดยคำข้าว, 2538: 39)

รุ่ง แก้วแดง ได้แยกประเภทภูมิปัญญาไทยไว้ 11 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูป ผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัด และเป็นธรรม

3. สาขาแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานองค์กรชุมชนต่างๆให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษาทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

11. สาขาการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดการอบรมเลี้ยงดูการบ่มเพาะ การสอนสั่ง การสร้างสื่อ และอุปกรณ์การวัดความสำเร็จ (รุ่ง แก้วแดง. 2543: 206-208)

กล่าวโดยสรุป ลักษณะและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่เกิดจากคติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน เช่น คำคม สุภาษิต คำพังเพย นิทานหรือตำนานพื้นบ้าน คติธรรมคำสอนทางศาสนา ปริศนาคำทายต่างๆ ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน

2. กลุ่มที่เกิดจากศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี เช่น หนังตะลุง มโนราห์ ศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. กลุ่มที่เกิดจากการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ งานจักสานจากไม้ไผ่ งานจักสานจากเตยปาหนัน งานจักสานจากหวาย งานประดิษฐ์สิ่งของจากเปลือกหอยแตก การจัดทำผ้าบาติกและการเขียนลายผ้าบาติก

4. กลุ่มที่เกิดจากแนวความคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน เช่น การทำไร่นาสวนผสม ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การนำสมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรค การถนอมอาหาร เป็นต้น

3.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การที่ชนชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆอยู่รอดมาได้ถึงทุกวันนี้ เพราะคุณค่าอันเป็นพื้นฐานแห่งการดำเนินชีวิต สามารถรักษาสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกับผู้คนในสังคมเดียวกัน และกับสังคมอื่น ๆ ความสมดุลดังกล่าวยังคงอยู่ และถ่ายทอดสืบสานกันมา บางส่วนนั้นอาจหายไป แต่มีสิ่งใหม่ๆเกิดขึ้นแทน การถ่ายทอดสืบสานมีลักษณะทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการถ่ายทอดภูมิปัญญานั้น ปฐม นิคมานนท์ (2538: 279-281) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การสืบทอดความรู้ภายในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชีพของหมู่บ้านที่แทบทุกครัวเรือนทำกัน อาจเป็นอาชีพรองจากการทำไร่ทำนา เช่น เครื่องปั้นดินเผา จักสาน ทอผ้า ซึ่งสมาชิกของชุมชนได้คลุกคลี คุ่นเคยมาตั้งแต่เด็กภายใต้สภาพการดำรงชีวิตประจำวัน

2. การสืบทอดภายในครัวเรือน เป็นการสืบทอดความรู้ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะครอบครัว เช่น ความสามารถในการรักษาโรค งานช่างศิลป์ ช่างฝีมือ ความรู้ด้านพิธีกรรมต่างๆ ความรู้เหล่านี้จะถ่ายทอดภายในครอบครัวและเครือญาติ บางอย่างมีการหวงแหน และเป็นความลับในสายตระกูล

3. การฝึกจากผู้ชำนาญเฉพาะอย่าง เป็นการถ่ายทอดที่ผู้สนใจไปขอรับการถ่ายทอดวิชาการ ผู้รู้อาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ หรืออาจอยู่นอกชุมชนก็ได้ เช่น ช่างโบสถ์ ช่างลายไทย หมอตำแย เป็นต้น

4. การฝึกฝนและค้นคว้าด้วยตนเอง อาชีพและความชำนาญหลายอย่างเกิดขึ้น ด้วยการคิดค้น ดัดแปลง และพัฒนาขึ้นมาด้วยตนเอง แล้วถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน เช่น การแกะสลักหิน เป็นต้น

5. ความรู้ความชำนาญที่เกิดขึ้นจากความบังเอิญหรือสิ่งลึกลับ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นโดยตนเองไม่ได้สนใจหรือไม่ได้คาดคิดมาก่อน มีวิญญาณหรืออำนาจลึกลับเข้าสิงมาบอก ทำให้มีความสามารถในการรักษาโรคได้ (ปฐม นิคมานนท์. 2538: 279-281)

สามารถ จันทรสุริย์ ได้จำแนกการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่เรียนรู้โลกรอบๆตัวเองกิจกรรมการถ่ายทอดจึงเป็นเรื่องง่ายๆไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การทดลองทำหรือการเข้าร่วมปรากฏการณ์ ตลอดจนการเล่นปริศนาคำทาย
2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ถือว่าผ่านประสบการณ์ต่างๆมานานพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรง หรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมทางธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นต่างๆที่จะเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีแต่งงานของท้องถิ่นต่างๆจะมีขั้นตอนผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาววิธีการถ่ายทอดในรูปแบบการบันเทิง เช่น การสอดแทรกในคำร้องของบันเทิง

ถ้าจะแบ่งลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาในอดีตตามรูปแบบใหญ่ๆอาจแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร กับแบบเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในอดีตส่วนใหญ่ได้จารึกหรือเขียนไว้ในใบลานหรือสมุดข่อย ที่ชาวบ้านภาคใต้เรียกว่า บุคดำ บุคขาว ส่วนในปัจจุบัน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านผ่านสื่อมวลชนทุกสาขา เช่น หนังสือ สิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และอื่นๆ (สามารถ จันทรสุริย์. 2534: 50-51)

สรุปการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การส่งทอดความรู้ ความเข้าใจจากบุคคลหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมีลายลักษณ์อักษร และไม่มีลายลักษณ์อักษร โดยมีองค์ประกอบในการถ่ายทอด คือ

1. ความเชื่อ ความคิดความเข้าใจ อุดมการณ์ต่างๆ
2. ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งแสดงออกมาในรูปพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีการตั้งศพการแต่งกาย เป็นต้น
3. สิ่งประดิษฐ์ที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้ เช่น ผลผลิตทางศิลปกรรม งานฝีมือ และองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง แต่เป็นเครื่องแสดงสัญลักษณ์ ความหมายต่างๆเช่น ภาษา เป็นต้น

3.5 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น

การปฏิรูปการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาครั้งใหญ่โดยมีการกำหนดเป็นข้อกฎหมายและนโยบายต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรม กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาระท้องถิ่นและภูมิปัญญาไว้ในมาตราต่างๆดังนี้

มาตรา 81 ระบุไว้ว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้...และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ” (จรัญยุทธ แพงพุทธ. 2550: 31)

นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งปรับบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้คนไทยมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต สิ่งแวดล้อมและการสร้างสรรค์ของมนุษย์เพื่อยกระดับจิตใจ เสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ศักดิ์ชัย เกียรติดิโนคินทร์. 2551: 52) และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย โดยได้ให้ความสำคัญต่อความเป็นท้องถิ่นและการดำเนินงานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ในมาตรา 7 และมาตราที่ 27 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 7 ระบุว่า “ในกระบวนการเรียนรู้...มีความภาคภูมิใจความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง...”

มาตรา 27 “...ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น...”

ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของสถานศึกษาควบคู่ไปกับหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว สู่สิ่งที่ไกลตัวและเชื่อมโยงความรู้สู่สากล ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้กำหนดในเรื่องของท้องถิ่นและชุมชนไว้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การจัดศึกษามุ่งเน้นโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
5. มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบ 12 ปี สาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จรัญยุทธ แพงพุท. 2550: 34)

มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงถึงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้ศิลปะที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คือสาระที่ 1 : ทศนศิลป์ มาตรฐาน ศ1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรมวิชาการ. 2544: 12)

กล่าวโดยสรุปแล้วหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาและสามารถบูรณาการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและครูร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง เกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข เป็นการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 สาระทัศนศิลป์

3.6 แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

รัตนะ บัวสนธ์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของปราชญ์ท้องถิ่น โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาหลักสูตรแล้ว

2. ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเอง

ปราชญ์ท้องถิ่น คือบุคคลในชุมชนท้องถิ่นหนึ่งๆที่เป็นผู้รู้ ผู้นำทางความคิดและการปฏิบัติในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา ซึ่งจะได้รับการเรียกขานว่า “ปราชญ์ท้องถิ่น”หรือ “ปราชญ์ชาวบ้าน” (รัตนะ บัวสนธ์. 2535: 10)

เสรี พงศ์พิศ ได้เสนอแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาของชาติ ดังนี้

1. รัฐบาลประกาศเป็นนโยบายให้ระบบการศึกษาทั้งหมด ศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ และทำนุบำรุงภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ส่งเสริมให้มีการพิมพ์หนังสือและสื่อรูป

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ระบบการศึกษาทุกระดับทำการศึกษภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ให้มีการสร้างตำราท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้ครูที่อยู่ในท้องถิ่นสร้างตำราจากความรู้ท้องถิ่นและใช้ท้องถิ่นของตน เป็นการเปิดศักยภาพของครูในท้องถิ่น ทำให้การศึกษาสอดคล้องกับท้องถิ่นมากขึ้นและทำให้ชาติมีพลังความรู้จากของจริงขึ้นทั่วประเทศ

5. ปรับโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนโดยทำหน้าที่ 3 อย่าง คือ 1) ศึกษาให้เข้าใจชุมชน 2) เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาชุมชนและ 3) ให้ศึกษาทุกรูปแบบเพื่อชุมชนและดึงทรัพยากรจากชุมชน จากหน่วยงานราชการอื่นๆจากภาคธุรกิจ และจากองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาใช้เพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั่วประเทศ

6. ปรับระบบการศึกษาทั่วไป รวมทั้งในมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นการศึกษาที่สร้างรากฐานและความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีบูรณาการ โดยเรียนจากประสบการณ์ความเป็นจริงในสังคมไทย

7. รัฐบาลควรจัดงบประมาณอุดหนุนทั่วไปให้หน่วยงานได้ตัดสินใจการใช้เอง และรัฐประเมินผลงานและตรวจสอบความถูกต้อง

8. ส่งเสริมกลไกการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ และสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนคือ ผู้ปฏิบัติงานต่างสังกัดรวมตัวกันในรูปกลุ่มหรือชมรม หรือรูปอื่นใดที่ไม่เป็นทางการ มีความอิสระ คล่องตัว มีความต่อเนื่อง และมีพลังมากกว่า

9. ภาครัฐควรใช้ทุนทรัพย์สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน หรือจัดตั้งมูลนิธิ หรือสถาบัน ในรูปเอกชนเพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย (เสรี พงศ์พิศ. 2536: 30-32)

ศิริพงษ์ นวลแก้ว ได้เสนอแนวคิดและแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไว้หลายแนว ได้แก่ แนวคิดที่ควรคัดเลือกกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระของภูมิปัญญาชาวบ้านที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดที่ควรเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือเจ้าของภูมิปัญญาในด้านต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวคิดที่โรงเรียนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมชุมชน โดยนำนักเรียน คณะครู เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน ควรดำเนินการใน 3 ลักษณะ คือ ควรศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร ควรกำหนดแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และแนวคิดสุดท้าย คือ โรงเรียนควรติดต่อประสานงาน เพื่อขอสนับสนุนจากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องพยายามปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถนำภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาใช้ พร้อมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ติดตามสนับสนุนการดำเนินงานและประเมินผลการปฏิบัติงานควบคู่กับการจัดทำเอกสารเผยแพร่และยกย่องเชิดชูเกียรติเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย

(ศิริพงษ์ นวลแก้ว. 2540: 73)

เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวว่า ธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ต้องมีการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยมีกระบวนการหรือแนวทาง ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ทำให้มนุษย์ต้องใช้ปัญญาขบคิดแก้ปัญหา ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

2. เรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง การเรียนและสะสมประสบการณ์จริง ปฏิบัติจริงที่ส่งต่อถึงรุ่นต่อไปในแบบค่อยเป็นค่อยไป จนกลายเป็นแบบธรรมเนียมหรือวิถีปฏิบัติ

3. การถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้จากการทำจริง พัฒนาส่งต่อแก่รุ่นหลังด้วยการสาธิตการสั่งสอนด้วยการบอกเล่า การสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

4. การเรียนรู้โดยพิธีกรรม เป็นการตอกย้ำ ความเชื่อ กรอบศีลธรรมจรรยาของกลุ่มชน แนวปฏิบัติและความคาดหวัง

5. การเรียนรู้โดยผ่านด้านศาสนา หลักธรรมคำสอน ศีลและวัตรปฏิบัติ พิธีกรรม กิจกรรมทางสังคมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ที่มีส่วนตอกย้ำภูมิปัญญาที่เป็นอุดมการณ์แห่งชีวิต

6. การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กว้างขวาง การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในสังคมไทย

7. ครูพักลักจำ เป็นกระบวนการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำดู เป็นการเฝ้าดูอย่างเงียบๆแต่เป็นแนวทางแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพแนวทางหนึ่ง (เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540: 46-48)

รุ่ง แก้วแดง ได้กล่าวถึงแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยกลับสู่ระบบการศึกษาไทยไว้ว่า ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญสำหรับสังคมไทย จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนานำไปใช้ และ ถ่ายทอดกันต่อไป เพื่อมิให้สูญหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย กระบวนการที่จะทำให้ภูมิปัญญาไทยฟื้นคืนชีพ กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งก็คือ กระบวนการศึกษา ฉะนั้นสิ่งที่เราต้องช่วยกันคิดก็คือ ต้องนำภูมิปัญญา กลับสู่ระบบการศึกษาไทย โดยใช้วิธีการสอนที่มีลักษณะเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันหลายอย่าง เช่น การสอนทอผ้า การสอนรำ การสอนดนตรี ซึ่งลักษณะพิเศษสอดคล้องกับหลักการสอนแบบใหม่ คือ เป็นการสอนแบบตัวต่อตัว หรือเป็นรายคน เป็นการสอนด้วยความรัก เป็นการสอนโดยการปฏิบัติและเป็นการสอนจากของจริง (รุ่ง แก้วแดง. 2543: 230-232)

สรุปการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของปราชญ์ท้องถิ่น โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาหลักสูตรแล้ว

2. ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนเอง

3. การศึกษาในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง

3.7 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

3.7.1 เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนและชุมชนตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

เทศบาลเมืองอ่างศิลาได้ให้ข้อมูลไว้ว่า อ่างศิลา เป็นหมู่บ้านประมงริมทะเล อยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรีประมาณ 7 กิโลเมตร ปัจจุบันเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงหอยนางรมและหอยแมลงภู่ และเป็นแหล่งทำครกหิน ซึ่งริเริ่มโดยชาวจีนแต่จิวซึ่งอพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำหินเนื้อละเอียดที่มีอยู่มากมายแถบอ่างศิลามาแกะสลัก จนปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าของใช้ ของตกแต่งบ้าน มากมาย

นอกจากนี้อ่างศิลา ยังคงเคยเป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง มีตำแหน่งที่ประทับริมทะเล สมัยรัชกาลที่ 5 สถาปัตยกรรมแบบยุโรป ให้เห็นอยู่ รวมทั้งเป็นย่านร้านอาหารทะเลอร่อยๆ หลายร้าน สำหรับตลาดอ่างศิลาเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2419 จนถึงปัจจุบัน เทศบาลตำบลอ่างศิลา และชุมชนชาวอ่างศิลา ได้ร่วมกันพัฒนาตลาดอ่างศิลา เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี ภายใต้ชื่อโครงการ ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี โดยมีกำหนดเปิดตลาดในวันที่ 1 พฤษภาคม 2552 และทุกวันเสาร์อาทิตย์ เวลา 10.00 -18.00 น. ตั้งแต่เดือน พฤษภาคมนี้เป็นต้นไป มีชาวบ้านมาจำหน่ายสินค้าอาหาร ของฝากมากมาย อาทิ อาหารทะเลแปรรูป ขนมครกสุตโรโบราณ ห่อหมก ฯลฯ

ที่มา: <http://www.thaitravelhealth.com/blog/archives/2660>)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

อ่างศิลาปัจจุบัน คนพื้นที่ดั้งเดิมเรียกกันว่า “อ่างหิน” สมัยรัชกาลที่ 3 ชาวตะวันตก และคนบางกอกมาพักตากอากาศกันมาก ชื่อ อ่างหิน ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงให้ดูเป็นสากลมากขึ้น โดยมีหลักฐานบันทึกถึงชื่อ “อ่างศิลา” ดังนี้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี ได้ประทับแรมที่อ่างศิลา โดยมีลายพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2419 พรรณนา “อ่างศิลา” ตอนหนึ่งว่า “เรียกชื่อว่า อ่างศิลานั้น เพราะมีแผ่นดินสูงเป็นลูกเนิน มีศิลาก้อนใหญ่เป็นศิลาดาด และเป็นสระยาวรี อยู่ 2 แห่งๆ หนึ่งลึก 7 ศอก กว้าง 7 ศอก ยาว 10 วา แห่งหนึ่งลึก 6 ศอก กว้าง 1 วา 2 ศอก ยาว 7 วา เป็นที่ขังน้ำฝน น้ำฝนไม่รั่วซึมไปได้ ท่านเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มหาโกษาธิบดีเห็นว่าเป็นประโยชน์กับคนทั้งปวงจึงให้หลวงฤทธิศักดิ์ชลเขตรปลัดเมืองชลบุรี เป็นนายงานก่อสร้างปากบ่อกั้นน้ำ มิให้น้ำที่ไหลโครกไหลกลับลงไปบ่อได้ ราษฎร ชาวบ้านและชาวเรือไปมาได้อาศัยใช้น้ำฝนในอ่างศิลานั้น บางปีถ้าฝนตกมาก ถ้าใช้น้ำแต่ลำพังชาวบ้านก็ได้ใช้น้ำทั้งสองแห่ง

และบ่ออื่นๆ บ้าง พอตลอดปีไปได้ บางปีฝนน้อย ราษฎรได้อาศัยใช้แต่เพียง 5 เดือน 6 เดือน ก็พอหมดน้ำในอ่างศิลาแต่น้ำในบ่อแห่งอื่นๆ ที่ราษฎรขุดขังน้ำฝนไว้ใช้นั้น มีอยู่หลายแหล่งหลายตำบล ถิ่นน้ำในอ่างศิลา สองตำบลนี้แห้งไปหมดแล้ว ราษฎรก็ใช้น้ำบ่อแห่งอื่นๆ ได้ จึงได้เรียกว่า “บ้านอ่างศิลา” มาจนทุกวันนี้

ที่ตั้งและประชากร

ที่ตั้ง ถ้าเดินทางตามถนนสายบางนา – ตราด ช่วงกึ่งกลางระหว่างเมืองชลบุรีกับตำบลแสนสุขตรงหลักกิโลเมตรที่ 100 ห่างจากกรุงเทพมหานคร 75 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปทางชายทะเล ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร จะถึงตำบลอ่างศิลา

ในอดีตนิยมเดินทางไปอ่างศิลาโดยทางเรือ เมื่อเรือออกจากปากน้ำเจ้าพระยาสู่ทะเลอันกว้าง เมื่อเดินทางเลียบชายฝั่งตะวันออกจะเห็นภูเขาตั้งเด่นเป็นสง่าบนผืนแผ่นดินใหญ่นั้นคือ เขาสามมุก เมืองชลบุรีทางตะวันออกของเขาสามมุก มีแหลมยื่นออกมา ชาวบ้านเรียกว่า หัวแหลม หรือ อ่างศิลา ในปัจจุบัน

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

1. โครงสร้างทางธรณีวิทยา

ลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาในเขตอ่างศิลาประกอบด้วยหินอัคนีประเภทหินแกรนิต และหินทราย หินแกรนิตที่พบแทรกตัวขึ้นมาสลับระหว่างหินชั้น หินแกรนิตมีหลายยุคตั้งแต่ยุคคาร์บอนนิเฟอรัส – ไทรแอสสิก หินชั้นส่วนใหญ่เป็นหินชุดราชบุรี และหินชุดกาญจนบุรี หินชุดราชบุรีเป็นหินปูนสีเทาอ่อนแทรกสลับด้วยหินดินดาน ซึ่งพบมากตามเนินเขาแถบฝั่งทะเล และจากการที่มีหินแกรนิตเป็นจำนวนมากที่ตำบลอ่างศิลาซึ่งหินแกรนิตที่ตำบลอ่างศิลานี้จะมีสีขาวนวล และสีเหลืองอ่อน มีความแกร่งมาก ทำให้เกิดเป็นอาชีพรักษาหิน และกลายเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านชาวประมงอ่างศิลาในที่สุด

2. ลักษณะพื้นที่ชายฝั่งทะเล (Shoreline)

ลักษณะแนวฝั่งทะเลของชายฝั่งทะเลอ่างศิลาจะวางตัวตามแนวทิศเหนือ – ใต้ ซึ่งชายฝั่งทะเลอ่างศิลาอยู่ในแนวอ่าวชลบุรี โดยที่อ่าวชลบุรีเป็นแนวชายฝั่งทะเลเริ่มต้นตั้งแต่แนวเขตจังหวัดฉะเชิงเทราจนถึงเขาสามมุก มีความยาวประมาณ 24.37 กิโลเมตร ลักษณะเป็นหาดชายเลนน้ำท่วมไม่ถึง มีหาดโขดหินและชายเขาริมทะเลเป็นกิ่งป่าชายหาด

3. ลักษณะผิวพื้นทะเล

ในบริเวณชายฝั่งทะเลอ่างศิลา ลักษณะของผิวพื้นทะเลจะมีระดับสูงต่ำไม่เท่ากัน มีโขดหิน และหินใต้น้ำมากมาย พื้นทะเลเป็นโคลนทราย และเปลือกหอยเกือบตลอดแนวชายฝั่งโดยเฉพาะใน อ่าวชลบุรีลักษณะผิวดินเป็นโคลนตะกอนที่ไหลมาจากแม่น้ำบางปะกงแล้วมาทับถมในบริเวณพื้นที่นี้ จึงทำให้พื้นทะเลบริเวณนี้มีศักยภาพสูงในการเพาะเลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่เหมาะสมเป็นหมู่บ้าน ชาวประมงริมทะเล และจากการที่มีหินใต้น้ำมาก เมื่อน้ำลงจะมีหิน และเลนลาดออกไปจากฝั่งเป็น ระยะทางยาว ทำให้อ่างศิลาเป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลที่เก่าแก่ที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศจัดเป็นแบบทุ่งหญ้าเขตร้อน (Aw) ซึ่งมีอุณหภูมิสูงสม่ำเสมอตลอดปี และค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิในเดือนที่ร้อนจัด และเดือนที่หนาวจัดแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยปริมาณการกระจายตัวของฝนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลของพายุหมุนที่ก่อตัวในทะเลจีนใต้ ที่ทำให้มีฝนตกในพื้นที่นี้มากขึ้น

อุณหภูมิเฉลี่ย ตลอดปี 28.1 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน รวมเฉลี่ยตลอดปี 1,305.2 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีค่าเฉลี่ย 65.6 % - 79.7 % (ที่มา สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดชลบุรี)

นอกจากนี้อ่างศิลา ยังได้รับอิทธิพลของลมประเภทต่างๆ ได้แก่

ลมประจำเวลา คือ ลมบกที่พัดในเวลากลางวัน และลมทะเลที่พัดในเวลากลางคืน ซึ่งนำ ความชุ่มชื้นมาให้แก่พื้นที่บริเวณนี้

ลมประจำถิ่น คือ ลมที่พัดอยู่ระหว่างรอยต่อของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ ลมประจำถิ่นที่สำคัญคือ ลมว่าวและลมตะเภา ลมว่าวจะพัดผ่านในช่วงต้นฤดู ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในราวเดือนธันวาคม มกราคม ส่วนลมตะเภาจะพัดผ่านในช่วงตอน ปลายฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในราวเดือนมีนาคม เมษายน ซึ่งในฤดูลมตะเภา นั้นคลื่นลม จะแรงจัดมาก ทำให้โป๊ะแตก ชาวประมงต้องหยุดการจับปลาโป๊ะเปลี่ยนเป็นลงเรือลากอวนจับปลา และถีบกระดานเก็บหอยชายทะเลซึ่งกลายเป็นประเพณีท้องถิ่นอีกอย่างหนึ่งของชาวชลบุรี

พืชและสัตว์ในตำบลอ่างศิลา

สัตว์ตระกูลค้างคาว (Order Chiroptera) เป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมตระกูลเดียวเท่านั้นที่ บินได้อย่างนก แต่ปีกของค้างคาวต่างกับปีกนก เพราะขาคู่หน้าของค้างคาวได้เปลี่ยนสภาพเป็นแผ่น หนึ่งบาง ๆ เชื่อมโยงติดต่อกันระหว่างขาคู่หน้าและขาคู่หลัง บางชนิดปีกที่ว่อนี้ก็แผ่คลุมเชื่อมไปถึง บริเวณหางด้วย ค้างคาวเป็นสัตว์ที่ออกหากินกลางคืน มีขาหลังสั้นมีพื้นแหลมคม เวลานอนจะต้อง ให้อยู่หัวลงพื้นดิน มีทั้งชนิดที่กินผลไม้ สัตว์ และแมลงเป็นอาหาร ชาวบ้านจับตัวค้างคาวมาเชือด

เพื่อนำเลือดสดๆ ต้มโดยอ้างว่า เป็นยาบำรุงกำลัง มูลค่างความมีเกลือไนเตรท (Nitrates) มาก ใช้ทำปุ๋ยบำรุงต้นไม้และพืชพันธุ์ธัญญาหารได้เจริญงอกงามดีนัก ปัจจุบันนี้ชาวนาต้องซื้อมูลค่างความกันในราคาแพงมาก ค่างความเป็นสัตว์ที่ให้มูลเป็นประโยชน์แก่พืชในไร่ นา ช่วยเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม สำหรับใช้เลี้ยงประชากรอีกต่อหนึ่ง ปัจจุบันนี้ที่ตำบลอ่างศิลายังคงเป็นที่พักอาศัยของค่างความจำนวนมาก

ถนนบางนา – ตราด ตรงทางแยกเข้าตำบลอ่างศิลาตรงสัญลักษณ์ครกหิน เลี้ยวขวาทางเข้าศาลเจ้าแม่รำไพ (ปูนเผาฆ่า) จะมีค่างความแม่ไก่จำนวนมากอาศัยอยู่บนต้นโกงกาง (ไม้ขึ้นชายทะเล ลักษณะทรงเดียวกับต้นยูคาลิปตัส) มีนักท่องเที่ยวแวะมาเยี่ยมชมจำนวนมาก ต้นโกงกางหลายต้นกำลังใกล้ตาย อาจเป็นเพราะมีค่างความแม่ไก่จำนวนมาก และที่โคนต้นโกงกางเป็นที่ทิ้งเปลือกหอยแมลงภู่สุ่มเป็นกองใหญ่ เป็นลักษณะธรรมชาติของนิเวศวิทยาที่น่าศึกษา เช่นเดียวกับป่าชายเลน

ข้อมูลทั่วไปทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของตำบลอ่างศิลา

ชาวตำบลอ่างศิลาส່วนใหญ่อาศัยรวมกันเป็นชุมชนใหญ่ จุดสำคัญคือ ตลาดอ่างศิลา ที่เทศบาลตำบลอ่างศิลา ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบดั้งเดิม โดยชื่อว่า ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่ก็ผสมผสานความเชื่อในเทพเจ้าต่างๆ ด้วย ที่ตำบลนี้จึงมีศาลเจ้าหลายแห่ง

อาชีพ

ชาวตำบลอ่างศิลาในอดีตประกอบอาชีพประมง ทำครกหิน และทอผ้า สำหรับการทอผ้า ปัจจุบันนี้ได้เลิกทำไปแล้วทั้งๆ ที่ผ้าทออ่างศิลามีชื่อเสียงมาก เพราะความคงทนและสวยงาม แต่เนื่องจากวิวัฒนาการทางด้านเครื่องจักรกลและเทคโนโลยี ทำให้งานฝีมือและศิลปะเฉพาะถิ่นเสื่อมลง และหาดูได้ยาก ในอดีตผ้าทอที่มีลวดลายสวยงามมีบทบาทสำคัญที่จะนำมาตกแต่งโต๊ะและตู้โชว์ของเจ้านายชั้นสูง สำหรับโต๊ะเขียนหนังสือจะนำผ้าทอสวยๆ มาวางบนโต๊ะก่อนแล้วนำกระจกมาวางทับอีกทีหนึ่งทำให้ดูมีเสน่ห์สวยงามมาก

ปัจจุบันอ่างศิลาที่เคยเป็นสังคมชนบทได้เปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอ่างศิลาเป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเลจึงได้รับอารยธรรมต่างถิ่นมากขึ้นอาชีพที่ยั่งยืนอยู่คือ การประมง มีผลทำให้กิจการร้านอาหารที่ใช้วัตถุดิบเป็นของสดๆ จากทะเล ได้รับความนิยมมากเพราะรสชาติอร่อยเป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้เมื่อกลับบ้านก็ยังมีของฝาก ของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์จากทะเลกลับไปฝากญาติมิตรด้วย

ส่วนการทำครกหินซึ่งถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของอ่างศิลานั้นได้แปรเปลี่ยนเป็นแกะสลักหินในรูปแบบต่างๆ ตามความนิยมของลูกค้า

อาชีพที่สำคัญของชาวตำบลอ่างศิลา ได้แก่ อาชีพประมง ผ้าทออ่างหิน และ อาชีพแกะสลักหิน

สภาพชุมชน และหมู่บ้าน

ชุมชนอ่างศิลาแต่เดิม เล่าขานกันว่า เป็นอำเภอ (ไม่มีหลักฐานอ้างอิง) ชุมชนเป็นหมู่บ้านชายทะเล มีท่าเทียบเรือสำเภาเพื่อขนถ่ายสินค้าจากจีนเรียกว่า “ตะพานหิน” ปัจจุบันเป็นท่าเรือประมงอ่าง มีชาวจีนนำสินค้าขนมาทางเรือสำเภามาเทียบเพื่อขายโดยใช้เกวียนขนสินค้าในแต่ละวัน ประมาณ 10 – 12 เล่ม

ประชาชนในชุมชนมี 3 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านไทย (ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 4 ตำบลอ่างศิลา)
2. บ้านกลาง (ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 ตำบลอ่างศิลา)
3. บ้านเจ๊ก (ปัจจุบันคือ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ตำบลอ่างศิลา)

ชุมชนบ้านไทย และชุมชนบ้านกลางเป็นประชาชนคนไทยชาวอ่างศิลาดั้งเดิม ส่วนชุมชนบ้านเจ๊กเป็นชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานเป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งจำนวนมากกว่าคนไทย

ปัจจุบันอ่างศิลาเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองชลบุรี มีเนื้อที่ 2,375 ไร่ หรือประมาณ 3.8 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 5 หมู่บ้าน คือ

- หมู่บ้านที่ 1 เรียกว่า บ้านไทย
- หมู่บ้านที่ 2 เรียกว่า บ้านกลาง
- หมู่บ้านที่ 3 เรียกว่า บ้านเจ๊ก
- หมู่บ้านที่ 4 เรียกว่า บ้านบน
- หมู่บ้านที่ 5 เรียกว่า บ้านปากคลองโรงนา

ประกาศกรมศิลปากรเรื่อง ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2539 เฉพาะโบราณสถานพระตำหนักมหาราชพระตำหนักราชินี ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พื้นที่โบราณสถานประมาณ 19 ไร่ 3 งาน 93 ตารางวา เดิมมีทั้งหมด 45 ไร่ ประกอบด้วย พระตำหนักมหาราช พระตำหนักราชินี (เทศบาลตำบลอ่างศิลาดูแล) โรงเรียนพระตำหนักมหาราช (ขึ้นอยู่กับ สพท.ชลบุรีเขต 1) และส่วนหนึ่งเป็นสถานีวิจัยสัตว์ทะเลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.7.2 เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

ประวัติความเป็นมา

เมื่อคนจีนเริ่มเข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลอ่างศิลาและต้องการทำของต่างๆ เช่น อาหาร และเครื่องเล่นให้บรรพบุรุษซึ่งต้องทำแปง จากข้าวต่างๆ คนจีนเหล่านี้จึงคิดหาหินมาทำโมเพื่อไม่แปง และเห็นว่าอ่างศิลามีหินที่ใช้ได้เหมาะสมจึงสกัดหินมาทำโมเพื่อใช้ไม่แปงเพื่อทำขนมและอาหาร เช่น กวยเตี๋ยว ซาลาเปา หมั่นโถว ขนมแข่ง ขนมเทียน ขนมถ้วยฟู ข้าวเกรียบ เป็นต้น

เมื่อสกัดหินมาทำไม้แล้ว หินที่เหลือชิ้นเล็กๆ ที่ไม่สามารถนำมาทำเป็นไม้ได้ ก็ลองนำมาทำครกหินดูเพื่อใช้ตำน้ำพริกและตำของอื่นๆ จนกระทั่งกลายมาเป็นของใช้ประจำบ้านอย่างหนึ่ง แต่เดิมที่ตำบลอ่างศิลาจะไม่มีการซื้อขายครกหิน ส่วนใหญ่จะทำครกหินขึ้นมาแล้วจะแบ่งกันใช้ ส่วนที่เหลือจะนำส่งไปขายที่กรุงเทพฯ โดยเช่ารถไปส่ง ดังนั้นชื่อเสียงของครกหินอ่างศิลาจึงเป็นที่รู้จักของคนในกรุงเทพฯ และคนในจังหวัดอื่นๆ เป็นอย่างดี ต่อมาความต้องการสินค้าประเภทครกหินของอ่างศิลาได้เพิ่มมากขึ้น การทำครกหินก็มากขึ้นจนหินอ่างศิลาได้ถูกสกัดนำมาใช้จนแทบไม่พอ จึงมีการนำหินจากต่างจังหวัดเข้ามาทำครกหินกันในตำบลอ่างศิลารวมทั้งมีการปรับปรุงรูปแบบให้หน้าใช้ขึ้นอีกด้วย

ขั้นตอนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

ขั้นตอนการทำครกหินและการปรับปรุงพัฒนา

ในอดีตไม่มีการใช้ระเบิดในการระเบิดหิน แต่จะใช้เครื่องมือที่คิดขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น นำลิ้มมาเจาะรูลงบนหินให้เป็นแนวก่อน แล้วใช้จัม (เหล็กสกัด) เจาะรูให้ลึกลงไปเป็นรูสี่เหลี่ยม แล้วใช้เหล็กลิ้มอัดโดยใช้ค้อนใหญ่ตอกให้หินแตกออกมาเป็นก้อน ซึ่งในปัจจุบันใช้เหล็กชะแลงมีเครื่องเจาะ แล้วอัดดินระเบิดลงไปแนวหิน แล้วระเบิดหินออกมา โดยนำหินมาสกัดย่อยอีกครั้งเพื่อให้ได้ขนาดตามช่างทำครกหินต้องการหินก้อนหนึ่งใช้ทำครกหินจะวัดขนาดประมาณ 1 นิ้ว ถึง 12 นิ้ว (ครกขนาดเล็กที่สุดถึงขนาดใหญ่)

ต่อจากนั้นก็นำรูปหุ่นครกมาวัดขนาดว่าจะต้องการกี่นิ้ว พอวัดเป็นรูปครกแล้ว วัดหน้าครกหินโดยใช้วงเวียนสมมติจะเอาขนาด 6 นิ้ว กว้างหน้า 6 นิ้ว ความสูง 4 นิ้ว ก้น 4.5 นิ้ว วัดเสร็จทำหน้าให้เรียบเจาะหลุมโดยใช้เหล็กสกัด และใช้ค้อนตอก เหล็กสกัดต้องเผาไฟแล้วทุบให้แหลม พอทุบก็นำไปเผาไฟใหม่ โดยเผาเผาแต่เดิมนิยมใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงและใช้เครื่องสูบลม ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นใช้ไฟฟ้าหมดแล้ว ใช้เครื่องเชื่อมเหล็กตรงส่วนปลายที่ต้องแหลม ปัจจุบันใช้เครื่องเจียรไนให้แหลมแทนจึงไม่ต้องเผาไฟ

เมื่อตอกเป็นรูปครกแล้วใช้เหล็กสับ สับละเอียดอาจเหลือหูไว้ 2 ข้างนิดหน่อยเพื่อให้สะดวกในการยกส่วนสากจะใช้หินสี่เหลี่ยมผืนผ้านำมาสกัดให้ขนาดพอเหมาะกับครกหินตามต้องการ

ในปัจจุบันครกหินที่ทำจากหินอ่างศิลามีน้อยต้องสั่งหินมาจากอำเภออื่นๆ ในจังหวัดชลบุรี เช่น จากอำเภอบ่อทอง จากเกาะกลางทะเล อำเภอสัตหีบ หรือจากจังหวัดอื่นๆ เช่น

หินแกรนิต ในอดีตจะมาจากจังหวัดเลย จากบริเวณเขาหินซ้อนจังหวัดฉะเชิงเทราจากอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากจังหวัดกาญจนบุรี จากจังหวัดตาก จากจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น ปัจจุบันแหล่งหินแกรนิตที่นำมาใช้มากที่สุดคือ จากจังหวัดตาก และ จังหวัดเพชรบูรณ์

หินทราย นำมาใช้แกะสลักผลิตภัณฑ์ต่างๆ มีความแกร่งน้อยกว่าหินแกรนิต นำมาจากคลองไผ่ อำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา มีสีส้ม สีแดง มีลักษณะเป็นแผ่นๆ ส่วนใหญ่ใช้ปูผนังปูพื้น ส่วนที่นำมาจากโคกสำโรง และลำนาทรายณ์ จังหวัดลพบุรี จะเป็นหินทรายขาวเป็นก้อนๆ

ส่วนหินที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจะมีสีเข้ม หรือสดกว่าของในประเทศ และมีราคาแพง ส่วนใหญ่จะสั่งมาเป็นก้อนสี่เหลี่ยม แล้วนำมาตัดเป็นแผ่นๆ นำมาแกะสลักเป็นรูปทรงต่างๆ น้อยมาก ส่วนใหญ่นอกจากจะจำหน่ายเป็นแผ่นๆ แล้ว บางแผ่นยังมาแกะสลักเป็นร่องหินที่เรียกว่า ชัดทราย แล้วลงรักปิดทองสวยงามมาก

หินที่นำเข้ามาจากประเทศจีน ซึ่งนำเข้ามามากกว่าประเทศอื่น จะมีสีขาว สีชมพู สีเทา และสีดำ

หินที่นำเข้ามาจากประเทศเวียดนามจะมีสีแดงและสีเหลือง หินที่นำเข้ามาจากประเทศอินเดียจะมีสีแดง และสีดำ (สีแดงจากประเทศอินเดียสวยกว่าจากประเทศเวียดนาม)

นอกจากนี้ยังมีหินที่นำเข้ามาจากประเทศอื่นอีกด้วย

ภาพในอดีต

ภาพของรุ่นหลานในปัจจุบัน

รูปแบบ

นอกจากสินค้าประเภทไม้และครกแล้ว ปัจจุบันยังมีการสกัดหินเป็นรูปแกะสลักต่างๆ มากมายแล้วแต่ฝีมือของช่าง เช่น รูปสิงโต ช้าง พระพุทธรูป เจ้าแม่กวนอิม ตะเกียงญี่ปุ่น ฯลฯ ซึ่งสินค้าเหล่านี้ก็กลายเป็นสินค้าที่คนทั่วไปสนใจเช่นกัน

ความสำคัญของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

ตลาดขายส่งในปัจจุบัน

ตลาดของครกหินอ่างศิลา นอกจากครกหินอ่างศิลาจะเป็นสินค้าพื้นเมืองที่วางขายทั่วไปที่ตำบลอ่างศิลา และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดชลบุรีแล้วยังเป็นสินค้าที่ส่งไปขายในหลายจังหวัดทั่วประเทศไทย แม้แต่ในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลียก็มีการส่งครกหินไปขาย

ดังนั้นเราจะเห็นว่า ครกหินไม่ใช่สินค้าพื้นเมืองของตำบลอ่างศิลาเท่านั้นแต่ยังเป็นสินค้าส่งออกอย่างหนึ่งของไทยด้วย

ความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลากับชุมชน

เมื่อกล่าวถึง “อ่างศิลา” สิ่งแรกที่คนทั่วไปจะนึกถึงก็คือ ครกหิน เพราะครกหินเป็นสัญลักษณ์ของสินค้าพื้นเมืองที่น่าชื่อเสียงมาให้แก่ตำบลอ่างศิลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องมาจากภูมิประเทศของตำบลอ่างศิลานั้นมีพื้นที่ดังกล่าวสามารถนำมาทำเป็นครกและรูปแกะสลักต่างๆ ได้

ที่มา: <http://angsilacity.go.th/public/contact/data/index/menu/122>

<http://www.oknation.net/blog/countrygirl/2012/04/27/entry-1>

<http://www3.cdd.go.th/chonburi/web/datachon/OTOP/16%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%AB%E0%B8%B4%E0%B8%99.pdf>

3.7.3 เรื่องที่ 3 ประวัติของปราชญ์ชุมชนอ่างศิลาและกระบวนการถ่ายทอด ภูมิปัญญา

ประวัติและผลงาน ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี สาขาการช่างฝีมือ (แกะสลักหิน)

นายสุริยน แก้วสกุล
ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี
สาขาการช่างฝีมือ (แกะสลักหิน)
ปี พ.ศ.2545

นายสุริยน แก้วสกุล ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่า ตนเกิดเมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2501 ที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อาชีพเดิมของครอบครัวคือทำประมง โดยการออกเรือไปจับปู จับปลาในทะเลชาย สุริยน แก้วสกุล เรียนไม่จบชั้น ป.4 ออกเรือไปจับปูจับปลาตั้งแต่เด็ก จนอายุย่าง 17-18 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่คนจับปลามาก ปูปลาก็หายาก ไม่ค่อยได้เงิน รายได้ไม่แน่นอน จนหันไปตีครกหินกับพี่ชายซึ่งรับจ้างตีครกหินอยู่ก่อนแล้ว ใช้เวลาอยู่นับสิบปีจนทำครกได้ดี จึงออกมาเปิดร้านทำครกหินกันเองกับพี่ๆน้องๆ เป็นแบบอุตสาหกรรมครอบครัว ครกของ สุริยน แก้วสกุล ขายดีมา ประกอบกับเขาชอบออกแบบครกให้มีรูปร่างรูปทรง และลวดลายแปลกใหม่อยู่เสมอไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้ราคาครกหินที่มีราคาขายกันอยู่ทั่วไปอยู่ที่ 300-400 บาท แต่ครกหินของ สุริยน แก้วสกุล ขายได้ถึงใบละ 1 พันหรือกว่า 1 พันบาท ต่อมาลูกค้าต้องการให้แกะสลักหินในรูปแบบผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ป้ายชื่อ ลูกนิมิต ใบเสมาบ้าง ทำให้เขาได้ทำในสิ่งท้าทายใหม่ๆจากที่ทำครกซึ่งเป็นงานจำเจอยู่

หลายปี งานสลักหินของเขาขึ้นชื่อ และเป็นที่รู้จักของหมู่ลูกค้าและช่างแกะสลักหินด้วยกัน จากงานทำครกหินซึ่งเป็นลักษณะงานหัตถกรรม สุริยน แก้วสกุล หันมาทำงานในรูปแบบงานประติมากรรมอย่างเต็มตัว เพราะรายได้ดีและได้ทำงานศิลปะตามที่เขาปรารถนา เขาสร้างงานด้วยจิตวิญญาณ อย่างแท้จริง โดยเริ่มจากการแกะสลักสิ่งของเครื่องใช้ กระถางรูป โคมไฟ สิงโตจีน มังกร รูปสัตว์ และรูปเคารพต่างๆ ชิ้นงานของเขามีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ราคาของงานก็ต่างจากงานชิ้นเล็กๆ เป็นพันเป็นหมื่นเท่า หลายคนสงสัยว่าเขาเรียนไม่จบชั้น ป.4 แต่ทำไมงานของเขาเหมือนกับคนเรียนจบประติมากรรมมา โดยเฉพาะรูปแกะสลักพระและเจ้าแม่กวนอิมจะมีโครงสร้างและสัดส่วนได้มาตรฐานถูกต้องตามหลักของศิลปะ

สุริยน แก้วสกุล เล่าให้ฟังว่ามีลูกค้ารายหนึ่งมาจ้างให้แกะสลักหินเจ้าแม่กวนอิม และให้อาจารย์ศิลปากรท่านหนึ่งเป็นที่ปรึกษาและคอยควบคุมสัดส่วนให้ เนื่องจากเป็นงานชิ้นใหญ่และมีมูลค่านับล้านบาท ทำให้สุริยน แก้วสกุล ได้รับความรู้และได้หลักในการร่างสัดส่วนคนที่เป็นสากล และเขาก็ใช้สัดส่วนโครงสร้างนี้มาตลอด งานของเขาเป็นที่ประทับใจแก่ผู้คนและนักท่องเที่ยว ที่เดินทางบนเส้นทางสาย ถนนสุขุมวิท-อ่างศิลา เป็นอย่างยิ่ง ผลงานของเขาไปตั้งอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดอื่นอีกนับสิบกว่าจังหวัด เขาได้รับโลรางวัลเกียรติยศ และมีชื่อเสียงด้านแกะสลักหินมากมาย และได้รับคัดเลือกให้เป็น ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี สาขากาชาช่างฝีมือ (แกะสลักหิน) ในปี พ.ศ.๒๕๔๕ ใช้ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด (นับถึงปี พ.ศ. 2553) รวม 35 ปี (สุริยน แก้วสกุล. 2554: สัมภาษณ์)

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

วีกอทสกี (Vygotsky) เป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซียที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาในสมัยเดียวกันกับเพียเจต์ (Piaget) ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับกันในประเทศรัสเซียและเริ่มเผยแพร่สู่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆในยุโรปเมื่อได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1962 ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 โคซูลิน (Kozulin) ได้แปลและปรับปรุงหนังสือของวีกอทสกีอีกครั้งหนึ่ง เป็นผู้ทำให้มีผู้นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย (ทิศนา แคมณี. 2552: 90-96; อ้างอิงจาก สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2541: 61)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์และของวีกอทสกีเป็นรากฐานที่สำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพียเจต์อธิบายว่า พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ จะเกิดภาวะไม่สมดุล (disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะสมดุล (equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) เพียเจต์เชื่อว่า (Piaget. 1972:1-12) คนทุกคนจะมีการพัฒนาเชาว์ปัญญาไปตามลำดับขั้น จากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (logico-mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (social transmission) วุฒิภาวะ (maturity) และกระบวนการพัฒนาความสมดุล (equilibrium) ของบุคคลนั้น ส่วนวีกอทสกี

ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่า มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่วัยแรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมจากธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นสถาบันสังคมต่างๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ ภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนาที่แยกจากกันแต่เมื่ออายุมากขึ้น พัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะเป็นไปร่วมกันทั้งเพียเจตและวิกอทสกี นับว่าเป็นนักทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “cognition” หรือกระบวนการรู้คิด หรือกระบวนการทางปัญญา นักคิดค้นสำคัญในกลุ่มนี้คือ อุลริค ไนซ์เซอร์ (Ulrich Neisser) ได้ให้คำนิยามของคำนี้ไว้ว่า “เป็นกระบวนการรู้คิดของสมองในการปรับ เปลี่ยน ลด ตัดทอน ขยาย จัดเก็บ และใช้ข้อมูลต่างๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอกก็ได้ ดังนั้น การรู้คิด การรับรู้ จินตนาการ การระลึกได้ การจำ การคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิดและอื่นๆ อีกมาก จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรู้คิดนี้” (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541: 208-209; อ้างอิงจาก Neisser. n.d.)

เพื่อให้เข้าใจแนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ได้ง่ายขึ้น ผู้เขียนจึงขอเปรียบเทียบแนวคิดนี้กับแนวคิดของทฤษฎีกลุ่มปรนัยนิยม (Objectivism) ซึ่งมีความเห็นว่า โลกนี้มีความรู้ ความจริง ซึ่งเป็นแก่นแท้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง การศึกษาคือการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรู้ ความจริงเหล่านี้ ดังนั้นครูจึงต้องพยายามถ่ายทอดความรู้และความจริงนี้ให้ผู้เรียน และผู้เรียนจะสามารถรับสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้อย่างเข้าใจตามที่ครูต้องการแต่นักทฤษฎีกลุ่มการสร้างความรู้มีความเห็นว่า (Duffy and Jonassen, 1992: 3-4) แม้โลกนี้จะมีอยู่จริงและสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในโลกจริง แต่ความหมายของสิ่งเหล่านี้ มิได้มีอยู่ในตัวของมัน สิ่งต่างๆ มีความหมายขึ้นจากการคิดของคนที่รับรู้สิ่งนั้นและแต่ละคนจะให้ความหมายแก่สิ่งเดียวกัน แตกต่างไปอย่างหลากหลาย ดังนั้น สิ่งต่างๆ ในโลกนี้จึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือเป็นจริงที่สุด แต่ขึ้นกับความหมายของคนในโลก คนแต่ละคนเกิดความคิดจากประสบการณ์ ดังนั้น สิ่งแวดล้อมที่อยู่ในประสบการณ์นั้น ก็ย่อมเป็นส่วนหนึ่งของความคิดนั้น หรือเป็นความหมายส่วนหนึ่งของความคิดนั้น ด้วยเหตุนี้วิกอทสกี (Vygotsky, 1978: 94-91) จึงเน้นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคลและการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนให้ก้าวหน้า จากระดับที่พัฒนาการที่เป็นอยู่ ไปถึงระดับพัฒนาการที่เด็กมีศักยภาพจะไปถึงได้ วิกอทสกีได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “Zone of proximal development” ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการเรียนการสอน

วิกอทสกีอธิบายว่า ปกติเมื่อมีการวัดพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเด็ก เรามักใช้แบบทดสอบมาตรฐานในการวัด เพื่อดูว่าเด็กอยู่ในระดับใด โดยดูว่าสิ่งที่เด็กทำได้นั้นเป็นสิ่งที่เด็กในระดับอายุเท่าใดโดยทั่วไปสามารถทำได้ ดังนั้นการวัดผลจึงเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่เด็กทำได้อยู่แล้วคือ เป็นระดับพัฒนาการ

ที่เด็กบรรลุหรือไปถึงแล้ว ดังนั้นข้อปฏิบัติที่ทำกันอยู่ก็คือ การสอนให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็ก จึงเท่ากับเป็นการตอกย้ำให้เด็กอยู่ในระดับพัฒนาการเดิม ไม่ได้ช่วยให้เด็กพัฒนาขึ้น วีกอทสกี อธิบายว่า เด็กทุกคนมีระดับพัฒนาการทางเซา์วัญญาที่ตนเป็นอยู่ และมีระดับพัฒนาการที่ตนมีศักยภาพจะไปให้ถึงช่วงห่างระหว่างระดับที่เด็กอยู่ในปัจจุบันกับระดับที่เด็กมีศักยภาพจะเจริญเติบโตนี้เอง เรียกว่า “Zone of proximal development” หรือ “Zone of proximal growth” ซึ่งช่วงห่างนี้จะมี ความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล แนวคิดนี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการสอน ซึ่งเคยเป็นเส้นตรง(linear) หรืออยู่ในแนวเดียวกัน เปลี่ยนแปลงไปเป็นอยู่ในลักษณะที่เหลื่อมกัน โดยการสอนจะต้องนำหน้าระดับพัฒนาการเสมอ ดังคำกล่าวของวีกอทสกีที่ว่า “... the development process do not coincide with learning process. Rather the development process lags behind the learning process”(Vygotsky. 1978: 90)

ดังนั้น เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสมองเท่ากับเด็กอายุ 8 ขวบ จะสามารถทำงานที่เด็กอายุ 8 ขวบ โดยทั่วไปทำได้ เมื่อให้งานของเด็กอายุ 9 ขวบ เด็กคนหนึ่งทำไม่ได้ แต่เมื่อได้รับการชี้แนะหรือสาธิตให้ดูก็จะทำได้ แสดงให้เห็นว่า เด็กคนนี้มีวุฒิภาวะที่จะถึงระดับที่ตนเองมีศักยภาพไปถึงได้ ต่อไปนี้เด็กคนนี้ก็พัฒนาไปถึงขั้นทำสิ่งนั้นได้เองโดยไม่มี การชี้แนะหรือการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ในขณะเดียวกัน อาจมีเด็กอีกคนหนึ่งซึ่งอยู่ในระดับพัฒนาการทางสมองเท่ากับ 8 ขวบ เมื่อให้ทำงานของเด็กอายุ 9 ขวบ เด็กทำไม่ได้แม้จะได้รับการชี้แนะหรือสาธิตให้ดูซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็ไม่สามารถทำได้ แสดงให้เห็นว่าช่องว่างระดับพัฒนาการที่เป็นอยู่กับระดับที่ต้องการไปให้ถึง ยังห่างหรือกว้างมาก เด็กที่ยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอ หรือยังไม่พร้อมที่จะทำสิ่งนั้น จำเป็นต้องรอให้เด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้น หรือลดระดับงานตามระดับพัฒนาการให้ต่ำลง จากแนวคิด ดังกล่าว วีกอทสกี (Vygotsky. 1978: 90-91) จึงมีความเชื่อว่า การให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่เด็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะของ “assisted learning” หรือ “scaffolding” เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้ไปถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของเด็กได้ นักจิตวิทยา กลุ่มนี้เน้นความสำคัญของบริบทที่แท้จริง (authentic context) เพราะการสร้าง ความหมายใตๆ มักเป็นการสร้างบนฐานของบริบทใดบริบทหนึ่ง จะกระทำโดยขาดบริบทนั้นไม่ได้ ดังนั้น การเรียนรู้จึง จำเป็นต้องดำเนินการอยู่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง และกิจกรรมและงานทั้งหลายที่ใช้ในการเรียนรู้ ก็เป็น สิ่งจำเป็นจริง (authentic activities / tasks)

โจแนสเซน (Jonassen. 1992: 138-139) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้จะให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เขาเชื่อว่า คนทุกคนมีโลกของตัวเอง ซึ่งเป็นโลกที่สร้างขึ้นด้วยความคิดของตนเองและคงไม่มีใครกล่าวได้ว่าโลกไหนจะเป็นจริงไปกว่านั้น เพราะโลกของใครก็คงเป็นจริงสำหรับคนนั้น ดังนั้นโลกนี้จึงไม่มีความจริงเดียวที่จริงที่สุด

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มนี้ถือว่า สมองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่เราสามารถใช้ในการแปลความหมายของปรากฏการณ์ เหตุการณ์ และสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ ซึ่งการแปลความหมายดังกล่าวเป็นเรื่องที่เป็นส่วนตัว (personal) และเป็นเรื่องเฉพาะตัว (individualistic) เพราะการแปลความหมายของแต่ละบุคคลขึ้นกับการรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความสนใจและภูมิหลังของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นกระบวนการในการ “acting on” ไม่ใช่ “taking in” กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล ไม่ใช่เพียงรับข้อมูลเข้ามา (Fosnot, 1992: 171) และนอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมอง (internal mental interaction) แล้ว ยังเป็นกระบวนการทางสังคมอีกด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป

4.2 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

การนำทฤษฎีการสร้างความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนสามารถทำได้หลายประการดังนี้

4.2.1 ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (process of knowledge construction) และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น (reflexive awareness of that process) เป้าหมายของการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง (authentic tasks) ครูจะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

4.2.2 เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นตายตัวไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่างๆ จะต้องมีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ไขได้จริง

4.2.3 ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active) ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริงซึ่งไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนจะต้องออกไปยังสถานที่จริงเสมอไป แต่อาจจัดเป็นกิจกรรมที่เรียกว่า “physical knowledge activities” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของ หรือ ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้นๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น ดังนั้น ความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดการจัดกระทำกับข้อมูลมิใช่เกิดขึ้นง่ายๆ จากการได้รับข้อมูลหรือมีข้อมูลเพียงเท่านั้น ดังคำกล่าวของเพอร์คินส์ ที่ว่า “Understanding is not something that comes free with full databanks and through practice ; it is something won by the struggles of the organism to learn to conjecture, prob, puzzle out, forecast...” (Perkins, 1992: 171)

4.2.4 ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม จริยธรรม(sociomoral) ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้เพราะลำพังกิจกรรมและ วัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายที่ครูจัดให้หรือผู้เรียนแสวงหามาเพื่อการเรียนรู้ไม่เป็นการเพียงพอ ปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม การร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่นๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น

4.2.5 ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่(Devries. 1992: 1-2) โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกสิ่งที่ต้องการเรียน เอง ตั้งกฎระเบียบเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็น แตกต่างกัน เลือกผู้ร่วมงานได้เอง และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องเรียนร่วมกัน

4.2.6 ในการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ครูจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม (Devries. 1992: 3-6) คือ จากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ เปลี่ยนไปเป็นการให้ ความช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก “instruction” ไปเป็น “construction” คือ เปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” ไปเป็น “การให้ผู้เรียนสร้างความรู้” บทบาทของครูก็คือ จะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับ ความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้คำปรึกษา แนะนำทั้งทางด้านวิชาการและสังคมแก่ผู้เรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และประเมิน การเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้นครูยังต้องมีความเป็นประชาธิปไตยและมีเหตุผลในการสัมพันธ์กับ ผู้เรียนด้วย

4.2.7 ในด้านการประเมินผลการเรียนการสอน (Jonassen. 1992: 137-147) เนื่องจากการ เรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ ขึ้นกับความสนใจและการสร้างความหมายที่แตกต่าง กันของบุคคล ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะหลากหลาย ดังนั้นการประเมินผลจึงจำเป็นต้องมี ลักษณะเป็น “goal free evaluation” ซึ่งก็หมายถึงการประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่น กันไปในแต่ละบุคคล หรืออาจใช้วิธีการที่เรียกว่า “socially negotiated goal” และการประเมินควรใช้ วิธีการหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นการประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน (portfolio) รวมทั้งการประเมิน ตนเองด้วย นอกจากนั้นการวัดผลจำเป็นต้องอาศัยบริบทจริงที่มีความซับซ้อนเช่นเดียวกับการจัดการ เรียนการสอนที่ต้องอาศัยบริบท กิจกรรม และงานที่เป็นจริง การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานใน บริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีนี้จำเป็นต้องจำลองของจริงมา ก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ ใช้ในโลกของความเป็นจริง (real world criteria) ด้วย

4.3 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Instruction Emphasizing Self-Learning Process)

4.3.1 หลักการ

ผู้เรียนทุกคนมีความสนใจใฝ่รู้อยู่เป็นธรรมชาติ หากได้รับการส่งเสริมให้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนและได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจได้ตลอดชีวิต

4.3.2 นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อ วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสนใจ โดยมีผู้สอนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ ช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสมเกี่ยวกับการหาแหล่งความรู้วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การวิเคราะห์และสรุปข้อความรู้

4.3.3 ตัวอย่าง

- 1) ผู้เรียนมีการเลือกหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสนใจ หรือความถนัด
- 2) ผู้สอนมีการจัดเตรียม หรือออกแบบเนื้อหา/วัสดุ/สื่อ/กิจกรรม ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) ผู้สอนมีการพูดคุยกับผู้เรียนเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้คำแนะนำ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเลือก
- 4) ผู้เรียนมีการดำเนินการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
- 5) ผู้สอนมีการพบปะพูดคุยกับผู้เรียนเป็นระยะๆ มีการนำผลงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมาพูดคุย อภิปรายในแง่มุมมองต่างๆ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความถูกต้องของข้อความรู้ มีการชี้แนะสิ่งที่ผิดพลาด มีการพูดคุยกันถึงประเด็นปัญหาต่างๆ และมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนต่อไป
- 6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.4 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ ได้มีการเปลี่ยนจากเดิมที่เน้นการศึกษาปัจจัยภายนอกมาเป็น สิ่งไร้ภายใน ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ หรือกระบวนการรู้คิด กระบวนการคิด(Cognitive processes) ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน แนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์(Constructivism) หรือ เรียกชื่อแตกต่างกันไป ได้แก่ สร้างสรรค์ความรู้นิยม หรือสรรสร้างความรู้นิยม หรือ การสร้างความรู้ (โครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้. 2544)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคอนสตรัคติวิสต์ สรุปลงเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ความรู้ของบุคคลใด คือ โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลนั้นที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ในการคลี่คลาย สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ได้
2. นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น
3. ครูมีหน้าที่จัดการให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของตนเอง ภายใต้ข้อสมมติฐานต่อไปนี้
 - 3.1 สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา
 - 3.2 ความขัดแย้งทางปัญญาเป็นแรงจูงใจภายในให้เกิดกิจกรรมการไตร่ตรองเพื่อขจัดความขัดแย้งนั้น Dewey ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการไตร่ตรอง(Reflection) เป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบ กิจกรรมการไตร่ตรองจะเริ่มต้นด้วยสถานการณ์ที่เป็นปัญหา นำสงสัย งงวย ยุ่งยาก ซับซ้อน เรียกว่า สถานการณ์ก่อนไตร่ตรอง และจะจบลงด้วยความแจ่มชัดที่สามารถอธิบายสถานการณ์ดังกล่าว สามารถแก้ปัญหาได้ ตลอดจนได้เรียนรู้และพึงพอใจกับผลที่ได้รับ
 - 3.3 การไตร่ตรองบนฐานแห่งประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมภายใต้การ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระตุ้นให้มีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

จากแนวคิดข้างต้นนี้กระบวนการเรียนการสอนในแนวคอนสตรัคติวิสต์ จึงมักเป็นไปในแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการช่วยกันแก้ปัญหา (Cooperative problem solving) กระบวนการเรียนการสอนจะเริ่มต้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) นั่นคือ ประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหานั้นได้ลงตัวพอดีเหมือนปัญหาที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้าง” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่” ทางปัญญา (Cognitive restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหา ชักค้ำจนกระทั่งหาเหตุผล หรือหลักฐานในเชิงประจักษ์มาขจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเอง และระหว่างบุคคลได้ (ไพจิตร. 2543)

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม

จากแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมที่เป็นรากฐานสำคัญซึ่งปรากฏ จากรายงานของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา คือ Jean Piaget ชาวสวิส และ Lev Vygotsky ชาวรัสเซีย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ Cognitive Constructivism และ Social Constructivism ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. Cognitive Constructivism มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Piaget แนวคิดของทฤษฎีนี้ เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการลงมือกระทำ Piaget เชื่อว่าถ้าผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) หรือเรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา(Disequilibrium) ผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยวิธีการดูดซึม (Assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญา และ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) คือ การเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิม หรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุล หรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ หรือเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา"รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการ พัฒนาด้านพุทธิปัญญาที่อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่า Zone of Proximal Development ถ้าผู้เรียนอยู่ต่ำกว่า Zone of Proximal Development จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือในการเรียนรู้ ที่เรียกว่า Scaffolding และVygotskyเชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านทางกรมีปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็ก กับ ผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูและเพื่อน ในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม(Sociocultural context)

สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม

ต่อไปนี้เป็นสรุปแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม โดยเน้นเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning are active) ความสำคัญของการเรียนตามแนวทฤษฎี คอนสตรัคติวิซึม เป็นกระบวนการ ที่ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีมาก่อน หรือความรู้เดิมของ ผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ แนวคิดที่หลากหลายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น (Multiple perspective are valued and necessary) ตามแนวทางทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมกล่าวว่า ผู้เรียนจะต้องสร้างแนวคิดของตนเอง แนวคิดนี้จำเป็นต้องประกอบด้วยแนวคิดที่หลากหลาย และ กว้างขวาง อาจมาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ เช่น ครู กลุ่มเพื่อน นักเขียน และหนังสือ เป็นต้น ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมส่งเสริมให้ผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่หลากหลายและสังเคราะห์สิ่งเหล่านี้เป็นแนวคิดที่บูรณาการขึ้นมาใหม่

- การเรียนรู้ควรสนับสนุนการร่วมมือกันไม่ใช่การแข่งขัน (Learning should support collaboration , not competition) จากการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายนั้นหมายถึงการร่วมมือในระหว่างที่มีการร่วมมือ ผู้เรียนต้องมีการสนทนากับคนอื่นๆเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังเรียนรู้ กระบวนการนี้คือ การร่วมมือและแลกเปลี่ยน หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เรียนตกผลึกและกลั่นกรองสิ่งที่สร้างขึ้นแทนความรู้ภายในสมอง มาเป็นคำพูดที่ใช้ในการสนทนาที่แสดงออกมาภายนอกที่เป็นรูปธรรม และส่งเสริมการสังเคราะห์ความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และการสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่จัดให้มีการร่วมมือกันจะเป็นการส่งเสริมการ สร้างความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้

- ให้ความสำคัญกับการควบคุมตนเองตามระดับของผู้เรียน (Focuses control at the learner level) ถ้าผู้เรียนลงมือกระทำในบริบท การเรียนรู้ โดยการร่วมมือกับผู้เรียนคนอื่น และผู้สอน และจำเป็นต้องควบคุมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการที่เรียนในลักษณะ ที่เป็นผู้รับฟัง (Passive listening) จากการบรรยายของผู้สอน นี้แสดงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน

- นำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงหรือประสบการณ์การ เรียนรู้ในชีวิตจริง (Provides authentic, real-world learning experiences) ความรู้ที่ถูกแยกออกจากบริบทในสภาพจริงในระหว่างการสอนสิ่งที่เรียนเป็นสิ่งที่ไม่ใช่สภาพจริงนั้น มักจะเป็น สิ่งที่ไม่มีความหมายต่อผู้เรียนมากนัก แต่สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม ที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆที่อยู่ในบริบทของสภาพจริง ดังนั้นประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ประยุกต์ไปสู่ปัญหาในชีวิตจริง (Real world problems) จะช่วยสร้างการเชื่อมโยงที่แข็งแกร่ง และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนไปสู่สถานการณ์ใหม่ในสภาพ ชีวิตจริงได้

การออกแบบการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม

ข้อตกลงเบื้องต้นของการออกแบบการสอนที่มีพื้นฐาน จากทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม (Constructivism) Bednar et al (1991) ได้ให้ข้อตกลงไว้ดังนี้

1. การสร้างการเรียนรู้ (Learning Constructed) ความรู้จะถูกสร้างจากประสบการณ์การ เรียนรู้เป็นกระบวนการสร้าง สิ่งขึ้นแทนความรู้(Representation)ในสมองที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้น
2. การแปลความหมายของแต่ละคน (Interpretation personal) การเรียนรู้เป็นการแปลความหมายตามสภาพจริง (Real world) ของแต่ละคน" การเรียนรู้เป็นผลจากการแปลความหมายตามประสบการณ์ของแต่ละคน
3. การเรียนรู้เกิดจากการลงมือกระทำ (Learning active) การเรียนรู้เป็นการที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำซึ่งเป็นการสร้าง ความหมายที่พัฒนาโดยอาศัยพื้นฐานของประสบการณ์

4. การเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือ (Learning Collaborative) ความหมายในการเรียนรู้เป็นการต่อรองจากแนวคิดที่หลากหลาย "การพัฒนาความคิดรวบยอดของตนเอง ได้มาจากการร่วมแบ่งปัน แนวคิดที่หลากหลายในกลุ่ม และในขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนการสร้างสิ่งที่แทนความรู้ในสมอง (Knowledge representation) ที่สนองตอบต่อแนวคิดที่หลากหลายนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ในขณะที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการอภิปรายเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย ของแต่ละคน ผู้เรียนจะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ของตนด้วยและสร้างความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่ ซึ่งตรงกับแนวคิด Cunningham ที่กล่าวว่า "บทบาทของการศึกษา คือ การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับคนอื่นจากการร่วมแสดงแนวคิดที่หลากหลาย ที่จะทำให้เกิดปัญหาเฉพาะและนำไปสู่การเลือกจุดหรือสถานการณ์ที่พวกเขาจะยอมรับ ในระหว่างกัน..."

5. การเรียนรู้ที่เหมาะสม (Learning Situated) ควรเกิดขึ้นในสภาพชั้นเรียนจริง (Situating or anchored) " การเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับบริบทของสภาพจริง หรือสะท้อนบริบทที่เป็นสภาพจริง "

6. การทดสอบเชิงการบูรณาการ (Testing Integrated) การทดสอบควรจะเป็นการบูรณาการเข้ากับภารกิจการเรียน (Task) "ไม่ควรเป็นกิจกรรมที่แยกออกจากบริบท การเรียนรู้ " การวัดการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่ผู้เรียนใช้โครงสร้างความรู้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้ เกิดการคิดในเนื้อหาการเรียนรู้นั้น ๆ "

ที่มา: <http://pirun.ku.ac.th/~g4786027/download/content/content1/content12/content121/content121.1/content121.1.2.doc>

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้โครงการ (Project-Based Instruction)

ผู้วิจัยได้สรุปจากการสอนหลายวิธีว่า วิธีที่เหมาะสมกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม คือ การสอนโดยใช้โครงงาน ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้โครงงาน ไว้ในหนังสือ " วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ " ดังนี้

5.1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project-Based Instruction)

5.1.1 หลักการ

การใช้โครงการหรือโครงงานในการสอนตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อและหลักการต่อไปนี้ (Guzdial, M. 1998: 47-71)

- 1) โครงการหรือโครงการงาน เป็นกิจกรรมที่มีบริบทจริงเชื่อมโยงอยู่ ดังนั้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงสัมพันธ์กับความเป็นจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงจึงเป็นการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
- 2) การให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงการงาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าสู่กระบวนการสืบสอบ (Process of inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดขั้นสูงที่ซับซ้อนขึ้น ดังนั้นจึงเป็นช่องทางที่ดีในการพัฒนากระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียน
- 3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก ช่วยให้ผู้เรียนได้ผลิตงานที่เป็นรูปธรรมออกมา ผลผลิตที่แสดงออกถึงความรู้ความคิดของผู้เรียนนี้สามารถนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ได้ชี้ชัดว่าการเรียนรู้จะพัฒนาขึ้นหากความรู้และทักษะต่างๆ สามารถแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน
- 4) การแสดงผลงานต่อสาธารณชน สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งแรงจูงใจจะมีผลต่อความใส่ใจ ความกระตือรือร้นและความอดทน ในการแสวงหาความรู้ การศึกษาความรู้ และการใช้ความรู้
- 5) การให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงการงาน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการในการสืบสอบและแก้ปัญหาแล้ว ยังสามารถช่วยดึงศักยภาพต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียน ออกมาใช้ประโยชน์ด้วย

5.1.2 นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก คือ การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูล ความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดค้น และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

5.1.3 ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการอภิปรายปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ผู้เรียนมีการเลือกปัญหาที่ตนสนใจที่จะจัดทำเป็นโครงการหรือโครงการงาน
- 2) ผู้สอนมีการชี้แจงหรือทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ในการทำโครงการ ความคาดหวังต่อการทำโครงการ วิธีการและกระบวนการในการดำเนินการรวมทั้งบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน
- 3) ผู้เรียนมีการร่วมกันศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะทำจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

4) ผู้เรียนมีการร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงการ ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะจัดทำเป็นโครงการ วัตถุประสงค์กระบวนการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงาน แหล่งทรัพยากรและวัสดุต่างๆ ที่ต้องการ บทบาทหน้าที่ของบุคคลที่ร่วมโครงการ เครื่องมือ เวลา และค่าใช้จ่ายที่ต้องการ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการ การประเมินผลโครงการ และการอภิปรายผลการเรียนรู้ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการทำโครงการตามความจำเป็น

5) ผู้เรียนมีการเขียนโครงการและนำเสนอผู้สอน ผู้สอนอาจให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือต่างๆ ตามความจำเป็น ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป ผู้สอนมีการให้ความเห็นชอบในการทำโครงการและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ตามความจำเป็น

6) ผู้เรียนมีการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนด จนกระทั่งสามารถผลิตชิ้นงานออกมาได้ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ติดตามการทำงานของนักเรียนให้คำแนะนำความช่วยเหลือตามความจำเป็นและให้แรงเสริมตามสมควร

7) ผู้สอนและผู้เรียนมีการนำผลงานของผู้เรียนออกมาแสดง ชี้แจงและร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน แลกเปลี่ยนกัน

8) ผู้เรียนมีการปรับปรุงผลงานและเขียนรายงาน

9) ผู้เรียนมีการนำผลงานออกมาแสดงต่อสาธารณชน (อาจจะเป็นในชั้นเรียน ในโรงเรียน ในชุมชน ฯลฯ) และเก็บข้อมูล

10) ผู้สอนมีการจัดให้ผู้เรียนนำผลงาน ประสิทธิภาพ และข้อมูลทั้งหมดมาอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงการ

11) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทางด้านผลผลิต คือ ชิ้นงานจากการทำโครงการและเนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้ กระบวนการและทักษะต่างๆ ที่ได้พัฒนาและเจตคติที่เกิดขึ้น

5.2 วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method)

วิธีการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระทำในสิ่งที่ตนสนใจและเป็นผู้วางแผนการทำงานได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือเสนอแนะแนวทาง ผู้เรียนจะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอน คือวางแผนการดำเนินงานด้วยการเขียนโครงการเสนอผู้สอน เมื่อได้รับการอนุมัติก็จะดำเนินงานตามแผนเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปแผนการดำเนินงาน และรายงานผลการปฏิบัติงาน รายงานสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

5.3 ประเภทของโครงการ

โครงการที่กำหนดให้ผู้เรียนทำตามความถนัดและความสนใจ มีผู้แบ่งไว้หลายประเภทแต่อาจรวมเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท ได้แก่

1) โครงการสำรวจข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลเรื่องที่กำลังศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงดีขึ้น เช่น โครงการสำรวจความคิดเห็นในการพัฒนาโรงเรียน โครงการสำรวจตัวอย่างพืชสมุนไพรที่ใช้เป็นอาหาร โครงการสำรวจแหล่งวิทยากรในชุมชน โครงการสำรวจคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งต่างๆ ในโรงเรียน โครงการสำรวจการประหยัดพลังงานในโรงเรียน โครงการสำรวจความสนใจในการประกอบอาชีพของนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียน โครงการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

2) โครงการประเภททฤษฎี หลักการ แนวความคิด การศึกษา และการทดลอง เป็นการศึกษา ค้นคว้าโดยการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งวิทยากร เช่น จากห้องสมุด จากแหล่งประกอบการ ฯลฯ เพื่อฝึกฝนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้ที่ได้รับโดยตรงจากตำราต่างๆ หรือการทดลอง เพื่อตรวจสอบกับทฤษฎี กฎ หลัก ข้อเท็จจริง หรือข้อสงสัยบางประการอันเหล่านี้ เช่น โครงการศึกษาเปรียบเทียบการงอกของเมล็ดพืชอันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ โครงการทดลองการดูดซึ่มสารปนเปื้อนในของเหลวจากสารชนิดต่างๆ โครงการผลิตเครื่องสำอางจากผลไม้ชนิดต่างๆ โครงการทดลองปลูกพืชผักสวนครัวโดยไม่ต้องใช้ดิน โครงการทดลองทำไข่เข็มสูตรใหม่ โครงการทดลองเพาะถั่วงอกด้วยวิธีต่างๆ เป็นต้น

3) โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ โครงการประเภทนี้ จุดประสงค์เพื่อการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์จากการสังเกต การวิเคราะห์หรือระบบการทำงานสิ่งของเครื่องใช้ หรืออุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โครงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โครงการผลิตเครื่องจัดยาฆ่าแมลง โครงการสร้างหุ่นยนต์ช่วยทำงานบ้าน โครงการผลิตเครื่องอบอาหารจากพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจากสิ่งประดิษฐ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4) โครงการพัฒนาชิ้นงาน เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด หรือพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น จุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์จากการสังเกต การคิดวิเคราะห์หรือระบบการทำงานสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือสร้างงานใหม่ จัดระบบงานใหม่ เช่น โครงการพัฒนาเครื่องจัดยาฆ่าแมลง โครงการพัฒนาเครื่องทำเส้นบะหมี่ เส้นขนมจีน โครงการพัฒนาระบบดินและน้ำ โครงการพัฒนาอุปกรณ์การสอยผลไม้ ฯลฯ สำหรับโครงการประเภท 3,4 นักการศึกษาบางกลุ่มก็จัดรวมเป็นประเภทเดียวกัน

5.4 ลักษณะสำคัญของโครงการและจุดมุ่งหมายของการสอนโครงการ

ลักษณะการจัดกิจกรรมโครงการ ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีสื่อหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ ฝึกทักษะการใช้ภาษา ฝึกกระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบสวน-สอบสวน ทักษะกระบวนการหรือกระบวนการอื่นๆ ให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่เป็นปัญหาที่น่าสนใจ ฝึกกระบวนการคิดหาวิธีที่จะทำโครงการตามที่คุณเรียนถนัดและสนใจ

5.4.1 ลักษณะสำคัญของโครงการ

- 1) เป็นเรื่องที่คุณสนใจ สงสัย ต้องการหาคำตอบ ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ และสรุปความรู้
- 2) สามารถนำความรู้จากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการ
- 3) มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีต่างๆ เสนอรายงานเป็นรูปเล่ม การอภิปรายการแสดงเพลง พิธีบ้าน การจัดนิทรรศการ การจัดทำเป็นรูปโปสเตอร์ ฯลฯ
- 4) ความรู้หรือสิ่งที่ค้นพบ สามารถนำไปเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

5.4.2 จุดมุ่งหมายของการสอนโครงการ

การสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักดำเนินการ หรือทำงานตามลำดับขั้นตอนตามแผนงานที่วางไว้อย่างเป็นระบบการทำงานตามโครงการของตนเองนั้นอาจทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ การสอนแบบโครงการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

- 1) รู้จักการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนจะต้องรู้ซึ่งกันและกัน รู้จักความสามารถ ความถนัด ความสนใจของเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้การทำงานกลุ่ม เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตยรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน
- 2) รู้จักการคิดสร้างสรรค์ การศึกษาค้นคว้า รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดประเมินค่า คิดวินิจฉัย รู้จักคิดด้วยตนเอง และเรียนรู้เนื้อหาควบคู่ไปกับกระบวนการ
- 3) การแสวงหาความรู้เป็นไปอย่างอิสระตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

5.4.3 ขั้นตอนการทำโครงการ มีดังนี้

5.4.3.1 ขั้นกำหนดปัญหาหรือสำรวจความสนใจ ผู้สอนเสนอสถานการณ์หรือตัวอย่างที่เป็นปัญหาและกระตุ้นให้ผู้เรียนหาวิธีการแก้ปัญหาหรือช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการใคร่เรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

5.4.3.2 ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าเรียนเพื่ออะไร จะทำโครงการนั้นเพื่อแก้ปัญหาอะไร

5.4.3.3 **ขั้นวางแผนและวิเคราะห์โครงการ** ให้ผู้เรียนวางแผนแก้ปัญหา ซึ่งเป็นโครงการเดียวกันหรือกลุ่มก็ได้ แล้วเสนอแผนการดำเนินงานให้ผู้สอนพิจารณา ให้คำแนะนำช่วยเหลือและข้อเสนอแนะ การวางแผนโครงการของผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเขียนโครงการ ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ คือ

- 1) ชื่อโครงการ
- 2) หลักการและเหตุผล ให้บอกสภาพปัญหา แนวคิด หรือเหตุผลในการดำเนินการ
- 3) วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการดำเนินการให้บอกว่าจัดทำโครงการเพื่ออะไร
ทำไมจึงต้องทำ ทำแล้วจะได้ผลได้อย่างไร จุดประสงค์จะต้องสัมพันธ์กับหลักการและเหตุผล และต้องสามารถวัดได้ประเมินได้
- 4) เจ้าของโครงการ บอกชื่อผู้รับผิดชอบ ใครเป็นหัวหน้า ผู้ร่วมงานมีใครบ้าง
- 5) ที่ปรึกษาโครงการ บอกชื่อผู้ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการ
- 6) แหล่งเรียนรู้ บอกชื่อแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
- 7) สถานที่ดำเนินการ บอกว่าจะใช้สถานที่ใดเป็นที่ดำเนินการ
- 8) ระยะเวลาโครงการ บอกระยะเวลาที่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ
- 9) งบประมาณ บอกจำนวนเงินที่ใช้ดำเนินการ และแยกเป็นรายการว่า เป็นค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง ได้เงินงบประมาณมาจากไหน
- 10) วิธีการดำเนินการ หรือวิธีการศึกษาค้นคว้า บอกว่าได้ข้อมูลมาอย่างไร มีวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างไร มีขั้นตอนในการทำงานอย่างไร มีวิธีวิเคราะห์ หรือขั้นตอนการสังเคราะห์อย่างไร
- 11) เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ บอกว่าใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง
- 12) ผลที่คาดว่าจะได้รับ ให้บอกว่าผลของการดำเนินการจะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างไร หรือได้ผลจากการดำเนินงานครั้งนี้มากน้อยเพียงไร
- 13) ลงลายมือชื่อผู้เสนอโครงการ วัน เดือน ปี
- 14) ความเห็นของผู้ปกครอง (ถ้ามี)
- 15) ความเห็น ข้อเสนอแนะของผู้สอน

5.4.3.4 **ขั้นลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหา** ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหตามแผนการที่กำหนดไว้ โดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา คอยสังเกต ติดตาม แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกผลดำเนินการด้วยความมานะอดทน มีการประชุมอภิปราย ปรึกษาหารือกันเป็นระยะๆ ผู้สอนจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเท่าที่จำเป็น ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ความคิด ความรู้ในการวางแผนและตัดสินใจทำด้วยตนเอง

5.4.3.5 **ขั้นประเมินผล** ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ คือรู้จักพิจารณาว่าก่อนที่จะดำเนินการมีสภาพอย่างไร ระหว่างที่ดำเนินงานตามโครงการนั้นยังมีสิ่งใดผิดพลาดหรือบกพร่อง จะต้องแก้ไขอะไรบ้างจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรเมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียนมีแนวคิดอย่างไรมีความพอใจหรือไม่ ผลของการดำเนินการตามโครงการ ผู้เรียนได้ความรู้อะไร ได้ประโยชน์อย่างไร และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้อย่างไร โดยให้ผู้เรียนประเมินโครงการของตนเองหรือเพื่อนร่วมประเมิน จากนั้นผู้สอนจึงประเมินผลโครงการตามแบบประเมิน ซึ่งผู้ปกครองอาจจะมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยก็ได้

5.4.3.6 **ขั้นสรุป รายงานผลและเสนอผลงาน** เมื่อผู้เรียนทำงานตามแผนและเก็บข้อมูลแล้วต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเขียนรายงานเพื่อนำเสนอผลงาน ซึ่งนอกเหนือจากรายงานเอกสารแล้ว อาจมีแผนภูมิ แผนภาพ กราฟ แบบจำลองหรือของจริงประกอบการนำเสนอ อาจวัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดนิทรรศการแสดงละคร ฯลฯ

5.4.4 การประเมินโครงการ

1) การประเมินโครงการของผู้เรียน ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ คือรู้จักพิจารณาว่าก่อนที่จะดำเนินการมีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไร ระหว่างดำเนินงานตามโครงการนั้นยังมีสิ่งใดผิดพลาดหรือเป็นข้อบกพร่องอยู่ ต้องแก้ไขอะไรอีกบ้าง มีวิธีแก้ไขอย่างไร เมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียนมีแนวคิดอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่ ผลของการดำเนินการตามโครงการ ผู้เรียนได้ความรู้อะไร ได้ประโยชน์อย่างไร และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้นหรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร โดยผู้เรียนประเมินโครงการของตนเองหรือให้เพื่อนร่วมประเมิน ซึ่งผู้ปกครองอาจจะร่วมประเมินก็ได้

2) การประเมินโครงการของผู้สอน ควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง คือผู้สอนจะต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนตลอดระยะเวลาที่ทำโครงการ ไม่ประเมินผลสำเร็จงานเท่านั้น แต่ประเมินขั้นตอนกระบวนการทำงานด้วย ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออก ได้ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ปัญหา พิจารณาทางเลือก ประเมินทางเลือก และเลือกแนวทางแก้ปัญหา คิดวางแผน และดำเนินงานตามแผน สิ่ง que ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าทำโครงการจะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ พฤติกรรมในระหว่างทำงานตามโครงการ ผู้เรียนควรแสดงออกด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความอดทน อดกลั้น ซื่อตรง เทียงธรรม รอบคอบ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น มีทักษะในการคิด มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า มีทักษะในการใช้ภาษา มีทักษะในการจัดการอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน ทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรอบรู้ในวิชาที่ศึกษาอย่างถูกต้อง รู้วิธีการเรียนรู้ และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) รายการที่ควรประเมิน

- 3.1) ทักษะด้านความรู้ในวิชาที่เรียน (Knowledge Skills)
- 3.2) ทักษะด้านความคิด (Thinking Skills)
- 3.3) ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills)
- 3.4) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attributes)
- 3.5) ทักษะภาคปฏิบัติ (Practical Skills)

4) การประเมินโครงงาน

- 4.1) ประเมินจากผลงาน ชิ้นงาน (Assessing Artifacts)
- 4.2) ประเมินจากรายงาน (Assesing Report or Dissestation)
- 4.3) ประเมินโดยการสอบปากเปล่า (Vivas)
- 4.4) ประเมินจากโปสเตอร์หรือการจัดนิทรรศการ (Poster Session/Exhibitions)
- 4.5) ประเมินจากการนำเสนอ (Presentation)
- 4.6) ประเมินจากสมุดบันทึก (Log Books) หรือแฟ้มสะสมงาน (Portfollio)

5.4.5 ประโยชน์และข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

- 1) เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ
- 2) ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการเคลื่อนไหวร่างกาย
- 3) ผู้เรียนได้ฝึกความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการยอมรับในความรู้ ความสามารถซึ่งกันและกัน รู้จักทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- 4) ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียนในการทำงาน เช่น การสังเกต ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียร เป็นคนมีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 5) ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนำความรู้ ความคิด หรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต หรือในสถานการณ์อื่นๆ ได้

5.4.6 ข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

การทำโครงงานต้องใช้เวลามาก และต้องทำนอกเวลา ถ้าผู้เรียนไม่ทุ่มเท ไม่รับผิดชอบ และผู้สอนขาดความเอาใจใส่ จะเป็นการสร้างนิสัยไม่ดีแก่ผู้เรียนได้

5.4.7 การนำไปใช้

การสอนให้ผู้เรียนเรียนทำโครงการ สามารถนำไปใช้ได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมมือกัน ปรีกษาหารือกัน วางแผนการจัดการสอนโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถไปบูรณาการในการทำโครงการให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

หัวข้อสำคัญของโครงการ

1. ชื่อโครงการ
2. หลักการและเหตุผล ให้บอกสภาพปัญหา แนวคิดหรือเหตุผลในการดำเนินการ
3. วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการดำเนินการ ให้บอกว่าจัดทำโครงการเพื่ออะไร ทำไม จึงต้องทำ ทำแล้วได้ผลดีอย่างไร จุดประสงค์จะต้องสัมพันธ์กับหลักการและเหตุผลและต้องสามารถวัดได้ประเมินได้
4. เจ้าของโครงการ บอกชื่อผู้รับผิดชอบ ใครเป็นหัวหน้า ผู้ร่วมงานมีใครบ้าง
5. ที่ปรึกษาโครงการ บอกชื่อผู้ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการ
6. แหล่งความรู้ เป็นแหล่งที่ผู้เรียนใช้เป็นที่พักศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และประสบการณ์
7. สถานที่ดำเนินการ บอกว่าจะใช้สถานที่ใดเป็นที่ดำเนินการ
8. ระยะเวลาดำเนินการ บอกเป็นระยะเวลาที่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ
9. งบประมาณ บอกจำนวนเงินที่ใช้ดำเนินการ และแยกเป็นรายการว่าเป็นค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง ได้เงินงบประมาณมาจากไหน
10. วิธีดำเนินการ หรือวิธีศึกษาค้นคว้า บอกว่าได้ข้อมูลอย่างไร มีวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างไร มีขั้นตอนในการทำอย่างไร มีวิธีวิเคราะห์ หรือขั้นตอนการสังเคราะห์งานอย่างไร
11. เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ บอกว่าใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง
12. ผลคาดว่าจะได้รับ ให้บอกว่าผลของการดำเนินการจะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างไร หรือได้ผลจากการดำเนินงานครั้งนี้มากน้อยเพียงไร
13. อื่นๆ ได้แก่ การลงลายมือชื่อผู้เสนอโครงการ พร้อม วัน เดือน ปี ที่เสนอ ความเห็นของผู้ปกครอง ความเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้สอน

(ทีศนา แชมมณี. 2552)

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การทำโครงการซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นเองจากหัวข้อที่กำหนด จึงมีความสอดคล้องและเหมาะสมอย่างยิ่งกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อมูลที่ใช้ประเมินตนเองของผู้เรียน

รายการประเมิน

1. ทักษะด้านความรู้ (Knowledge Skills)

- 1.1. มีความรู้ในวิชาที่เรียน
- 1.2. ใช้ความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ
- 1.3. สื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ได้
- 1.4. มีทักษะในการรวบรวมความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้

2. ทักษะด้านความคิด (Thinking Skills)

- 2.1. สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดได้เป็นอิสระ
- 2.2. สามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ
- 2.3. สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้
- 2.4. สามารถสรุปและประเมินผลงานตนเอง

3. ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills)

- 3.1. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 3.2. สามารถวางแผนการทำงานได้
- 3.3. สามารถทำงานได้อย่างมีขั้นตอน เป็นระบบ
- 3.4. มีนิสัยฝึกใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attributes)

- 4.1. มีความอดทน อดกลั้น
- 4.2. มีความซื่อตรง เที่ยงธรรม
- 4.3. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
- 4.4. มีความเอื้อเฟื้อ เสียสละ

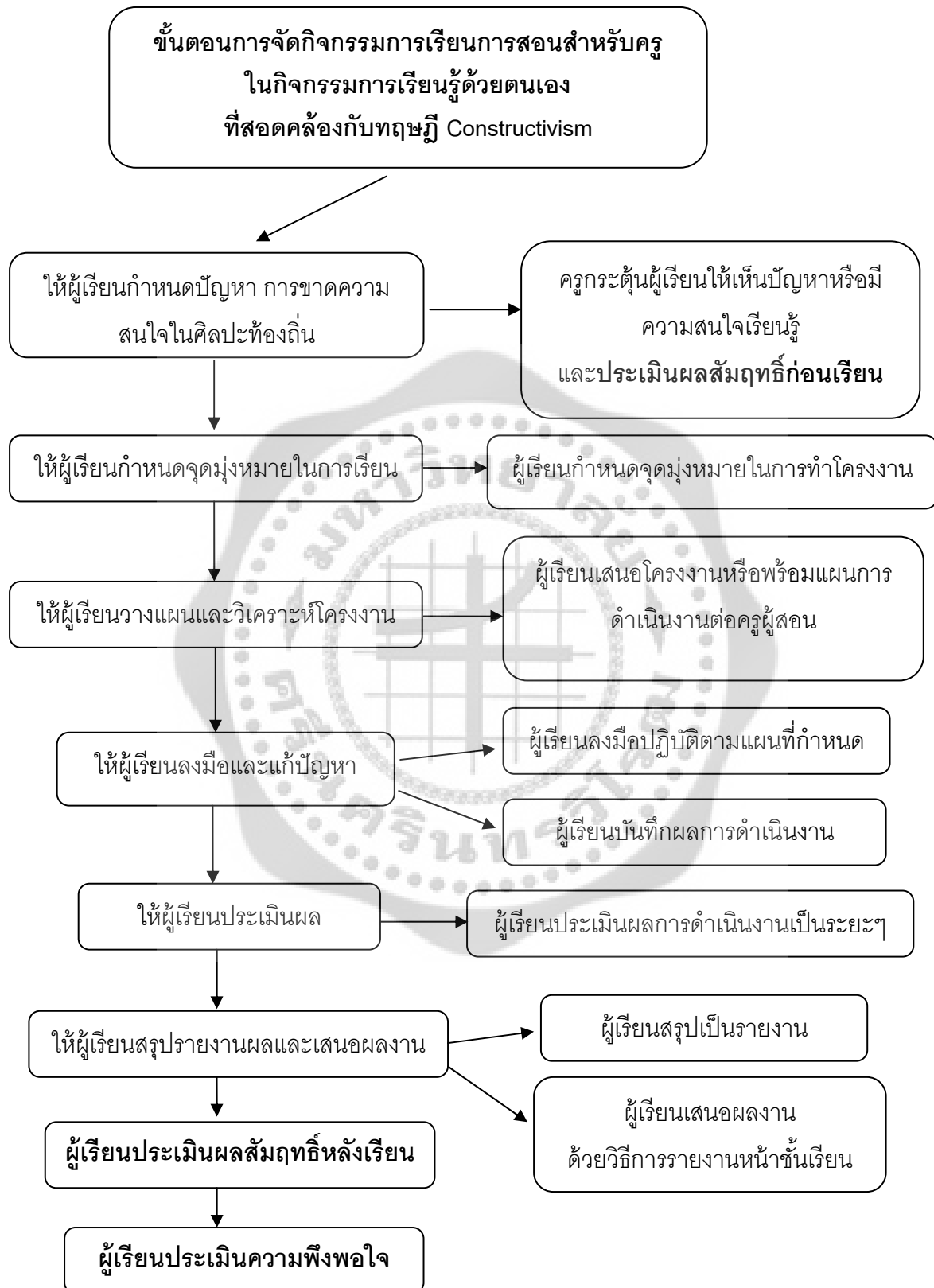
5. ทักษะภาคปฏิบัติ (Practical Skills)

- 5.1. สามารถรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลที่ต้องการได้
- 5.2. สามารถวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5.3. ทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการศึกษาค้นคว้าได้
- 5.4. สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

ระดับคุณภาพ

ระดับดีมาก	ให้ 5 คะแนน
ระดับดี	ให้ 4 คะแนน
ระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ระดับพอใช้	ให้ 2 คะแนน
ระดับต้องปรับปรุง	ให้ 1 คะแนน

ผังการประเมินโครงการตามสภาพจริงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครู

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการจัดทำโครงงานของผู้เรียน

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเรียนการสอนในทุกสาขาวิชาเมื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปอย่างครบวงจร การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ นั่นได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

สาคร ธรรมศักดิ์ กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการสอน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถของบุคคลซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงถึงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ "ข้อสอบภาคปฏิบัติ" (Performance Test)

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Content) อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) (สาคร ธรรมศักดิ์. 2541: 135)

อารีย์ คงสวัสดิ์ กล่าวถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือความสำเร็จ ความสมหวังในด้านการเรียนรู้ รวมทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการแต่ละบุคคลที่ประเมินได้จากแบบทดสอบหรือการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และผลของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นจะแยกให้กลุ่มนักเรียนออกเป็นระดับต่างๆ (อารีย์ คงสวัสดิ์. 2544: 23)

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พอสรุปได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนหรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลในลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาสอนสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ การวัดด้านปฏิบัติและการวัดด้านเนื้อหา จึงกล่าวได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ คือคุณลักษณะด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด เจตคติ ทักษะและการนำไปใช้ในงานศิลปะ

6.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบมากมายหลายอย่าง ดังที่ อัญชญา โภธิพลาการ กล่าวไว้ว่า มีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ

ด้านตัวนักเรียน เช่น สติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียน

ด้านตัวครู เช่น คุณภาพของครู การจัดระบบ การบริหารของผู้บริหาร

ด้านสังคม เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวนักเรียน เป็นต้น

แต่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความสนใจ สติปัญญา เจตคติต่อการเรียน ตัวครู สังคม สิ่งแวดล้อมของนักเรียน และองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีโดยตรงคือวิธีการสอนของครู (อัญชญา โภธิพลาการ. 2545: 45)

อารีย์ คงสวัสดิ์ กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ด้านคุณลักษณะการจัดระบบในโรงเรียน ตัวแปรด้านนี้จะประกอบด้วยขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู นักเรียนต่อห้อง ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ด้านลักษณะของคุณครู ตัวแปรทางด้านคุณลักษณะของครูประกอบด้วยอายุ วุฒิครู ประสบการณ์ของครู ความเอาใจใส่ในหน้าที่ ตัวแปรเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น

3. ด้านคุณลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการเรียน สมาชิกในครอบครัว ความพร้อม ทศนคติเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (อารีย์ คงสวัสดิ์. 2544: 25)

โดยสรุปแล้วองค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีองค์ประกอบดังนี้คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านตัวครู ด้านสังคม แต่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความสนใจ สติปัญญา เจตคติต่อการเรียน ตัวครู สังคม สิ่งแวดล้อมของนักเรียน และองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีโดยตรงคือวิธีการสอนของครู

6.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ได้ถูกตราให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้เสนอสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้อยู่ โดยกำหนดสาระและแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550: 4)

การวัดและประเมินผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียน การสอน ในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายตามสาระแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ (วรรณิ แกมเกตุ. 2550: 25) ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ กล่าวว่าการ วัดผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดความสามารถทางการเรียนหลังจากได้เรียนเนื้อหาของวิชาใดวิชาหนึ่งแล้ว ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้น้อยเพียงใดนั่นคือการวัดผลสัมฤทธิ์ควรยึดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2541: 18)

สรุปได้ว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการ จัดการเรียนการสอนเพราะจะเป็นการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่ พึ่งปรารถนาตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ ดังนั้นการวัดและประเมินผู้เรียน จึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนโดยยึด เนื้อหาวิชาเป็นหลัก

6.4 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถหรือมีสัมฤทธิ์ผลในรายวิชามากน้อยเพียงใด ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา ได้สรุปคำว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Tests) จากนักวัดผล และนักการศึกษามีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปเป็น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หรือแบบสอบผลสัมฤทธิ์ และได้ให้ความหมายไว้ในแนวทางเดียวกันดังนี้

ชวาล แพร์ตกุล ได้ให้ความหมายว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ วัดความรู้ ทักษะและสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวง ทั้งจากโรงเรียน และที่บ้าน ยกเว้นการวัดทางร่างกาย ความถนัด และทางบุคคลกับสังคม สำหรับในโรงเรียนแล้ว แบบทดสอบประเภทผลสัมฤทธิ์มุ่งที่จะวัดความสำเร็จในวิชาการเป็นส่วนใหญ่

กรอนลันด์ ให้แนวคิดว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการเชิงระบบ เพื่อการวัด พฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีหน้าที่หลักสำหรับการ ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (พิชิต ฤทธิ์จรรยา. 2550: 95; อ้างอิงจาก ชวาล แพร์ตกุล. 2518: 112; และกรอนลันด์. 1993: 1)

วิรัช วรรณรัตน์ ได้กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความสามารถของผู้สอบที่ได้จากการเรียนรู้ โดยต้องการทราบว่าผู้สอบมีความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเท่าไร เมื่อผ่านการเรียนไปแล้ว (วิรัช วรรณรัตน์. 2541: 49)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ เป็นการวัดความสำเร็จในเชิงวิชาการว่านักเรียนรู้มาแล้วเท่าใด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์การเรียนรู้อัตโนมัติหรือตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การที่จะทำได้ผลการทดสอบมีความถูกต้อง เพียงตรง เชื่อถือได้นั้นจะต้องใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพซึ่งได้ผ่านการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ดังนั้นการได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา หรือครูอย่างยิ่ง ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้กำหนดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ว่าเป็นแบบทดสอบสาระทัศนศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์และสลักหินอ่างศิลา โดยวัดตามวัตถุประสงค์การสอนสาระทัศนศิลป์ในด้านความรู้ ความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6.5 การวัดความรู้ความเข้าใจ

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา หรือพฤติกรรมทางการศึกษาที่นำมาเป็นจุดประสงค์ของการเรียน การสอนแต่ละรายวิชานั้น แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้นผู้ศึกษา หรือครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือวัดพฤติกรรมเหล่านั้น เพื่อให้สามารถสร้าง เครื่องมือวัดพฤติกรรมในแต่ละด้านให้มีคุณภาพและเลือกใช้เครื่องมืออย่างมีคุณภาพ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ กล่าวถึงเครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย หรือสติปัญญา ว่า การวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญา ได้แก่ความสามารถด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่เข้กันส่วนใหญ่คือแบบทดสอบซึ่งมีหลายประเภท แบบทดสอบวัดด้านพุทธิพิสัยนั้นอาจวัดคุณลักษณะทางจิตพิสัย และทักษะพิสัยได้ด้วย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2550: 61-62)

รัตติกอณ์ จงวิศาล กล่าวถึงการวัดความรู้ ความสามารถในการระลึก (Recall) เรื่องราว ข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่างๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับจากคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. การถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม รายละเอียดเนื้อหาต่าง ๆ
2. ความรู้ในวิธีการ เป็นการถามวิธีปฏิบัติต่าง ๆ แบบแผน ประเพณี ขั้นตอนการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบแบบแผนลำดับขั้น และแนวโน้มการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ
3. การถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำ ข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะ เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้น (รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2544: 51)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การวัดความรู้ ความเข้าใจ เป็นการวัดระดับความสามารถ พิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้รับและการผสมผสานกับประสบการณ์เดิมของตนเอง และสามารถวัดได้จากแบบทดสอบ

6.6 การวัดและประเมินผลวิชาศิลปะ

กรมวิชาการ ได้กำหนดการวัดและประเมินผลวิชาศิลปะตามหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้คือ

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนได้ และใช้วิธีการประเมินจากสภาพความเป็นจริงด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนศิลปะอย่างต่อเนื่องในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม (กรมวิชาการ. 2544: 128)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีขอบข่ายครอบคลุม 3 สาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดการวัดและผลประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีเครื่องมือที่หลากหลายสามารถแบ่งออกเป็นเครื่องมือตามลักษณะการวัดได้ดังนี้

1. เครื่องมือวัดด้านความรู้ความเข้าใจ การวัดและผลประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในด้านความรู้ความเข้าใจ วิธีการหลักที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ วิธีการทดสอบ จะเป็นการประเมินพฤติกรรมนักเรียนระดับความเข้าใจ พฤติกรรมด้านความเข้าใจนี้ ผู้เรียนอาจแสดงออกโดยการพูด การเขียน อธิบายสิ่งที่เข้าใจเพื่อสื่อสารต่อผู้อื่นการประเมินอาจใช้เครื่องมือดังนี้

1.1 แบบทดสอบปากเปล่า เป็นวิธีการวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยครูตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนตอบซึ่งสะดวกไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์มากและประหยัด เหมาะกับนักเรียนที่ไม่มีความสามารถทางการเขียน

1.2 แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในโรงเรียนซึ่งวัดความสามารถด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนระดับความเข้าใจ ซึ่งครูอาจสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ชนิดแบบทดสอบ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542: 49-52)

การประเมินผลการเรียนวิชาศิลปะศึกษานั้น ศรียา นิยมธรรม ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

การประเมินผลการเรียนวิชาศิลปะศึกษาที่สำคัญก็คือ การวัดพัฒนาการของนักเรียนในด้านการสร้างสรรค์การรับรู้อารมณ์ สติปัญญา สังคมและการวัดพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาศิลปะในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด เจตคติ ทักษะและการนำไปใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือการวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ พฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนและสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

1. ในด้านความรู้ ความสามารถทราบและจำเรื่องราวของประสบการณ์ที่ได้รับรวมทั้งประสบการณ์ที่สัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง แสดงออกโดยการระลึก ถ่ายทอด สามารถวัดได้โดยการทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต เช่น ความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะทางศิลปะ ความรู้เกี่ยวกับประวัติทั่วไปของศิลปะ และความรู้เกี่ยวกับวัสดุและขบวนการทำ

2. ในด้านความเข้าใจ สามารถเข้าใจในคุณค่าและหลักการของศิลปะจนประเมินผลงานของศิลปะนั้นได้ การแสดงออกโดยการอธิบาย การวัดโดยการทดแทน การสังเกตและการสัมภาษณ์ เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กฎและการสร้างสรรค์งานศิลปะ ความสามารถในการประเมินผลงานของศิลปะ ความสามารถในการให้เหตุผลในการพิจารณา

3. ในด้านความคิดและการออกแบบ สามารถแก้ปัญหาในการออกแบบ วัดได้โดยการทดสอบ การสังเกตและการแสดงความคิดเห็น

4. ในด้านศิลปะนิยม มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของงานศิลปะ แสดงออกโดยการอธิบาย สามารถวัดได้โดยการสัมภาษณ์ สังเกต การทดสอบ การจัดอันดับคุณภาพ

5. ในด้านเจตคติและความสนใจ มีความเชื่อ ความนิยมและสนใจที่จะปฏิบัติตามความเชื่อ แสดงออกโดยการคิด การร่วมในกิจกรรมอย่างสุขใจ สามารถวัดได้โดยการจัดอันดับคุณภาพ

6. ในด้านทักษะและการนำไปใช้มีความสามารถในการใช้วัสดุและเครื่องมือได้ถูกต้อง รวดเร็ว สามารถสร้างสรรค์งานได้และประหยัด แสดงออกโดยการปฏิบัติงานการใช้วัสดุเครื่องมือ การแก้ปัญหา และการนำไปใช้ วัดโดยการสังเกตและแบบทดสอบ (ศรียา นิยมธรรม. 2544: 18-23)

ในการวัดผลวิชาศิลปะครูควรอธิบายการให้คะแนนให้นักเรียนทราบโดยเฉพาะการวัดผลในด้านความรู้ การออกแบบและการนำไปใช้ ครูอาจจะบอกให้นักเรียนทราบ ในการให้คะแนน เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานให้นักเรียนได้มีโอกาสตรวจทานแก้ไข ปรับปรุง การทำงานของตนให้เรียบร้อยก่อนที่จะส่งงานชิ้นต่อไป

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคล ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวัดด้านเนื้อหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ที่เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นม้อมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านตัวครู ด้านสังคม ที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และที่สำคัญโดยตรงคือวิธีการสอนของครู ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองมา

ดังนั้นการวัดและประเมินผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ การวัดและประเมินผู้เรียนจึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดความสามารถทางการเรียนหลังจากได้เรียนด้านเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้มากน้อยเพียงใด โดยยึดเนื้อหาความเป็นมาและผู้สร้างสรรค์ ผลงานของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา การชื่นชมและการเห็นคุณค่า ตามหลักสูตรศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ของโรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเป็นหลัก โดยเลือกใช้เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ และสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักการสร้างข้อทดสอบของสุรางค์ ใควตระกูล (สุรางค์ ใควตระกูล. 2550: 40) แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ในหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา เป็นการวัดความสำเร็จในด้านเนื้อหาว่านักเรียนมีความรู้มาแล้วเท่าใด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้มากมายหลายท่าน เช่น

ศศิธร แก้วรักษา ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบชิปปา (CIPPA MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยงเรื่องสถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบชิปปา (CIPPA MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยง เรื่องสถิติเบื้องต้น สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศศิธร แก้วรักษา. 2547: บทคัดย่อ)

ลลอ อางนันทน์ ได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกับนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรจะศึกษาและทำการวิจัยขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนให้ดีขึ้น (ลลอ อางนันทน์. 2541: 105)

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้นนั้น ครูควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านพุทธิพิสัย เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะด้านต่างๆ ตามแนวคิดและหลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ ซึ่งการวัดและประเมินผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาตามสาระแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหรือไม่ การวัดและประเมินผู้เรียนจึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้อและความสำเร็จของการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการตอบสนองต่อความต้องการในแนวทางที่ผู้เรียนประสงค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของความพึงพอใจ กล่าวไว้ดังนี้ คือ

ทรงสมร ครูเลิศ กล่าวว่าคุณความพึงพอใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคล อันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจซึ่งปรากฏออกมาทางพฤติกรรมว่ารู้สึกชอบ รู้สึกพอใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อมันๆ (ทรงสมร ครูเลิศ. 2543: 12)

ธำรง อุดมไพจิตรกุล กล่าวถึงความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกที่แสดงออกและสามารถสังเกตเห็นได้ (Overt Behavior) และเป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่สะท้อนประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวก เป็นผลให้มีความสุขเพราะสำเร็จตามที่มุ่งหวัง (ธำรง อุดมไพจิตรกุล. 2546: 73)

สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ พอใจและประทับใจจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการและมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จ ซึ่งจะแสดงออกมาทางพฤติกรรม โดยสังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออกทางพฤติกรรม

7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ศรีเรือน แก้วกังวาน กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจ หรือประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ บุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง และมีความต้องการหลายระดับ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใดๆ ที่จะทำให้อุเรียนเกิดความพึงพอใจ การเรียนรู้นั้นจะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ Maslow (Needs-Hierarchy Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ

1. ลักษณะความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

1.1 ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามขั้นความสำคัญ โดยเริ่มระดับความต้องการขั้นสูงสุด

1.2 มนุษย์ต้องมีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่

1.3 เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น แต่จะมีความต้องการในระดับสูงเข้ามาแทน และเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น

1.4 ความต้องการที่เกิดขึ้นอาศัยซึ่งกันและกัน มีลักษณะควบคู่ คือ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมดสิ้นไปก็จะมีความต้องการอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมา

2. ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ 5 ระดับ ได้แก่

2.1 ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นต่ำสุด ขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษา เป็นต้น

2.2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (safety and security needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในขั้นที่หนึ่งแล้วความต้องการในขั้นที่สองก็จะตามมา ขั้นนี้จะเป็นความต้องการในการป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายและมีความมั่นคง

2.3 ความต้องการทางสังคม (social or belongingness needs) เมื่อต้องการทางกายภาพและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางสังคม คือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น รวมทั้งต้องการที่จะมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น

2.4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (esteem or status needs) ความต้องการขั้นนี้มี ความเข้มข้นสูงกว่าทางสังคม คือ ความต้องการมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับในสังคม

2.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด (selfactualization or self-realization) ขั้นนี้เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2548: 103-105)

สรุปได้ว่าความพึงพอใจมีสาเหตุมาจากความต้องการ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะตามมาในทางบวก เช่นเดียวกับการเรียนการสอนถ้านักเรียนเกิดความเข้าใจ มีความชัดเจนในการเรียนการปฏิบัติ เมื่อเกิดการปฏิบัติเป็นผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายก็จะเกิดความพอใจ มีความรู้สึกในทางบวก ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นที่อยากจะเรียนอยากปฏิบัติด้วยความพอใจ

7.3 วิธีสร้าง ความพึงพอใจในการเรียน

สุรพล เย็นเจริญ ได้กล่าวถึง ทักษะของโรเจอร์เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนในการศึกษาเล่าเรียน เกิดจากองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้คือ คุณสมบัติของครู กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการสอน จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน (สุรพล เย็นเจริญ. 2543: 15)

บลูม มีความเห็นว่าถ้าสามารถจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการ ก็จะคาดหวังได้แน่นอนว่านักเรียนทุกคนได้เตรียมใจสำหรับกิจกรรมที่ตนเองเลือกนั้นด้วยความกระตือรือร้น พร้อมทั้งความมั่นใจ เราสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างของความพร้อมทางด้านจิตใจได้ชัดเจน จากการศึกษาปฏิบัติของนักเรียนต่องานที่เป็นวิชาบังคับกับวิชาเลือกหรือจากสิ่งนอกโรงเรียนที่นักเรียนอยากเรียน อาสาสมัครและตัดสินใจโดยเสรีในการเรียน มีความกระตือรือร้น มีความพึงพอใจและมีความสนใจ เมื่อเริ่มเรียน ทำให้เรียนได้รวดเร็วและประสบความสำเร็จสูง (สุรพล เย็นเจริญ. 2543: 18; อ้างอิงจาก Bloom. 1976: 72-74)

สรุปได้ว่าวิธีสร้าง ความพึงพอใจในการเรียนนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากองค์ประกอบเหล่านี้คือ คุณสมบัติของครู กิจกรรมการเรียนที่สามารถจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการ การวัดและประเมินผลการสอน จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน

7.4 การวัดความพึงพอใจในการเรียน

ความพึงพอใจเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับระดับความรู้สึกของนักเรียน ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้กระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง
2. การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิค และความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะ

จูงใจให้ผู้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง

3. การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรมและหลังการปฏิบัติกิจกรรม (สุพรรณณี ศรีโพธิ์. 2546: 12; อ้างอิงจาก สาโรจน์ ไสยสมบัติ. 2535: 39)

จะเห็นว่า การวัดความพึงพอใจในการเรียนสามารถที่จะวัดได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวก ความเหมาะสม ตลอดจนความมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการวัดด้วยจึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ สรุปได้ว่าการที่จะให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือเสรีภาพในการเรียน โดยให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนด้วยตนเอง

7.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียน

ประภา ตุลานนท์ ศึกษาความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอชายแดน จังหวัดสระแก้ว พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านวิธีสอน ด้านสัมพันธภาพกับครูประจำการ และด้านกิจกรรมกลุ่ม (ประภา ตุลานนท์. 2540: 65)

โชติ คำเด่นเหล็ก ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนของครูโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสาน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนราชดำริ สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนของครูโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสานใน 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (โชติ คำเด่นเหล็ก. 2546: 109)

สุพรรณณี ศรีโพธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมประเทืองปัญญาหนูน้อยนักวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมหนูน้อยนักวิทยาศาสตร์ เพราะกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมและเน้นกระบวนการกลุ่มของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ได้ปฏิบัติ และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 96.00 ของนักเรียนที่มีผลการปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (สุพรรณณี. 2546: 41)

ชวเนียร์ พงศาพิชณ์ และคณะ ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์ จุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจด้านผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสถานที่และสื่อทัศนูปกรณ์ และด้านรูปแบบกิจกรรมบูรณาการ อยู่ในระดับสูงทุกด้าน (ชวเนียร์ พงศาพิชณ์; และคณะ. 2551: 63-65)

จากงานวิจัยสรุปได้ว่าความพึงพอใจในการเรียนนั้นมีส่วนสำคัญมาก เพราะการที่จะทำให้ผู้เรียน เรียนรู้จนเกิดผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน บรรยากาศการวัดผลประเมินผล ด้านวิธีสอนและการสอนของครู รวมทั้งขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การเน้นกระบวนการกลุ่มของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิด เรียนรู้ร่วมกัน ได้ปฏิบัติและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จึงส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ที่ดี

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น

ศศิธร วิศพันธ์ุ ศึกษาการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทัศนกรรมกรงนกเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทัศนกรรมกรงนกเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นว่า มีความรู้เกี่ยวกับทัศนกรรมกรงเขาชวาเพิ่มขึ้น ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมเป็นอาชีพได้ (ศศิธร วิศพันธ์ุ. 2551: บทคัดย่อ)

พระมหาสมนึก จันทรทอง ศึกษาศิลปะปูนปั้นเมืองเพชรบุรีกับการสร้างคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ปูนปั้น เป็นกรรมวิธีสร้างสรรค์ศิลปะด้านประติมากรรม อันมีมาตั้งแต่โบราณดังปรากฏให้เห็นตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น อุโบสถ วิหาร หอระฆัง ซุ้มประตู ฯลฯ เน้นความงาม ความโอ้อ่า บ่งบอกถึงความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงปัจจุบัน งานปูนปั้นเป็นงานศิลปะที่มีความสำคัญและเป็นชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบุรี ปูนปั้นเมืองเพชรเป็นการใช้ปูนสดที่มาจากกาวยาของส่วนผสมต่าง ๆ ตามภูมิปัญญาของช่างปูนปั้น การทำปูนต้องอาศัยเวลาความอดทน และเป็นคนช่างสังเกต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ว่า จะนำไปใช้ได้ในเวลาใด อันสามารถปั้นลวดลายหรือรูปต่าง ๆ ได้

คุณค่าของผลงานปูนปั้น คือ ความงดงาม ด้านรูปแบบ การจัดองค์ประกอบ และการถ่ายทอด ความรู้ด้านคุณค่าภูมิปัญญา ช่างปูนปั้นสามารถที่จะสร้างผลงานให้สะท้อนความคิดทางปัญญา การสร้างสรรค์ และด้านประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นหลักฐานสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ของงานศิลป์ ตามยุคตามสมัย และยังสะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมอันจะเชื่อมโยงเข้ากับขนบธรรมเนียม คติความ เชื่อและหลักกรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี เมื่องานศิลปะปูนปั้นเมืองเพชรบุรีได้รับการ สนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจัง และ มีการยอมรับมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้ของกลุ่มช่าง กลุ่มบุคคล สถานที่ทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องหรือแสดงงานปูนปั้น นอกนั้นแล้ว งานปูนปั้นยังก่อให้เกิดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมได้ การศึกษางานปูนปั้นจึงจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพของผลงาน สามารถโน้มน้าวจิตใจ

คนรุ่นหลังให้มีความรู้สึกรักภูมิใจเห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ มีจิตใจที่จะร่วมกันรักษาสืบทอด ศิลปะปูนปั้นต่อไป

โดยสรุป ภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดสรร งบประมาณสนับสนุน และยกย่องศิลปะปูนปั้นให้เป็นงานที่มีความสำคัญกับจังหวัดเพชรบุรี ควรมี องค์กรรับผิดชอบโดยเฉพาะ จะช่วยให้งานปูนปั้นมีคุณค่ามากขึ้น ส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้มี คุณค่า และส่งเสริมเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนในรูปแบบของที่ระลึกต่าง ๆ (พระมหาสมณึก จันทรทอง. 2551: บทคัดย่อ)

กฤษฎณ์ จันทรทัต ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง ว้าวไทยหลักสี่ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบ สอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องว้าวไทย หลักสี่ ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการ ทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สำหรับนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความ พึงพอใจอยู่ในระดับมาก (กฤษฎณ์ จันทรทัต. 2553: บทคัดย่อ)

9. ทักษะของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับศิลปะท้องถิ่น

ศาสตราจารย์สุชาติ เถาทอง ประธานหลักสูตรปริญญาเอก คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ปรึกษาสมาคมระดับศิลปะแห่งประเทศไทย และที่ปรึกษาสภาศิลปกรรมไทย – สหรัฐอเมริกา ผู้ศึกษาศิลปะท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กล่าวถึงคุณค่าของการนำศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ว่ามีประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากทำให้เข้าใจถึง สาระของท้องถิ่นว่า มีความเป็นมาทางศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันเป็นรากเหง้าในพื้นที่ที่นักเรียน เกี่ยวข้องอย่างไร มีความหมายและคุณค่าต่อท้องถิ่นและตัวนักเรียนเองอย่างไร ทั้งทางตรงและ ทางอ้อมอย่างไร (สุชาติ เถาทอง. 2554: สัมภาษณ์)

ดร.สถาพร พุทธิพิฏล ศึกษาานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 กล่าวถึงการนำศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ว่านับว่าเป็นเรื่องที่มี ประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งนอกจากสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พ.ศ.2551 แล้ว ยังเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนชาวอ่างศิลาที่กำลัง จะสูญหายไป ข้าพเจ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการนำวิชาศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหิน อ่างศิลามาสู่ห้องเรียน (สถาพร พุทธิพิฏล. 2554: สัมภาษณ์)

สุรียน แก้วสกุล ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี สาขากาชาช่างฝีมือ (แกะสลักหิน) ปี พ.ศ.2545 กล่าวถึงการแกะสลักหินที่ตำบลอ่างศิลาว่า ตนได้ฝึกการแกะสลักหินมาตั้งแต่วัยรุ่น โดยเริ่มจากการ แกะผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่องใช้สอย เช่น โม่หิน และครกหินก่อน ต่อมาได้พัฒนาเป็นหินสลักในรูปแบบ งานประติมากรรมเพราะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการแกะสลักหินทั่วไป ต่อมาเมื่อลูกค้ารายหนึ่งมาจ้าง ให้แกะสลักหินเจ้าแม่กวนอิม และให้อาจารย์ศิลปากรท่านหนึ่งเป็นที่ปรึกษาและคอยควบคุมสัดส่วนให้ เนื่องจากเป็นงานชิ้นใหญ่และมีมูลค่านับล้านบาท ทำให้สุรียน แก้วสกุล ได้รับความรู้และได้หลักใน การร่างสัดส่วนคนที่เป็นสากล และเขาก็ใช้สัดส่วนโครงสร้างนี้มาตลอด งานของเขาเป็นที่ประทับใจแก่ ผู้คนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวที่ตำบลอ่างศิลาเป็นอย่างมาก ผลงานของเขาไปตั้งอยู่ตาม สถานที่ต่างๆทั้งในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดอื่นอีกนับสิบกว่าจังหวัด เขาได้รับโล่รางวัล เกียรติยศชื่อเสียงด้านแกะสลักหินมากมาย และได้รับคัดเลือกให้เป็น ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี สาขากาชาช่างฝีมือ (แกะสลักหิน) ในปี พ.ศ.2545 ใช้ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด (นับถึงปี พ.ศ. 2553) รวม 35 ปี สุรียน แก้วสกุล ให้ทัศนะเกี่ยวกับศิลปะท้องถิ่นแกะสลักหินอ่างศิลาแก่ผู้วิจัยว่าการแกะสลักหินที่อ่างศิลา เป็นอาชีพที่ทำสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นสิ่งที่ทำให้อ่างศิลาเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป เราจึง ให้ความสำคัญไว้เพื่อสืบสานให้เป็นศิลปะท้องถิ่นตลอดไป (สุรียน แก้วสกุล. 2554: สัมภาษณ์)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณท์แกะสลักหินอ่างศิลา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง
5. การจัดการกระทำข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณท์แกะสลักหินอ่างศิลา มีนักเรียนจำนวน 6 ห้องเรียนรวม 240 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่น 95% จากตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (พิสนุ พงศ์ศรี. 2549: 109; อ้างอิงจาก Kregecie; & Morgan. 1970: 608)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากเลือกนักเรียนจาก 6 ห้องเรียน จำนวน 240 คน โดยสุ่มเลือกห้องเรียนละ 6-7 คน ที่คละความสามารถในการเรียนไว้แล้ว จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวม 40 คน ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระทัศนศิลป์ ด้านความรู้ความเข้าใจหน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณท์แกะสลักหินอ่างศิลา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยจัดแบ่งเนื้อหาด้านความรู้ความเข้าใจออกเป็น 3 เรื่อง ดังนี้ คือ

- เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคน
- เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณท์
- เรื่องที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ด้วยการให้ผู้เรียนจัดทำโครงการงาน

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบสำรวจความพึงพอใจในการเรียนศิลปะและความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา จำนวน 15 ข้อ

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ด้วยการให้ผู้เรียนจัดทำโครงการงาน มีผลการเรียนรู้ในการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด ของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ผู้สูตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.2 ศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

3.1.3 ศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบทำโครงการหรือโครงการงาน

3.1.4 เลือกสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาทดลอง ได้แก่ สาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา โดยแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ ดังนี้

เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคน

เรื่องที่ 2 ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

เรื่องที่ 3 กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

3.1.5 ศึกษาแบบการทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) จำนวน 3 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ผู้สูตัวชี้วัด

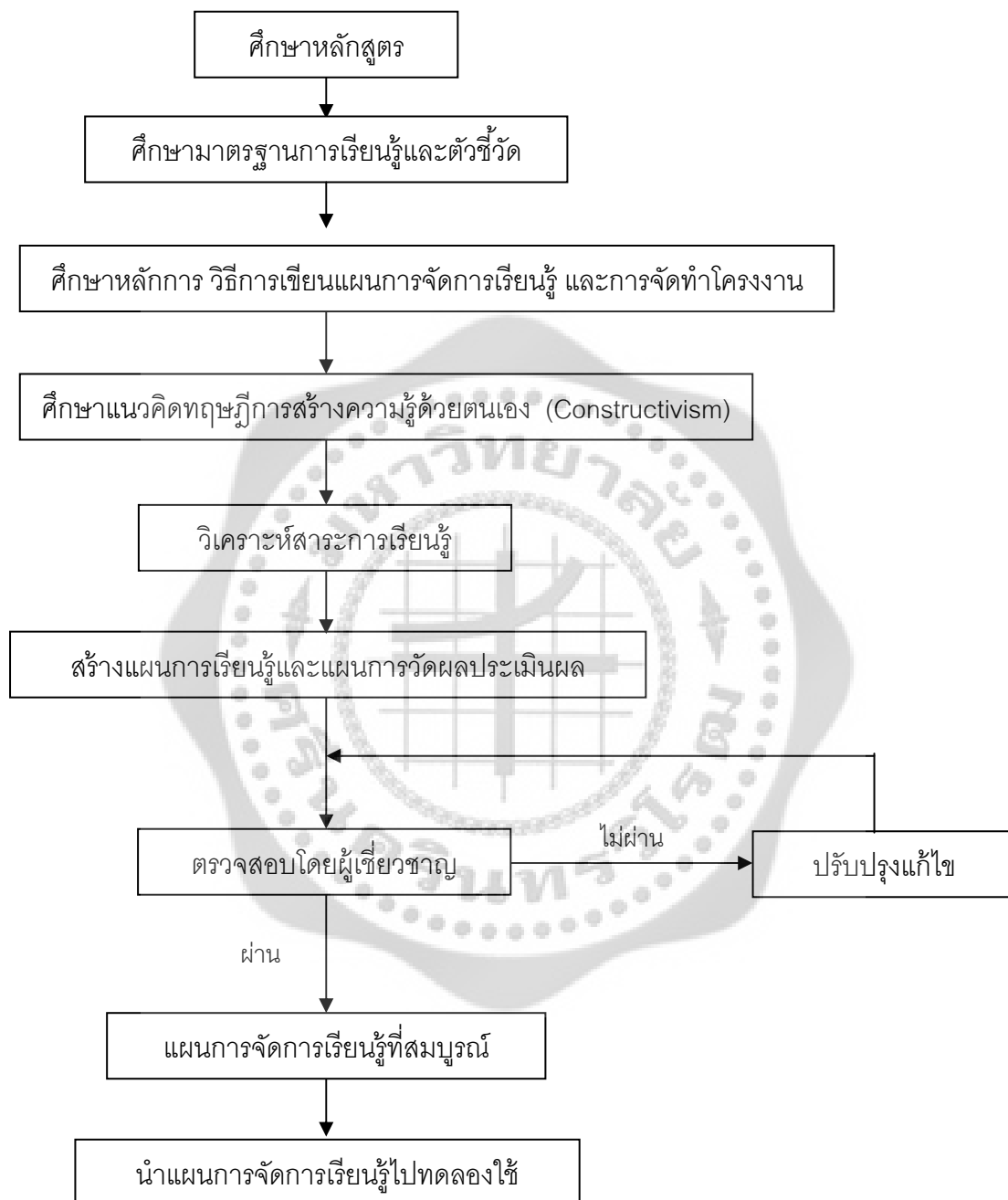
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด
4. สาระการเรียนรู้
5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
6. คุณลักษณะที่พึงประสงค์
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน
8. กิจกรรมการเรียนรู้
9. สื่อการเรียนรู้
10. แหล่งเรียนรู้

3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง(Constructivism) ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และการจัดการเรียนการสอน

3.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้กับเวลาที่กำหนด แล้วปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ทดลองจริง

3.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ไปสอนเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

3.2 แผนผังขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.2 ผู้วิจัยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาวิชา ทำการวิเคราะห์หลักสูตรโดยสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด สำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าต้องการวัดพฤติกรรมใด ในเนื้อหาอะไร เป็นจำนวนเท่าไร

3.3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยยึดผลการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity)

3.3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ความเข้าใจ สาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการสอนศิลปะศึกษา และการวัดผลการศึกษา จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ดูความเหมาะสมของภาษาแล้วนำมาปรับรูปคำถาม ตัวเลือก การใช้ภาษา ตามข้อเสนอแนะโดยใช้ตรรกษาคัดค้านของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาหรือไม่ นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็นดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 248)

+1 หมายถึง เห็นด้วยว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาจริง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

บันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .05 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อสอบนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไว้จำนวน 20 ข้อ

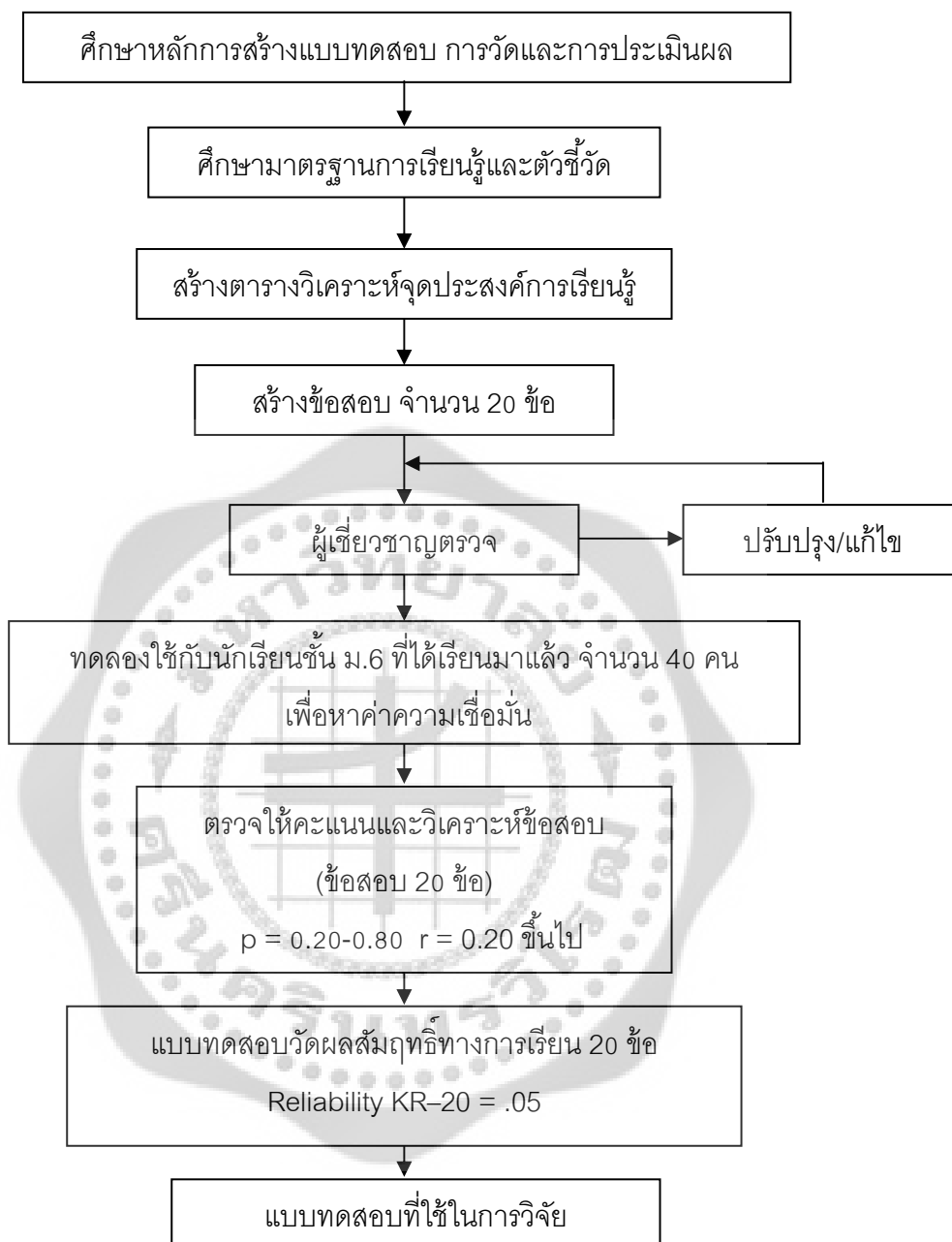
3.3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่เรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนโดยข้อที่ถูกต้องให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน

3.3.6 นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) โดยเลือกข้อที่มีระดับความยากง่าย ตั้งแต่ .02 - .80 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเลือกข้อที่มีระดับค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป โดยใช้เทคนิค 33% ของจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมดในกลุ่มการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539: 185-187) จำนวน 20 ข้อ ดังภาคผนวกหน้า 125

3.3.7 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (ลิวน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2541: 197-199) ได้ค่าความเชื่อมั่น .05

3.3.8 นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ภาพประกอบ 4 การนำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

3.4.1 แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.4.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

3.4.1.2 สร้างแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยให้ครอบคลุมเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนและการประเมินผล เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนดังนี้

พึงพอใจระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
พึงพอใจระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
พึงพอใจระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
พึงพอใจระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
พึงพอใจระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เพื่อให้ทราบความพึงพอใจต่อการเรียนมีเกณฑ์การประเมินผลดังนี้

4.51-5.00	หมายความว่า	มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจระดับมาก
2.51-3.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจระดับน้อย
1.00-1.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

3.4.1.3 นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบภาษาและครอบคลุมในด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาความด้านความเหมาะสมของข้อความของแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4.1.4 นำแบบสำรวจที่ได้ตรวจแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของภาษา ความถูกต้องและชัดเจน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1.5 นำผลการตรวจให้คะแนนมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 171-172) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .05 และจัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนฉบับสมบูรณ์จำนวน 15 ข้อ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง

ในการดำเนินการวางแผนการทดสอบ ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 แบบแผนการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลอง Randomized Control-Group Pretest Posttest Design (ล้วน สายยศ; และอังคนา สายยศ. 2541: 216)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T ₁	X	T ₂

R	แทนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
E	แทนกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน
X	แทนกลุ่มทดลองการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
T ₁	แทนการทดสอบก่อนทดลอง (Pre-test)
T ₂	แทนการทดสอบหลังทดลอง (Post-test)

4.2 วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ก่อนที่จะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อออกหนังสือขออนุญาตผู้บริหารศึกษาดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล

4.2.2 พบผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของการวิจัยและอธิบายรูปแบบการวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินการทดลอง

4.2.3 ใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 40 คนที่ได้จากการสุ่มจับฉลากจากนักเรียน 240 คน จาก 6 ห้องเรียน ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม

4.2.4 ปฐมนิเทศเพื่อความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียนจุดประสงค์ การเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียน

4.2.5 ทำการสอบก่อนเรียน (Pre-test) ทั้งกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

4.2.6 ดำเนินการทดลองซึ่งวิจัยเป็นผู้สอนโดยให้กลุ่มทดลอง ปฏิบัติกิจกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ใช้เนื้อหาเดียวกันคือหน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาและระยะเวลาในการทดลองเท่ากัน คือ 3 คาบ คาบละ 60 นาที

4.2.7 หลังจากเสร็จการทดลอง ทำการทดลองหลังเรียน (Post-test) ทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ซึ่งเป็นชุดเดิมในการทดสอบก่อนเรียน และเก็บข้อมูลความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

4.2.8 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา โดยใช้คะแนนหลังเรียน ของกลุ่มทดลอง ที่ปฏิบัติกิจกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

4.2.9 ทำการสุ่มจาก 6 ห้องเรียน นำรายชื่อมาห้องเรียนละ 6-7 เพื่อเป็นกลุ่มทดลองรวม 40 คน โดยวิธีการจับฉลาก

4.2.10 นำคะแนนที่ได้ไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 2 กำหนดการสอน

สัปดาห์	วัน	จำนวน	กิจกรรม
1	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	1 คาบ	1.ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคน
2	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	1 คาบ	2.ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์
3	จันทร์ อังคาร พฤหัสบดี	1 คาบ	3.กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา

5. การจัดการทำข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

5.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน สาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์และสลักหินอ่างศิลา ภายในกลุ่มทดลอง โดยใช้ t-test แบบ dependent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 34)

5.3 หาค่าความพึงพอใจทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยศิลปะท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์และสลักหินอ่างศิลา ภายในกลุ่มทดลอง โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 35)

5.4 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ นำเสนอในรูปแบบความเรียงและตารางประกอบความเรียง

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (ลิวน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2541: 78)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน คำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\frac{\sum R}{N}$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็น
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.2.2 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิค 33% (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 185-187)

6.2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 185-187)

6.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เปรียบเทียบหลังเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้การทดสอบแบบ t-test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปกระบวนการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

1. ครูศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
2. ครูศึกษาเนื้อหาศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
3. ครูศึกษากิจกรรมการเรียนรู้แบบทำโครงการหรือโครงงาน
4. ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนทำโครงงานซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นเองจากหัวข้อที่กำหนด
5. ครูดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครู โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สอดคล้องกับทฤษฎี Constructivism
6. ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดทำโครงงานของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สอดคล้องกับทฤษฎี Constructivism
7. หลังการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
8. หลังการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น โดยการจัดทำโครงงานศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

2. ผลการประเมินแบบวัดความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะและความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

1. ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากเลือกนักเรียนจาก 6 ห้องเรียน จำนวน 240 คน โดยสุ่มเลือกห้องเรียนละ 6-7 คน ที่คละความสามารถในการเรียนไว้แล้ว จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวม 40 คน มาทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปเปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนของนักเรียน ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

การประเมิน	ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์			
	<i>N</i>	\bar{x}	<i>S.D.</i>	t-test
ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (20 คะแนน)	40	5.20	1.95	45.99**
ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (20 คะแนน)	40	16.10	1.99	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและ
หลังเรียน ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินแบบวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบวัดความพึงพอใจ เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
ผู้วิจัยได้ทำการวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย
(Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากเลือกนักเรียนจาก 6 ห้องเรียน จำนวน 240 คน
โดยสุ่มเลือกห้องเรียนละ 6-7 คน ที่คละความสามารถในการเรียนไว้แล้ว จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัยรวม 40 คน ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ความพึงพอใจที่มีต่อศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1	นักเรียนสามารถนำความรู้จากศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ไปปรับใช้ในการเรียนและ ชีวิตประจำวันได้	4.00	0.45	มาก
2	นักเรียนสามารถบอกที่ตั้ง และแนะนำสถานที่ ผลิต ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ได้	4.33	0.47	มาก
3	นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการผลิต ผลิตรัณฑ์ แกะสลักหินอ่างศิลาได้	4.18	0.55	มาก
4	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มาเป็นแนวทางในการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้	4.08	0.53	มาก
5	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ทำให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะใน ท้องถิ่นของตน	4.23	0.53	มาก
6	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ทำให้ นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.50	0.51	มาก
7	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ทำให้ นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.30	0.56	มาก
8	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตรัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาทำให้ นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับชุมชนท้องถิ่น	4.35	0.48	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
9	การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.43	0.50	มาก
10	การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน	4.50	0.51	มาก
11	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน	4.28	0.45	มาก
12	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น	4.50	0.46	มาก
13	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้	4.53	0.51	มาก
14	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนและทำกิจกรรม	4.43	0.50	มาก
15	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและชื่นชมศิลปะท้องถิ่น ในผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่อนศิลป์	4.38	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย		4.19	0.35	มาก

จากตาราง 4 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่อนศิลป์ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย รวม 4.19

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังทางการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจทางการเรียนรู้ศิลปะและความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

2. ความสำคัญของการวิจัย

ทางการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป

2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่น

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากเลือกนักเรียนจาก 6 ห้องเรียน จำนวน 240 คน โดยสุ่มเลือกห้องเรียนละ 6-7 คน ที่ละความสามารถในการเรียนไว้แล้ว จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวม 40 คน

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แล้วนำเนื้อหาและแบบทดสอบศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของความเหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียน แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 การจัดทำเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เป็นการนำมาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มาจัดทำเนื้อหาและกิจกรรมตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผน เวลา 3 ชั่วโมง แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 3 การทดลองการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เป็นการนำการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากเลือกนักเรียนจาก 6 ห้องเรียน จำนวน 240 คน โดยสุ่มเลือกห้องเรียนละ 6-7 คน ที่ความสามารถในการเรียนไว้แล้ว จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวม 40 คน ดำเนินการทดลองโดยทดสอบก่อนเรียน แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน ทำการทดสอบหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม จำนวน 1 แผน
2. แบบสำรวจความเที่ยงตรงของแบบทดสอบที่เกิดจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม จำนวน 15 ข้อ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา จากเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและสำรวจความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ในขณะที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. การกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test และค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการหาค่าเฉลี่ยรายข้อ และค่าเฉลี่ยทั้งหมด

8. สรุปผลการวิจัย

ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ผลเกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังจากใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.19

9. อภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยกำหนดขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างวิธีการหรือแผนการจัดการเรียนรู้ และการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลักษณะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่าสาระและมาตรฐานการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วพบว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนของสภาพชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2542: 21) ดังนั้นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน จึงเป็นหน้าที่สำคัญของครูในแต่ละท้องถิ่นต้องเลือกสรรภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน สนใจ มีความสนุกสนานในการเรียนและทำกิจกรรม และทำให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้ ตลอดจนทำให้นักเรียนเกิดความรัก ชื่นชม และเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เพื่อให้เกิดผลดีแก่นักเรียนในการเรียนรู้ศิลปะในท้องถิ่นของตน

ขั้นที่ 2 การสร้างวิธีการหรือแผนการจัดการเรียนรู้ ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นกิจกรรมเพิ่มเติม จำนวน 1 แผน เวลา 3 ชั่วโมง เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสาระการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นมีเนื้อหาครบถ้วน เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน ดังที่วิชัย วงษ์ใหญ่ ได้ให้ความเห็นถึงสาระการเรียนรู้ที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรว่า ควรเป็นสาระการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและชุมชนนั้น (ศศิธร วิศพันธ์ุ, 2551: 71; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. ม.ป.ป.) ส่วนความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้ ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและเมื่อพบข้อบกพร่องหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนใดก็นำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น การทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 40 คน ปรากฏผลดังนี้

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนจะมีการปฐมนิเทศชี้แจงรายละเอียด บอกเนื้อหาที่จะเรียน บอกจุดประสงค์ของการเรียน บอกวิธีการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่าการเรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา นักเรียนจะต้องปฏิบัติจริงด้วยแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และบอกสถานที่ ที่จะไปศึกษาหาความรู้ให้นักเรียนทราบ ในระหว่างลงพื้นที่เก็บข้อมูลและข้อคำถามที่สงสัยเพื่อถามผู้รู้หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นเช่นอินเทอร์เน็ต แล้วจัดทำรายงานในรูปแบบของโครงการหรือโครงงาน เพื่อรวบรวมความรู้ต่างๆ มาทำแบบทดสอบหลังเรียนก่อนการปฏิบัติจริงผู้วิจัยพยายามที่จะจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดความสนุกสนานและเกิดกระบวนการกลุ่ม เมื่อนักเรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดข้อคำถามในใจกับข้อที่นักเรียนยังหาคำตอบไม่ได้ หลังจากทำแบบทดสอบก่อนเรียนผู้วิจัยจะกระตุ้นให้นักเรียนพยายามหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่นักเรียนจะลงไปปฏิบัติจริง หลังจากที่นักเรียนกลับจากการปฏิบัติกิจกรรมจริง ผู้วิจัยจะให้ผู้เรียนรายงานโครงการหรือโครงงานในกลุ่มของตนหน้าชั้นเรียน เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากนั้นจึงมีการทำแบบทดสอบหลังเรียน และหลังจากประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง และเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทางด้านทัศนศิลป์ โดยนักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง เช่นเดียวกับงานวิจัยของศศิธร วิศพันธ์ุ ที่พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง หัตถกรรมกรงนกเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.88 สาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเพราะการทำหัตถกรรมกรงนกเขาชวา เป็นอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนมาช้านาน นักเรียนได้พบเห็นอยู่เป็นประจำและในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง (ศศิธร วิศพันธ์ุ, 2551: 72) เช่นเดียวกันกับ ทองพันธ์ นาสมบัติ ที่ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวจากต้นกก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 81.03 สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเพราะว่าการสานกระติบข้าวจากต้นกกเป็นงานหัตถกรรมที่มีอยู่ในชุมชน (ทองพันธ์ นาสมบัติ, 2546: 79)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังจากการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการนำความรู้จากศิลปะท้องถิ่นไปปรับใช้ในการเรียนและชีวิตประจำวันได้ นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนและทำกิจกรรม สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้ เกิดความรักความชื่นชมและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสานศิลปะในท้องถิ่นของตน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ธัญวิษณุ ไตรรัตน์ ที่พัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง พืชสมุนไพรในชุมชนพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรอยู่ในระดับมาก นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความรัก ห่วงเห่นและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน (ธัญวิษณุ ไตรรัตน์, 2544: บทคัดย่อ)

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำสาระการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นไปใช้

1. ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆได้โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนจัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้และเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนอาจมีการปรับขยายให้มากขึ้นได้ โดยอยู่ในดุลพินิจของผู้นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้

2. โรงเรียนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจหรืออาจไปใช้ในการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและการบูรณาการในลักษณะของการทำโครงการ

ข้อเสนอแนะสำหรับครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในกลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียน มีความรักความผูกพัน รู้สึกหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในที่สุด
2. ควรมีการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และผู้เรียน ในช่วงชั้นอื่นๆ
3. ควรมีการติดตามผลการใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หลังจากที่ได้สิ้นสุดการวิจัย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539ก). **ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). **สรุปผลสาระสำคัญจากการสัมมนาทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2542). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**. กรุงเทพฯ: องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กฤษฎา ยศขรรค์. (2546). **การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี**.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณ์ จันทร์ทับ. (2553). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระทัศนศิลป์ หน่วยภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเรื่องว่าวไทยหลักสี่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีการ
จัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกกับการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหา
และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- การจัดการหลักสูตรท้องถิ่น. (2550). สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2551, จาก [http://www.
Dnfe5.nfe.go.th/localdata/RSouth/KraBe/Curri.htm](http://www.Dnfe5.nfe.go.th/localdata/RSouth/KraBe/Curri.htm).
- เกษร ธิตะจาวี. (2543). **กิจกรรมสำหรับครูศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). **แนวคิดแนวทางในการพัฒนาพหุปัญญา**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพิเศษ. ถ่ายเอกสาร.

- จรัญญูท พงษ์พุกท. (2550). **การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- จุไรรัตน์ คนคล่อง. (2545). **การศึกษาความคิดแก้ปัญหาและค่านิยมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนแบบโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวณีย์ พงศาพิชญ์; และคณะ. (2551,พ.ค.-ส.ค.). **ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. (18): 63-65.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2546). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- โชติ คำเด่นเหล็ก. (2546). **ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนของครูโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมผสานหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนราชดำริสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐยา ทิพรัตน์. (2545). **ภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนา ใน แนวน้อมศิลปศึกษาร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงสมร ครูเลิศ. (2543). **ความพึงพอใจในการเรียนรู้กลุ่มวิชาการเลขานุการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองพันธ์ นาสมบัติ. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานประดิษฐ์) เรื่องการสานกระติบข้าวจากต้นกก: กรณีศึกษาโรงเรียนสำราญ-ประภาศรี จังหวัดกาฬสินธุ์**. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทิสนา แชมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). **รายงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : การศึกษาพหุกรณี**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(อัดสำเนา).
- (2545). **กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ**. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

- ทีศนา แชมมณี. (2547). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2548ก). **การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2548ข). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2548ค). **เมนูงานเด็ด : แผนการจัดการเรียนรู้คัดสรร**. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- . (2550). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2551). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2552). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2552). **วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2552). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- . (2552). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลเมืองอ่างศิลา. (2555). **สำนักงานเทศบาลเมืองอ่างศิลา**. ชลบุรี: ม.ป.พ.
- ธัญวิษณุ ไตรรัตน์. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แขนงงานเลือก เรื่อง พืชสมุนไพรในชุมชนสระคุณ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2546). **จิตวิทยาสำหรับนักเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์; และคณะ. (2545). **การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- นวลลออ ทินานนท์. (2542). **เอกสารประกอบการสอน ศ.211 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1 โครงการจัดการพิมพ์หนังสือประกอบการสอน**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์.

นิธิ เอี่ยมศรีวงศ์. (2536, สิงหาคม). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร. วารสารทิศไท.

5: 25.

ปฐุม นิคมานนท์. (2538). รายงานการวิจัยการค้นหาคำขวัญและระบบการถ่ายทอดความรู้ในชุมชนชนบทไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประภา ตูลานนท์. (2540). ความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาทางไกลสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอชายแดนของจังหวัดสระแก้ว.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประเวศ วะสี. (2534). การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

----- (2543). แกไขความทุกข์ยากของแผ่นดิน. ใน แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา. สำนักงานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.

พจนา ทรัพย์สมาน. (2550). การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาสมนึก จันทร์ทอง. (2551). ศิลปะปูนปั้นเมืองเพชรบุรีกับการสร้างคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2550). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เข้าส์ออฟเคอร์มิสส์.

พิสนุ ฟองศรี. (2549). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.

มาลินี สวยคำข้าว. (2538). การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2544). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านชาวอารมณ์บุคลิกภาพและภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของผู้ได้บังคับบัญชาและผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับกลางในองค์กรธุรกิจ. วารสารภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

----- (2544). รวมบทความทางวิชาการเรื่อง(เล่ม2) อีคิว:จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: Desktop.

- รัตน์ บัวสนธิ์. (2535). **การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง.**
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). **ปฏิวัติการศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มติชน.
-----, (2542). **ปฏิรูปการศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2541). **เทคนิคการสร้างและสอบความถนัดทางการเรียน.**
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ลอบ อางนานนท์. (2541). **การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสร้าง
เสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้แผนผังมโนทัศน์.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เลิศ อานันท์. (2549). **แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ จิตอดิศักดิ์. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มวิชาภูมิปัญญาไทยด้านศิลปะระดับ
ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา โดยใช้การเรียนรู้เชิงบูรณาการ.** วิทยานิพนธ์
กศ.ด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัช วรรณรัตน์. (2541). **เครื่องมือวัดการเรียนรู้และความสามารถทางสมอง. วารสารการวัดผล
ทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ม. ป. พ
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2527). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน : มิติใหม่.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
-----, (2542). **พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนทัศน์ใหม่.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). **ศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
-----, (2545). **พหุศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วิระพงษ์ แสง-ชูโต. (2545). **การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านใน
ทางวิทยาศาสตร์ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.** ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.
(วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร

- ศรียา นียมธรรม. (2544). **ศิลปะกับเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ศรีเรื่อน แก้วกั้งวาล. (2548). **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศศิธร แก้วรักษา. (2547). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบชิปปา (CIPPA MODEL) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เรื่อง สถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร วิศพันธ์. (2551). **การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทัศนกรรมกรนงเขาชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปรินญานิพนธ์กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. (2551). **หลักสูตรศิลปศึกษา : มิติภูมิปัญญาไทย**. ใน 40 ปีกระแสศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: พรินต์โพร
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). **นโยบายการประเมินผลการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิริพงษ์ นวลแก้ว. (2540). **การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2554, 15 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย สุรศักดิ์ รักษาสุข ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘ .
- สาคร ธรรมศักดิ์. (2541). **การสอนตามแนวคอนกรีตวิชีมแบบร่วมมือที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สามารถ จันทร์สุรย์. (2534). **ภูมิปัญญาชาวบ้านคืออะไร อย่างไร ใน การสัมมนาทางวิชาการภูมิปัญญาชาวบ้าน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักการศึกษา. (2550ก). **สรุปติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2542). **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทำปกเจริญผล.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.**
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ฝ่ายข่าวและวารสาร ศูนย์ประชาสัมพันธ์ สำนักงานฯ.
- สุชาติ เกาทอง. (2554, 1 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย สุรศักดิ์ รักษาสุข ที่มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรพล เย็นเจริญ. (2543). **ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาอาชีพธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร.** ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- (2550). **จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สุรียน แก้วสกุล. (2554, 22 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย สุรศักดิ์ รักษาสุข ที่ร้านสยามแกรนิต.
- เสรี พงศ์พิศ. (2536). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. มูลนิธิหมู่บ้าน.** กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- อังกูล สมคะเนย์. (2535). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ.**
กรุงเทพฯ: คุรุสภา
- อัมเรศ ศิลาอ่อน. (2545, กุมภาพันธ์). แนวคิดการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ. **ข้าราชการครู.** 10(3): 5-6.
- อารีย์ พันธุ์มณี. (ม.ป.ป.). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส.
- อารีย์ คงสวัสดิ์. (2544). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในการเรียนคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษณีย์ โพธิสุข; และคณะ. (2544). **รายงานการวิจัยการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถ
พิเศษด้านทักษะการคิดระดับสูง.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). **ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของ
ชาวบ้านไทย.** นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Duffy, T. M.; & Jonassen, D. H. (1992). **Constructivism : New implications for instructional
technology.** In T. M. Duffy & D. H. Jonassen(Eds.), **Constructivism and the
technology of instruction: A conversation**(pp. 1-16). Hillsdale, NJ: Lawrence
Erlbaum Associates.

- Duffy, T.M.; & Jonassen, D.H. (1992). **Constructivism and the Technology of Instruction : A Conversation**, Lawrence Erlbaum Associates
- Fosnot, C.F. (1996). **Constructivism : Theory, Perspectives And Practice**. New York: Teacher College Press.
- Guzdial, M. (1998). **Technological support for project-based learning**. Yearbook (ASCD), 47-71 <http://angsilacity.go.th/public/contact/data/index/menu/122>
<http://pirun.ku.ac.th/~g4786027/download/content/content1/content12/content121/content121.1/content121.1.2.doc>
<http://www.oknation.net/blog/countrygirl/2012/04/27/entry-1>
<http://www.thaitravelhealth.com/blog/archives/2660>
<http://www3.cdd.go.th/chonburi/web/datachon/OTOP/16%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%AB%E0%B8%B4%E0%B8%99.pdf>
- Jonassen, D.H. (1992). **Evaluating Constructivist learning**. In T.M. Duffy (e.d.), **Constructivism and the technology of instruction** (pp. 137 – 147). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Perkins, D. N. (1992). **Technology meets constructivism: Do they make a marriage?** In T.M. Duffy & D. H. Jonassen (Eds.), **Constructivism and the technology of instruction : conversation** (pp. 45-55). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Piaget, J. (1972). **To Understand Is To Invent**. New York: The Viking Press.
- Vygotsky, L.S. (1978). **Interaction between Learning and Development**. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Vygotsky, L.S. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher psychological Processes**. Cambridge, MA: Harvard University Press.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ

การแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือการทำปริญญาโท

1	ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง	อาจารย์ประจำสาขาจิตรกรรม
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3	ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า	รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศศิริ บวรกิตติ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5	ดร.สถาพร พฤษภูมิกุล	อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรมการบริหาร
และผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
6	ดร.ปรีชา ไพรินทร์	รองผู้อำนวยการฝ่ายจัดการศึกษาและ
พัฒนาวิชาการ โรงเรียนจุฬาภรณราช
วิทยาลัย ชลบุรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/4368 วันที่ ๑๒ สิงหาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื่องด้วย นายสุรศักดิ์ รักษาสุข นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ผลผลิตถิ่นแก่ะสลักหินอ่างศิลา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรภักดี เป็นผู้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ และแบบประเมิน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสุรศักดิ์ รักษาสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-699-9369

ที่ ศธ 0519.12/4367

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๖ สิงหาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง

เนื่องด้วย นายสุรศักดิ์ รักษาสุข นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ผลสัมฤทธิ์และสลักหินอ่างศิลา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สชาติ ทิมวัฒน์บรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ และแบบประเมิน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสุรศักดิ์ รักษาสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-699-9369

ที่ ศธ 0519.12/436๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๖ สิงหาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.สถาพร พุฒตมิกุล

เนื่องด้วย นายสุรศักดิ์ รักษาสุข นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแบบประเมิน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสุรศักดิ์ รักษาสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-699-9369

ที่ ศธ 0519.12/4370

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

จ) สิงหาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ปรีชา ไพรินทร์

เนื่องด้วย นายสุรศักดิ์ รักษาสุข นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษามลลัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแบบประเมิน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายสุรศักดิ์ รักษาสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-699-9369

ภาคผนวก ข

แผนการจัดการเรียนรู้/โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม

แผนการจัดการเรียนรู้

โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม

เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่อนศิลา

แบบทำโครงการ

หน่วยการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล อ.เมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เวลา 3 ชั่วโมง
 ครูผู้สอน นายสุรศักดิ์ รักษาสุข ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

ศ 1.2 ม.4-6 /1 บอกระวัติความเป็นมาและคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

1. บอกระวัติความเป็นมาของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ที่ตำบลอ่างศิลาได้
2. บอกระวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่อนศิลาได้
3. บอกกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่อนศิลาได้

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ศิลปะท้องถิ่น เป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต โดยได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ศิลปะท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง และสมควรที่คนรุ่นหลังควรจะได้รักษาไว้เป็นมรดกของบรรพบุรุษสืบต่อไป

4. สารระการเรีนรู้

ศิลปะท้องถิ่นผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ความสามารถในการสื่อสาร

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

จัดทำโครงการศึกษาศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และทำรายงานศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ที่สามารถตอบคำถามต่อไปนี้ได้

1. กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ที่ตำบลอ่างศิลา มีประวัติความเป็นมาอย่างไร
2. จงสืบค้นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
3. ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลามีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างไร
4. นักเรียนชื่นชมและเห็นคุณค่าของศิลปะท้องถิ่นผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาอย่างไร

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำ (1 ชั่วโมง)

1. ครูให้นักเรียนดูวีดีทัศน์การปฏิบัติกิจกรรมการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้
3. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบ ประเภท ลักษณะของศิลปะที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ให้นักเรียนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (pre-test)
5. นักเรียนร่วมกันเขียนจุดประสงค์ของการจัดทำโครงการศึกษาศิลปะท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

ชั้นสอน (1 ชั่วโมง)

1. นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยปรึกษาครูผู้สอน
2. เตรียมศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต
3. เตรียมศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
4. ดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงาน (ใช้วันหยุดเสาร์ อาทิตย์ จำนวน 3-4 ชั่วโมง)
5. เตรียมแบบบันทึกข้อมูล สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล
6. เตรียมสรุปผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดทำโครงการ
7. แต่ละกลุ่มทบทวนขั้นตอน ชักข้อมความเข้าใจ นัดหมาย การเขียนขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม บทสัมภาษณ์ มารยาทในการสัมภาษณ์ และการเขียนรายงานตามประเด็นคำถามที่ต้องไปศึกษา

ชั้นสรุป (1 ชั่วโมง)

1. เสนอโครงการในรูปแบบรายงาน แก่ครูผู้สอน และนำเสนอโครงการหน้าชั้นเรียน
2. ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น (post-test)
3. ตอบแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น

9. สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การปฏิบัติกิจกรรมการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
2. ตัวอย่างรายงานศิลปะท้องถิ่นผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

10. แหล่งการเรียนรู้

1. ตลาดเก่า 133 ปี ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. อินเทอร์เน็ต

11. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. วิธีการวัดและประเมินผล

- 1.1 ตรวจรายงานศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
- 1.2 ทดสอบความรู้ในการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
- 1.3 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น
เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหิน อ่างศิลา

2. เครื่องมือ

- 2.1 รายงานศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
- 2.2 แบบประเมินตนเองของผู้เรียน
- 2.3 แบบทดสอบความรู้ ในการเรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
- 2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนศิลปะท้องถิ่น
เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

3. เกณฑ์การประเมิน

- 3.1 การประเมินความรู้ในการเรียนศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

คะแนน 10 - 20 ถือว่า **ผ่าน**

คะแนน 0 - 9 ถือว่า **ไม่ผ่าน**

- 3.2 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนศิลปะท้องถิ่น

เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา

พึงพอใจระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
พึงพอใจระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
พึงพอใจระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
พึงพอใจระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
พึงพอใจระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนการสอน

ปัญหา/อุปสรรค

แนวทางแก้ไข

ลงชื่อ

(ผู้บันทึก)

(นายสุรศักดิ์ รักษาสุข)

ครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อสอบ
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อสอบ

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าข้อสอบต่อไปนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง +1, 0, -1 ดังนี้

+1 หมายถึง เห็นด้วยว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาจริง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าแบบทดสอบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณาความสอดคล้อง		
			+1	0	-1
1.ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนที่ตำบลอ่างศิลาได้	1.บอกประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ที่ตำบลอ่างศิลาได้	1. ข้อใดไม่ใช่อาชีพหลักดั้งเดิมของชาวอ่างศิลา			
		ก. ทำประมง ข. ทอผ้า ค. แกะสลักหิน ง. เผาข้าวหลาม			
		2. ตำบลที่ประทับบริเวณทะเลอ่างศิลา ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบยุโรป และเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของชาวอ่างศิลาสร้างขึ้นเมื่อใด			
		ก. สมัยรัชกาลที่ 2 ข. สมัยรัชกาลที่ 3 ค. สมัยรัชกาลที่ 4 ง. สมัยรัชกาลที่ 5			
		3. ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี ตรงกับปี พ.ศ.ใด			
		ก. พ.ศ. 2552 ข. พ.ศ. 2553 ค. พ.ศ. 2554 ง. พ.ศ. 2555			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา ความสอดคล้อง		
			+1	0	-1
		<p>4. ตำบลอ่างศิลา มีชื่อเดิมว่าอะไร</p> <p>ก. ใช้ชื่อ “อ่างศิลา” นี้มาตั้งแต่เดิม</p> <p>ข. ใช้ชื่อว่า “บ้านครกหิน”</p> <p>ค. ใช้ชื่อว่า “อ่างหิน”</p> <p>ง. ใช้ชื่อว่า “บ้านตีครก”</p>			
		<p>5. ชายฝั่งทะเลอ่างศิลายู่ในแนวอ่าวชลบุรี คืออยู่ในบริเวณใด</p> <p>ก. ตั้งแต่แนวเขตจังหวัดฉะเชิงเทราจนถึงเขาสามมุข</p> <p>ข. ตั้งแต่แนวเขตเขาสามมุข ถึงแหลมแท่น</p> <p>ค. ตั้งแต่แนวเขตเขาแหลมแท่น ถึงบางแสน</p> <p>ง. ตั้งแต่แนวเขตเขาบางแสน ถึงหาดวอนนภา</p>			
		<p>6. สัตว์ชนิดหนึ่งที่มีผู้คนพูดถึงในเชิงสัญลักษณ์ เมื่อมาเที่ยวที่อ่างศิลา คือข้อใด</p> <p>ก. ปูแสม</p> <p>ข. ปลาโลมา</p> <p>ค. ค้างคาวแม่ไก่</p> <p>ง. ลิงแสม</p>			
		<p>7. แต่เดิมประชาชนในชุมชนอ่างศิลา มี 3 หมู่บ้าน คือ</p> <p>ก. บ้านไทย บ้านกลาง บ้านบน</p> <p>ข. บ้านไทย บ้านบน บ้านปากคลองโรงนา</p> <p>ค. บ้านไทย บ้านปากคลองโรงนา บ้านเจ๊ก</p> <p>ง. บ้านไทย บ้านกลาง บ้านเจ๊ก</p>			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณาความสอดคล้อง		
			+1	0	-1
		<p>8. หน่วยงานราชการใดที่ไม่อยู่เขตในเทศบาลตำบลอ่างศิลา</p> <p>ก. โรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม</p> <p>ข. โรงเรียนพระตำหนักมหาราช</p> <p>ค. สถานีวิทยุสัตว์ทะเลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>ง. เทศบาลตำบลอ่างศิลา</p>			
		<p>9. วัดอ่างศิลาที่มีชื่อเสียงเชิงประวัติศาสตร์ด้านในใด</p> <p>ก. หลวงพ่อนินที่อยู่หน้าโบสถ์</p> <p>ข. จิตรกรรมฝาผนัง</p> <p>ค. การสวดภาณยักษ์</p> <p>ง. พระเครื่อง</p>			
		<p>10. ทำเทียบเรือสำเภาเพื่อขนถ่ายสินค้าจากเมืองจีนบริเวณชุมชนอ่างศิลาแต่เดิมเรียกว่าอะไร</p> <p>ก. “สะพานหิน”</p> <p>ข. “สะพานปลา”</p> <p>ค. “ตะพานหิน”</p> <p>ง. “ตะพานปลา”</p>			
2.ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์	2.บอกประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาได้	<p>11. ใครคือผู้ริเริ่มทำครกหินที่อ่างศิลา</p> <p>ก. ชาวบ้านอ่างศิลาที่อาศัยอยู่มาตั้งแต่ดั้งเดิม</p> <p>ข. ชาวอีสานที่อพยพมาทำมาหากินในอดีต</p> <p>ค. ชาวจีนแต่จิวซึ่งอพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2</p> <p>ง. ชาวบ้านที่มาจากบ้านแหลมแท่น</p>			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา ความ สอดคล้อง		
			+1	0	-1
		<p>12. ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินประเภทใด ที่มีการผลิตที่ ตำบลอ่างศิลา มาตั้งแต่เริ่มแรก</p> <p>ก. โมหิน ข. ไบเสมา ค. ลูกนิมิต ง. ครกหิน</p>			
		<p>13. ลักษณะเนื้อหินของตำบลอ่างศิลาคือข้อใด</p> <p>ก. หินอ่างศิลาถ้าลองสังเกตดูจะเหมือนมี ลวดลายอยู่ในหินด้วย ข. หินอ่างศิลาถ้าลองสังเกตดูจะเหมือนมี เพชรฝังอยู่ในหินด้วย ค. หินอ่างศิลาถ้าลองสังเกตดูจะเหมือนมี เกร็ดหินสีอื่นปะปนอยู่ในหินด้วย ง. หินอ่างศิลาถ้าลองสังเกตดูจะเป็นหินเนื้อละเอียดไม่มีสิ่งใดอยู่ในหินด้วย</p>			
		<p>14. หินที่ชาวอ่างศิลานำมาแกะสลักมีลักษณะอย่างไร</p> <p>ก. จะมีสีเขียว และสีขาว มีความแกร่งมาก ข. จะมีสีขาวนวล และสีเหลืองอ่อน มีความแกร่ง มาก ค. จะมีสีเขียว และสีเหลืองอ่อน มีความแกร่งมาก ง. จะมีสีเทา และมีความแกร่งมาก</p>			
		<p>15. จุดเด่นของครกหินอ่างศิลาคือข้อใด</p> <p>ก. เป็นครกผิวเรียบไม่มีหู ข. ครกหินที่อ่างศิลาจะต้องมี 2 หู ค. ครกหินที่อ่างศิลาจะต้องมี 3 หู ง. ครกหินที่อ่างศิลาจะต้องมี 4 หู</p>			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา ความสอดคล้อง		
			+1	0	-1
		<p>16. เหตุใดรูปแบบของการแกะสลักหินอ่างศิลา จึงมีการพัฒนาจากการแกะสลักของใช้ เป็นการแกะสลักในรูปแบบงานประติมากรรมรูปสัตว์หรือรูปเคารพมากขึ้น</p> <p>ก. คนไม่นิยมซื้องานแกะสลักของใช้</p> <p>ข. เป็นการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา</p> <p>ค. งานประติมากรรมรูปสัตว์หรือรูปเคารพมีราคาต่อชิ้นมากกว่า</p> <p>ง. ทั้งข้อ ข. และ ข้อ ค. รวมกัน</p>			
3.กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา	3.บอกกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาได้	<p>17. ก่อนเริ่มขบวนการผลิตครกหิน ชาวอ่างศิลาเลือกใช้หินชนิดใดมาใช้ในการแกะสลัก</p> <p>ก. หินแกรนิต</p> <p>ข. หินทราย</p> <p>ค. หินอ่อน</p> <p>ง. หินชั้น</p>			
		<p>18. เหล็กสกัดปลายแหลม ที่ใช้ในขบวนการเก็บรายละเอียดเรียกว่าอะไร</p> <p>ก. เหล็กจุ่ม</p> <p>ข. เหล็กแต่</p> <p>ค. เหล็กพง</p> <p>ง. เหล็กลิ้ม (พัก)</p>			

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการพิจารณา ความ สอดคล้อง		
			+1	0	-1
		<p>19. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของการแกะสลักหินอ่างศิลา คือข้อใด</p> <p>ก. ถ่ายทอดจากนายจ้างสู่ลูกจ้าง</p> <p>ข. เรียนรู้จากช่างที่มีความชำนาญในพื้นที่</p> <p>ค. ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน</p> <p>ง. ช่างชาวจีนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้</p>			
		<p>20. ผู้ที่ถ่ายทอดรูปแบบผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา จนได้รับคัดเลือกให้เป็น ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี สาขาการช่างฝีมือ (แกะสลักหิน) คือใคร</p> <p>ก. นายสุริยน แก้วสกุล</p> <p>ข. นายขจร รุ่งเรืองศิลปีย์</p> <p>ค. นายสมบุญ รอดคง</p> <p>ง. นายไพศาล ยิ้มเรือน</p>			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....

ภาคผนวก ง

แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ภาคผนวก จ

แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น
(สำหรับนักเรียน)

**บวัตความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา
(สำหรับนักเรียน)**

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของนักเรียน				
		พอใจ มาก ที่สุด	พอใจ มาก	พอใจ ปาน กลาง	พอใจ น้อย	พอใจ น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1.	นักเรียนสามารถนำความรู้จากศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ไปปรับใช้ ในการเรียนและชีวิตประจำวันได้					
2.	นักเรียนสามารถบอกที่ตั้ง และแนะนำสถานที่ ผลิต ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา ได้					
3.	นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการผลิต ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาได้					
4.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากศิลปะ ท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา มา เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้					
5.	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่าง ศิลา ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสืบสานศิลปะในท้องถิ่นของตน					
6.	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่าง ศิลา ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา ท้องถิ่นได้					
7.	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่าง ศิลา ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา ท้องถิ่นได้					

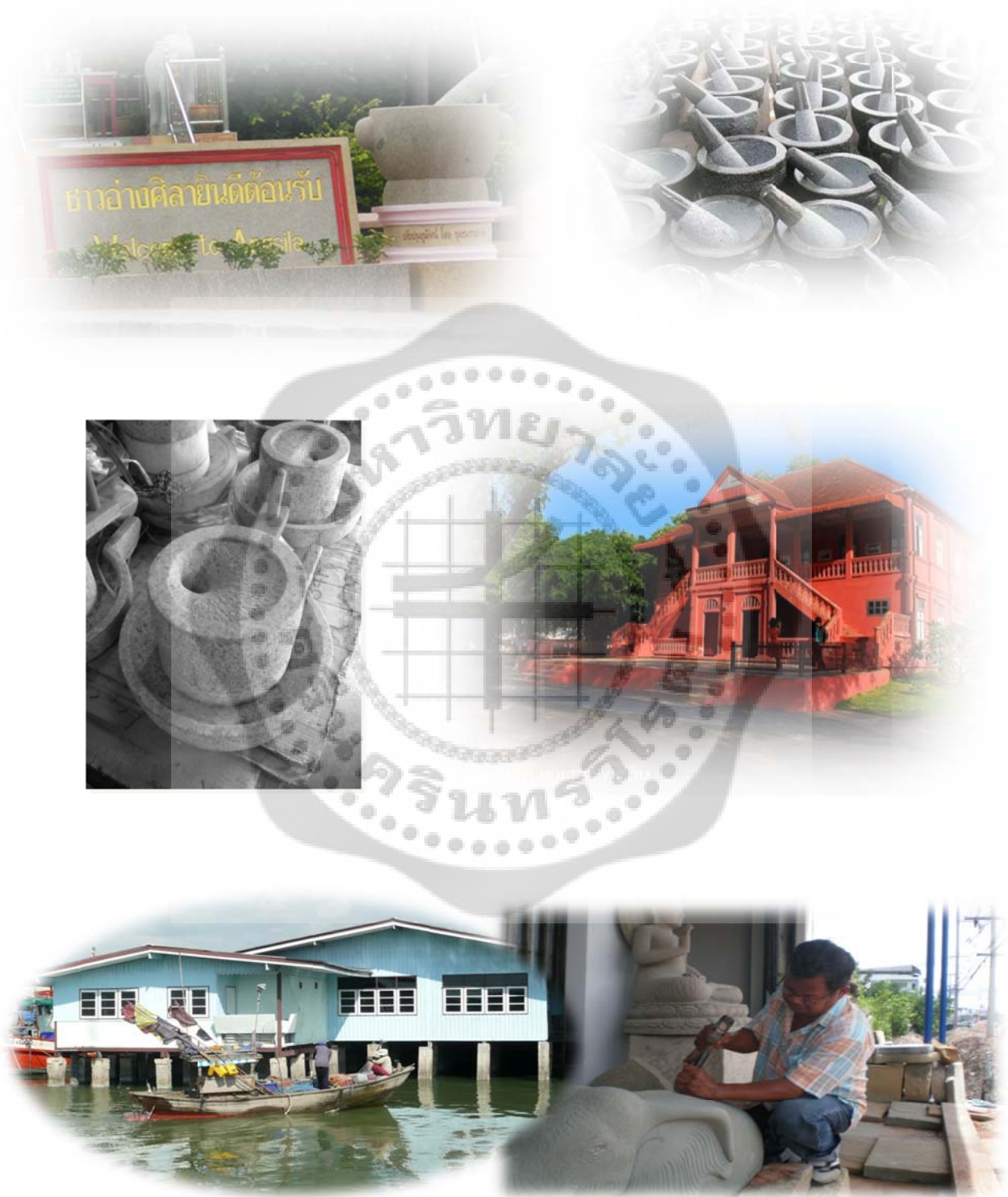
ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของนักเรียน				
		พอใจ มาก ที่สุด	พอใจ มาก	พอใจ ปาน กลาง	พอใจ น้อย	พอใจ น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
8.	ศิลปะท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลาทำให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับชุมชนท้องถิ่น					
9.	การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
10.	การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน					
11.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน					
12.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้					
13.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้					
14.	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนและทำกิจกรรม					
15.	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและชื่นชมศิลปะท้องถิ่น ในผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา					

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างภาพกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ด้วยตนเองตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซซึ่ม
(ของนักเรียน)

ตัวอย่างภาพกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น ด้วยตนเองตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่ม
(ของนักเรียน)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสุรศักดิ์ รักษาสุข
วันเดือนปีเกิด	13 พฤษภาคม พ.ศ. 2504
สถานที่เกิด	อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
สถานที่ปัจจุบัน	90/335 หมู่ 3 ต.เสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	มัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) จากโรงเรียนชลราษฎรอำรุง จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2526	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ. 2556	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) ศิลปศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

